

Mikrotop, Atelier krajinárskej tvorby
Hronská ul.34 , 976 13 Slovenská Ľupča, tel.,fax:088/96667

Dopracovanie
Územného systému ekologickej stability
katastrálneho územia mesta

Banská Bystrica

- 1.Reštrukturalizácia krajiny**
- 2.Štruktúra zelene v sídle**
- 3.Krajinný obraz**

Obstarávateľ:
Útvar hlavného architekta mesta Banská Bystrica

Útvar hlavného architekta mesta Banská Bystrica

Obstarávateľ: Útvar hlavného architekta mesta Banská Bystrica

Zhotoviteľ: Mikrotop, Atelier krajinárskej tvorby, Slovenská Ľupča

Názov úlohy: **Dopracovanie Územného systému
ekologickej stability mesta Banská
Bystrica**

termín: jún 1996

Hlavný riešiteľ: Ing. Klára Jančurová

Zhotoviteľský kolektív: Ing. arch. Milan Marenčák - Krajinotvorba
Ing. Karol Ujházy - Súčasná štruktúra krajiny
RNDr. Soňa Bognárová - Biológia
RNDr. Miroslava Vlčková - Ochrana pôdy

Metodické práce: Ing. Peter Jančura

Kresličské práce: Zuzana Neumannová

Obsah

Textová časť

0. Úvod	4
0.1. Vymedzenie územia	5
1.Reštrukturalizácia krajiny v zmysle ÚSES	6
1.1.Metodika práce	6
1.2.Podpora tvorby biokoridorov	6
1.3.Podpora ekologicky významných segmentov	17
1.4.Ochrana poľnohospodárskej pôdy	17
1.4.1.Erodovateľnosť pôd	17
1.4.2.Delimitácia poľnohospodárskeho pôdneho fondu	23
2.Návrh štruktúry zelene v sídle (Generel zelene) v zmysle ÚSES	25
2.1.Metodika práce	25
2.2.Plochy biokoridorov	26
2.3.Ekologicky významné segmenty	38
2.4.Vymedzenie hlavnej siete peších a cyklistických chodníkov	84
2.5.Štruktúra objektov zelene v sídle	85
2.5.1.Vymedzenie funkčných celkov zelene	85
2.5.2.Vymedzenie plôch zelene	87
2.5.2.1.Lesné parky na území mesta	87
2.5.2.2.Parky celomestského významu	89
2.5.2.3.Parky obvodného významu	90
2.5.2.4.Významná zeleň vyhradených areálov	91
2.5.2.5.Významné cintoríny	91
2.6.Intenzitné triedy údržby zelených plôch	92
3.Krajinárske dotvorenie vybraných vedút a mestských interiérov	93
3.1.Úvod	93
3.2.Krajinný obraz katastrálneho územia Banská Bystrica	94
3.3.Partery vybraných mestských priestorov	97
3.4.Komentár mapy v mierke 1 : 50 000 a v mierke 1 : 10 000	101
3.5.Komentár kresieb vybraných vedút a mestských interiérov	103
4.Záver a doporučenia	107

Tabuľková časť

Tabuľková časť I.	Funkčné celky zelene mesta Banská Bystrica
Tabuľková časť II.	Plochy zelene mesta Banská Bystrica

Grafická časť

Výkres č.9.	Erodivateľnosť a delimitácia pôdy	M = 1 : 10 000
Výkres č.10.	Krajinárske dotvorenie vybraných vedút a mestských interiérov	M = 1 : 10 000
Výkres č.11	Návrh reštrukturalizácie krajiny	M = 1 : 10 000
Výkres č.12.	Návrh štruktúry zelene v sídle	M = 1 : 10 000
Výkres č.13.	Doplnenie analýzy zelene v sídle	M = 1 : 10 000

Panoramatické pohľady vybraných vedút a mestských interiérov Hodnotenie+návrh

- I/1 pohľad od obce Badín
- I/2 pohľad od št.cesty E77/66 pod areálom Krematória v Kremničke
- I/3 pohľad od predmestia Jakub
- I/4 sídlisko Sásová - Rudlová
- I/5 pohľad spreď Môľčanskej doliny na západ a sever
- I/6 pohľad od Cementárne
- II/2 Hušták - potok Bystrička
- II/4 Námestie SNP
- II/7 Pred Poliklinikou
- II/9 Križovatka pred Drukos - most nad Hronom
- II/10 Križovatka pred stanicou SAD
- II/11 Mimoúrovňová križovatka pred železničnou stanicou

0.Úvod

Na základe objednávky obstarávateľa Útvaru hlavného architekta mesta Banská Bystrica boli v roku 1993 - 1995 vykonané práce:

Územný systém ekologickej stability katastrálneho územia mesta Banská Bystrica, časť Analýzy. Pokračovaním analytickej časti je časť Syntetická, ktorá selektuje informácie časti analytickej, je premietnutá do mierky 1 : 10 000 a prispôsobuje sa potrebám obstarávateľa., aby projekt mohol byť použitý ako územnotechnický podklad pre Aktualizáciu Územného plánu mesta Banská Bystrica a súčasne aby mohol byť použitý ako podklad pre potreby ochrany prírody a krajiny a pre ďalšie činnosti v krajine. Vyústením prác analytických a syntetických bolo spracovanie návrhu územného systému ekologickej stability mesta ako územnotechnického podkladu pre následné spracovanie územného plánu.

Pri postupe prác boli rešpektované Metodické pokyny Ministerstva životného prostredia SR, o projektovaní Územných systémov ekologickej stability z roku 1993.

Pre spracovanie územného systému ekologickej stability mesta Banská Bystrica boli vypracované samostatné metodické postupy, ako pre mestský, urbánny organizmus, kde je nutné rešpektovať okrem zákonitostí krajinnoeekologických aj zákonitosti socioekonomické.

Analytické práce sú spracované v mierke 1 : 25 000 - 1 : 100 000,
v mierke 1 : 10 000 sú spracované nasledovné časti

Výkres č. 1 . Analýza sídla

Výkres č. 2. Súčasná štruktúra krajiny

Výkres č. 3. Priestorová syntéza ekostabilizačných prvkov a javov

Výkres č. 4. Priestorová syntéza stresových prvkov a javov

Výkres č. 5. Klasifikácia územia

Výkres č. 6. Kategorizácia lesných porastov

Výkres č. 7. Genéza ľudskej činnosti v krajine

Výkres č. 8. Návrh územného systému ekologickej stability

Počas prác na územnom systéme ekologickej stability k.ú. Banská Bystrica sa ukázala potreba spracovať regulatívy ÚSES hlbšie, do podoby bližšie ku realizácii. Preto došlo ku etape Dopracovania ÚSES v nasledovných vrstvách, resp. ku doplneniu ďalších analytických vrstiev

- Erodovateľnosť a delimitácia poľnohospodárskej pôdy
- Analýza zelene v sídle
- Reštrukturalizácia krajiny
- Návrh štruktúry zelene v sídle (Generel zelene)
- Krajinárske dotvorenie vybraných vedút a mestských interiérov
(v mierke spracovania 1 : 10 000)

0.1.Vymedzenie územia

Riešeným územím je kataster mesta Banská Bystrica, ktorý tvorí samotné mesto a ďalšie pripojené obce, podľa vyznačenej hranice. Do riešeného územia bola zahrnutá aj dnes už osamostatnená obec Kynceľová, nakoľko je prirodzenou súčasťou kompaktného celku samotného mesta.

V širších vzťahoch (v mierke 1 : 50 000) bolo analyzované podstatne väčšie územie, a to z dôvodu lepšieho vnímania krajinnoekologických súvislostí v území.

Zoznam mapových listov v mierke 1:10 000

36 - 14 - 07
36 - 14 - 08
36 - 14 - 12
36 - 14 - 13
36 - 14 - 14
36 - 14 - 16
36 - 14 - 17
36 - 14 - 18
36 - 14 - 19
36 - 14 - 21
36 - 14 - 22
36 - 14 - 23
36 - 32 - 02
36 - 32 - 03

1.Reštrukturalizácia krajiny v zmysle Územného systému ekologickej stability

1.1.Metodika práce

Na základe spracovaného návrhu Územného systému ekologickej stability katastrálneho územia mesta Banská Bystrica bola vymedzená kostra územného systému ekologickej stability pre celé katastrálne územie. Jednalo sa o vymedzenie plôch biokoridorov nadregionálneho, regionálneho, lokálneho významu a o vymedzenie plôch ekologicky významných segmentov. Určenie týchto plôch podstatne ovplyvní ďalší vývoj mesta , resp. krajiny.

Metodika Územného systému ekologickej stability však nerieši konkrétnu reštrukturalizáciu voľnej krajiny , tak, aby bolo jednoznačné stanovenie nevyhnutných zmien, zmena jednotlivých prvkov, resp. ich doplnenie. Na základe požiadaviek obstarávateľa sme vypracovali Výkres reštrukturalizácie krajiny, ktorý je návrhovým výkresom ku výkresu Súčasná štruktúra krajiny.

Dominantnými limitmi pri stanovení reštrukturalizácie krajiny Banskej Bystrice boli

- lokalizácia biokoridorov všetkých úrovní
- lokalizácia ekologicky významných segmentov
- ochrana poľnohospodárskej pôdy a navrhovaná delimitácia
- hodnotenie krajinného obrazu

Reštrukturalizácia krajiny v prípade Banskej Bystrice znamená doplnenie absentujúcich porastov nelesnej drevinnej vegetácie, najmä v plochách biokoridorov a ekologicky významných segmentov, návrh na obnovenie trvalých trávnych porastov tam, kde došlo k silným sukcesným procesom a lúka je už viac lesom ako lúkou, založenie trvalých trávnych porastov na trvale ohrozenej ornej pôde, kde dochádza k nežiadúcej erózii. Jedná sa o reštrukturalizáciu funkčnú, navrhovanú v prvom rade z aspektu ochrany krajiny a jej prvkov.

1.2.Podpora tvorby biokoridorov

Návrh ÚSES mesta Banská Bystrica vymedzuje plochu biokoridorov ako najnutnejší priestor tak, aby bol schopný plniť svoju základnú funkciu a mohli tu byť zachované pôvodné prírodné jestvujúce prírodné prvky, resp. na základe tohto návrhu mohlo byť toto územie posilnené tak, aby tieto plochy tvorili základ, kostru plôch zelene, rekreačných plôch.

Biokoridory sú definované ako potenciálne územia pre energetické toky v území (z hľadiska hydrologického, klimatologického, biodiverzité, atď.). Sú to územia, kde evidentne dochádza k pohybu prírodných prvkov a je bezpodmienečne nutné zachovať kontinuitu tohto priestoru (tok vody, tok vzdušných prúdov, migrácia fauny a flóry) a zároveň je to priestor, ktorý taktiež využíva človek pre svoje aktivity ako dopravné koridory.

Vo voľnej krajine sú mnohé biokoridory zachované vo svojej pôvodnej podobe, ku ich zmenám a prestavbe došlo hlavne v intraviláne, resp. na kontaktnom území. Regulácie mnohých tokov nie sú vyhovujúce (napr.potok Bystrička).V návrhu reštrukturalizácie navrhujeme doplnenie nelesnej drevinnej vegetácie hlavne na menších tokoch v bezprostrednej blízkosti sídla.

a.biokoridor nadregionálneho významu (A.)

A.1.Rieka Hron - alúvium hlavného toku

a.priestor medzi hranicou katastra a železničným mostom

Priestor biokoridoru a jeho pufračnej zóny rieky Hron je vymedzený prirodzenou hranicou pôvodnej riečnej terasy.Tento biokoridor začína nad Šalkovou, nad prielomom Priboja, kde je poľnohospodárska pôda - polia, pokračuje lúkami a poliami pod Šalkovou a pri Majeri vchádza do organizmu mesta. Tok je v celej svojej dĺžke v rámci katastra mesta regulovaný.Oproti Smrečine je prírodný komplex mŕtveho ramena Podryby, ktorého prírodný potenciál je v mestotvornom procese doposiaľ nevyužitý.Negatívnym prvkom v tomto priestore je komplex Smrečiny.

reulatívny:

- prehodnotiť existenciu výrobného areálu Smrečiny v súčasnom rozsahu, vzhľadom na jeho lokalizáciu v centrálnej časti mesta
- vymedzený priestor využiť ako rekreačný priestor, resp. poľnohospodársky využívať na trvalé trávne porasty, resp.viacročné krmoviny
- zachovať fragmenty porastov, najmä kolmé porasty nelesnej drevinnej vegetácie nad Šalkovou na ľavej strane Hrona
- zvýšiť zastúpenie vysokej zelene , aplikovať predovšetkým pôvodné rastlinné spoločenstvá
- po oboch stranách Hrona vytvoriť pešie a cyklistické výletné trasy

- Priestor Podryba vyriešiť ako krajinársky prírodný park s minimom technických stavieb, aby sa uchovala genofondová hodnota priestoru.

d. Priestor medzi Huštákom a hranicou katastra

Tento priestor je v štádiu tvorby a formovania sa. Odrezanie mesta od rieky bolo v tomto priestore umelé a neuvážené. Celý priestor Radvanského sídliska mohol byť komponovaný a otvorený ku prírodnej scenérii rieky Hron a masívu Urpína, resp. mohli byť situované pozdĺž rieky pešie a cyklistické chodníky, oddychové a športové areály. Pre ďalšiu časť sú charakteristické priemyselné areály, najmä z pravej strany Hrona. Pod Iliášom dostáva údolie opäť prírodný charakter.

- zachovať súčasnú čiaru zastavaného územia priemyselnými areálmi na pravej strane Hrona
- tvorba nových brehových porastov z obidvoch strán rieky
- zvýšenie zastúpenia vysokej zelene v území

b. biokoridory regionálneho významu (B.)

B.1. Bystrička - alúvium hlavného toku

a. priestor od severnej hranice katastra po dolnú časť obce Jakub

Pre tento priestor je charakteristické úzke údolie, s obcami s potočnou zástavbou (Uľanka, Kostiviarska, Jakub), kde potok aj s brehovými porastami tvorí organickú súčasť zástavby. Potok Bystrička je spravidla regulovaný.

regulatívy:

- jestvujúce fragmenty porastov je potrebné zachovať (výrazné jelšové porasty pri potoku)

b. priestor od Jakuba po Medený hámor

Výrazné širokomodelované údolie, s plytkou nivou, na ľavej strane toku sídlisko, nie sú využité možnosti priestoru potoka, koryto potoka necitlivo regulované. V hornej časti potoka fragmenty brehových porastov.

regulatívy:

- revitalizácia potoka Bystrička, vytvorenie prírodnej osi územia s chodníkmi, ihriskami, zmiernenie tvrdej technickej regulácie
- tvorba nových brehových porastov

B.2. Tajovský potok - alúvium hlavného toku

a. Priestor medzi hranicou katastra a šporovými ihriskami UMB

Pre horný tok je charakteristická lesná krajina, ktorá v dolnej časti ustupuje trvalým trávnyim porastom, sídelným štruktúram. Ideálnym stavom by bolo uchovať výzor údolia ako pod obcou Tajov, a tak vytvoriť priame pešie, rekreačné prepojenie medzi mestom a Kremnickými vrchmi. Pre Tajovský potok sú charakteristické bohaté brehové porasty, ktoré sú miestami narušené výstavbou. Negatívnym javom je lokalizácia novej výstavby rodinných

domov dolina Mlynská, kde hranice parciel hraničia priamo s hranicou potoka, čím sa narúša funkčnosť priestoru ako biokoridora, ale aj sa narúša kontinuálnosť pešieho prepojenia. Pri výstavbe nového sídliska v Podlaviciach nebolo prevedené začlenenie potoka do priestoru.

regulatívy:

- zachovanie brehových porastov v celej dĺžke toku
- neumožniť ďalšiu výstavbu rodinných domov v priamom kontakte s potokom

B.3. Malachovský potok - alúvium hlavného toku

pravostranný prítok rieky Hron

dolná časť údolia je silne urbanizovaná, prírodno-historický komplex Malachovského potoka, Kaštieľa a priláhlého parku, kostolného vrchu a devastovaných vodných nádrží je dnes roztrieštený št.cestou. Tento komplex je pozostatkom jadra bývalého kráľovského mesta Radvane a môže byť aj jadrom dnešného obytného súboru Radvaň. Údolie Malachovského potoka v časti nad Radvaňou je pomerne zachovalé. Nachádza sa tu cenný prírodný komplex Malachovských skaliek, ktoré treba uchovať ako prírodnú hodnotu a považovať tento priestor za základ ekostabilizačnej plochy. Preto nedoporučujeme novú výstavbu lokalizovať na pravej strane potoka. (ekologicky významný segment č.66)

regulatívy:

- revitalizácia potoka v dolnej časti
- uchovať údolie Malachovského potoka pri Malachovských skalkách
- zachovať pôvodné brehové porasty a charakter potoka

c.lokálneho významu (C.)

Ľavá strana alúvia rieky Hron

C.4.Dolina Veľkého Plavna

mapový list 36 - 14 - 19

zalesnené údolie ľavostranného prítoku rieky Hron nad Šalkovou

C.5.Dolina Malého Plavna

mapový list 36 - 14 - 19

zalesnené údolie ľavostranného prítoku rieky Hron nad Šalkovou

C.6.Dolina Môlčanského potoka

mapový list 36 - 14 - 19

ľavostranný prítok rieky Hron pod Šalkovou, údolie, kadiaľ vedie cesta zo Šalkovej do Môlče, v dolnej časti na ľavej strane kameňolom, na pravej strane cigánska osada, údolie prevažne zalesnené.

C.7.Mičinské údolie

mapový list 36 - 14 - 18

36 - 14 - 23

suché údolie na ľavej strane Hrona

C.8.Doliny

mapový list 36 - 14 - 23

údolné komplexy nad Iliašom na ľavej strane Hrona, lúčne a lesné formácie

C.9.Iliaška dolina

mapový list 36 - 14 - 23

údolie s lúčnymi komplexami pod Iliašom

C.10.Dolina pod Dedovec

mapový list 36 - 14 - 23

36 - 32 - 03

ľavostranný prítok Hrona, prevažne lesné údolie, v hornej časti lúčne komplexy

Pravá strana alúvia rieky Hron

C.11.Dolina Zábrež (Škradno)

mapový list 36 - 14 - 14

36 - 14 - 19

pravostranný prítok rieky Hron v intenzívne využívannej krajine, údolie je prevažne zalesnené, v hornej časti je poľnohospodárska pôda

C.12.Dolina nad Cementárňou

mapový list 36 - 14 - 19

krátky pravostranný prítok rieky Hron

C.13.Dolina Nemčianskeho potoka

mapový list 36 - 14 - 13

36 - 14 - 18

významný pravostranný prítok rieky Hron, v hornej časti so zachovalými mohutnými brehovými porastami v poľnohospodárskej krajine

C.14.Dolina Rudlovského potoka

mapový list 36 - 14 - 13

36 - 14 - 18

významný pravostranný prítok rieky Hron, silne poznačený činnosťou človeka, v hornej časti, v priestore sídliska Sásová došlo k rozsiahlej likvidácii brehových porastov a toku ako takého, ktorý je v tejto časti prekrytý a nepriznaný. V dolnej časti má tok charakter kanála, v priestore pod areálom bývalých Pozemných stavieb je úplne prekrytý až po vtok do rieky Hron.

regulatívy:

- revitalizácia toku v celej možnej, doposiaľ nezakrytej dĺžky

C.15.Dolina Lelekovo

mapový list 36 - 14 - 07

pravostranné zalesnené údolie, prítok Starohorského potoka, ktorý je ľavostranným prítokom Bystričky.

C.16.Dolina Starohorského potoka

mapový list 36 - 14 - 07

údolie so zalesnenými svahmi, fragmentami podmáčaných lúk v alúviu, s pomerne zachovalými brehovými porastami, údolím vedie št.cesta I.triedy smer Donovaly - Ružomberok

C.17.Chotárna dolina

mapový list 36 - 14 - 07

údolie tvorí severnú hranicu katastrálneho územia.Jedná sa o zalesnené údolie ľavostranného prítoku Starohorského potoka.

C.18.Vozná dolina

mapový list 36 - 14 - 07

zalesnené údolie ľavostranného prítoku Starohorského potoka. Názov Vozná svedčí o tom, že kedysi sa tadiaľto vozila ruda na spracovanie do hámrov.

C.19.Dolina pod Hrable

mapový list 36 - 14 - 07

krátke, zalesnené údolie ľavostranného prítoku Starohorského potoka

C.20.Dolina pod Homolu

mapový list 36 - 14 - 07

Údolie ľavostranného prítoku potoka Bystrička, v hornej časti údolia cenné lúčne komplexy, označené ako ekologický segment č.1.

C.21.Banská dolina

mapový list 36 - 14 - 07

36 - 14 - 12

významný údolný komplex ľavostranného prítoku potoka Bystrička, spájajúci údolie Hrona s Špaňou dolinou, údolie v dolnej časti zalesnené, v hornej časti obec Špania dolina s významne zmeneným reliéfom, poznačeným intenzívnou banskou činnosťou. Pod obcou sa nachádza sedimentačná nádrž.

C.22.Sásovská dolina

mapový list 36 - 14 - 08

36 - 14 - 13

rozsiahle údolie ľavostranného prítoku Bystričky, prevažne zalesnené, v hornej časti fragmenty lúčnych komplexov, označených ako ekologicky významný segment č.3, 18.

C.23.Dolina pod Včelinec

mapový list 36 - 14 - 07

36 - 14 - 12

krátke, zalesnené údolie ľavostranného prítoku potoka Bystrička

C.24.Dolina pod Baranovo

mapový list 36 - 14 - 08

36 - 14 - 12

36 - 14 - 13

zalesnené údolie ľavostranného prítoku potoka Bystrička

C.25.Dolina Podbaranovo

mapový list 36 - 14 - 12

36 - 14 - 13

krátke zalesnené údolie ľavostranného prítoku potoka Bystrička, v závere doliny Ekologicky významný segment č.17, ktorý sa prekrýva s chráneným územím č.150.

C.26.Dolina nad Strážou

mapový list 36 - 14 - 13

urbanizované údolie ľavostranného prítoku potoka Bystrička, s malými fragmentami pôvodných porastov

C.27.Dolina Košiarskeho potoka

mapový list 36 - 14 - 07

36 - 14 - 12

rozsiahle zalesnené údolie pravostranného prítoku doliny Bystrička, v strednej časti údolia definované ekologicky významné segmenty č.6,7.

C.28.Údolie Horného Cigarova

mapový list 36 - 14 - 12

krátke zalesnené údolie pravostranného prítoku potoka Bystričky, v strednej časti ekologicky významný segment č.5

C.29.Údolie Dolného Cigarova

mapový list 36 - 14 - 12

zalesnené údolie pravostranného prítoku potoka Bystričky

C.30.Hlboká dolina

mapový list 36 - 14 - 12

zalesnené údolie pravostranného prítoku Bystričky

C.31.Dolina Duliarovo

mapový list 36 - 14 - 12

36 - 14 - 13

údolie pravostranného prítoku Bystričky, v dolnej časti zalesnené, v hornej časti rozsiahle lúčne komplexy, ekologický významný segment č.10

C.32. Dolina Hámorská

mapový list 36 - 14 - 12

zalesnené údolie ľavostranného prítoku Laskomerského potoka

C.33. Dolina Laskomerského potoka

mapový list 36 - 14 - 12

36 - 14 - 17

36 - 14 - 18

rozsiahly údolný komplex pravostranného prítoku Bystričky, v dolnej časti urbanizovaný, môže tvoriť zaujímavé prepojenie medzi mestom a Kremnickými vrchmi.
ekologicky významný segment 14, 15, 54

C.34.Dolina Uňadovo

mapový list 36 - 14 - 12

zalesnené údolie pravostranného prítoku Hámorského potoka

Lokality ochrany prírody č.64 a výskyt *Taxus baccata*

C.35.Dolina Stará Siatina

mapový list 36 - 14 - 12

zalesnené údolie pravostranného prítoku Hámorského potoka

C.36.Dolina Jazvečia

mapový list 36 - 14 - 12

zalesnené údolie pravostranného prítoku Laskomerského potoka

C.37.Dolina Drieňová

mapový list 36 - 14 - 12

zalesnené údolie pravostranného prítoku Laskomerského potoka

C.38.Dolina Mokrá

mapový list 36 - 14 - 12

zalesnené údolie pravostranného prítoku Laskomerského potoka

C.39.Dolina Kopanice

mapový list 36 - 14 - 16

36 - 14 - 17

údolný komplex pravostranného prítoku Tajovského potoka, nad Tajovskou

Kalváriou, v dolnej časti zalesnený, v hornej časti lúčne formácie, ekologicky významný

segment č.37, 43, 81

C.40.Dolina Riečanky

mapový list 36 - 14 - 12

36 - 14 - 17

údolie pravostranného prítoku Tajovského potoka, v dolnej časti fragmenty brehových porastov, na pravej strane záhradková osada, pozdĺž potoka vedie cesta do Riečky.

C.41.Dolina Farebného potoka

mapový list 36 - 14 - 16

pravostranný prítok Tajovského potoka

významný údolný zalesnený komplex pod obcou Králiky, chránené územie č.149, ekologicky

významný segment č.32, v hornej časti lúčne formácie s postupujúcou sukcesiou.

C.42.Dolina Mutňanského potoka

mapový list 36 - 14 - 16

zalesnené údolie pravostranného prítoku Tajovského potoka pod Králikami, v hornej časti

ekologicky významný segment č.39

C.43.Dolina pod Soliská

mapový list 36 - 14 - 17

zalesnené údolie pravostranného prítoku Tajovského potoka ,pod obcou Tajov , v hornej časti lúčne formácie

ekologicky významné segmenty č. 45, 46 , 47

C.44.Skubínska dolina

mapový list 36 - 14 - 17

údolie pravostranného prítoku Tajovského potoka cez obec Skubín, v dolnej časti urbanizované, v hornej časti zachovalé porasty nelesnej drevinnej vegetácie , ekologicky významný segment č.51

C.45.Dolina UduRNA - Radvanský potok

mapový list 36 - 14 - 17

36 - 14 - 18

údolie pravostranného prítoku rieky Hron, niekdajšia hranica medzi mestami Banská Bystrica a Radvaň , v dolnej časti pri K - Marte potok prekrytý, nepriznaný, v časti sídliska Fončorda má potok charakter kanála, neboli vyzžené prírodné danosti priestoru (ako v prípade Sídliska THK), potok sa nestal prirodzenou osou sídliska, brehové porasty sa nezachovali, potok nebol regulovaný prírodnými prvkami.

V hornej časti údolia hodnotné lúčne formácie s postupujúcou sukcesiou, ekologicky významný segment č.57

C.46.Dolina Pod záhradky

mapový list 36 - 14 - 17

ľavostranný prítok Radvanského potoka , dnes súčasťou sídliska Tulsá, bez priznania pôvodného prírodného charakteru, v hornej časti zachovalé pôvodné porasty, na ľavej strane záhradková osada

C.47.Suchá dolina (Tulsá)

mapový list 36 - 14 - 17

ľavostranný prítok Radvanského potoka, dnes súčasťou sídliska Tulsá, bez priznania pôvodného prírodného charakteru, bez pôvodných porastov, v hornej časti záhradková osada

C.48.Havranské údolie(Internátna)

mapový list 36 - 14 - 17

urbanizované údolie ľavostranného prítoku Radvanského potoka, bez akýchkoľvek väzieb na okolitú krajinu

C.49.Dolné údolie

mapový list 36 - 14 - 17

malý údolný urbanizovaný komplex nad začiatkom ulice THK, pravostranný prítok Tajovského potoka , bez porastov, nepriznaný pôvodný charakter

C.50.Dolina pod Flosom

mapový list 36 - 14 - 17

údolie ľavostranného prítoku Radvanského potoka, prírodný charakter, zachovalé pôvodné porasty, ekologicky významný segment č.57

C.51.Dolina pod Kopanicami

mapový list 36 - 14 - 17

36 - 14 - 22

lesný, lúčny údolný komplex ľavostranného prítoku Malachovského potoka, pod obcou Malachov

C.52.Dolina Podháj

mapový list 36 - 14 - 22

36 - 14 - 23

údolie pravostranného prítoku rieky Hron, v dolnej časti prechádza silne urbanizovaným prostredím priemyselného areálu JUH , bez priznania pôvodného charakteru , v hornej časti zalesnené údolie.

C.53.Dolina potoka Kremničky

mapový list 36 - 14 - 22

údolie pravostranného prítoku rieky Hron cez obec Kremnička, v dolnej časti pri ústí Hrona zachovalé brehové porasty, v časti nad obcou zalesnené údolie, v hornej časti lúčne formácie, ekologicky významný segment č.65.

C.54.Dolina potoka Rakytovec

mapový list 36 - 14 - 22

36 - 32 - 02

36 - 32 - 03

údolie pravostranného prítoku rieky Hron, nad obcou Rakytovec,, fragmenty pôvodných brehových porastovv hornej časti lesné formácie.

C.55.Čierne Blato

mapový list 36 - 32 - 02

36 - 32 - 03

údolie pravostranného prítoku rieky Hron pod obcou Rakytovec, v dolnej časti regulovaný, v hornej časti zachovalé pôvodné porasty.Ekologicky významný segment č.62.

1.3.Podpora ekologicky významných segmentov

V riešenom území sme v návrhovej časti definovali 79 ekologicky výžznamných segmentov ktoré je nevyhnutné rešpektovať pre ďalšom rozvoji mesta. V reštrukturalizácii krajiny sme do týchto plôch zasahovali minimálne, v prevažnej väčšine prípadov doporučujeme zachovať pôvodný stav, resp. pravidelným kosením zamedziť postupujúcej sukcesii.

Taktiež doporučujeme zaviesť na týchto plochách pravidelný monitoring, aby boli zrejmé vývojové zmeny v území.

1.4.Ochrana poľnohospodárskej pôdy

1.4.1.Erodovateľnosť pôd

Vodná erózia sa prejavuje zmyvaním pôdy a postupnou tvorbou rýh, brázd, výmol'ov, strží. Vzniká ako následok odlesnenia svahov nad 7 - 12°, jednostranného pestovania plodín znižujúcich protieróznú odolnosť pôdy, nesprávneho obhospodarovania pôdy, porušenia vnútrotruhovej rovnováhy lokalít a pod.

Erózia pôdy spôsobuje:

- **úbytok pôdnej hmoty a následne aj živín a organickej hmoty a osiva -**

V závislosti od stupňa erodovaných pôd dochádza súčasne i k zníženiu hektárových výnosov cca o 20 - 70% (Buček, M., a kol, 1990). Pri strate 1 cm černozemi z jedného hektára stráca sa okolo 150 t pôdy, 6 t humusu ako aj 200 kg dusíka, 12 kg dostupného fosforu (P_2O_5) a 25 kg dostupného draslíka (K_2O)

- **kontamináciu vôd**

Pôdne častice, ktoré sú transportované spolu s hnojivami a pesticídmi nie len znižujú kvalitu vody, ale ju aj zašľujú, čím sa znižuje objem vodných nádrží. Znižuje sa životnosť zariadení pozdĺž riek. Vo vodách sa mení chemické zloženie.

- **eutrofizácia**

Narušenie biologickej rovnováhy riek a jazier pri ich zarastaní je najčastejšie vyvolané znečistením vôd živinami, ktoré sa do vôd dostávajú prostredníctvom povrchového stoku z pôdy. Závažným problémom je obzvlášť vysoký obsah fosforu, ktorý je vo vode deficitný a je potrebný pre rast rias a iných vodných rastlín

- **znečistenie zdrojov pitnej vody**

- **splach pesticídov**

- **znečisťovanie ciest**

- **zdravotné ohrozenie**

Erózia pôdy spôsobuje celkovú degradáciu pôdy, ktorá sa prejavuje v zmenšovaní pôdneho profilu, strate jemnozeme a živín, v zhoršovaní textúry a štruktúry pôdy a vodného režimu, v znižovaní úrodnosti, v poškodzovaní rastlinného krytu najmä pri nesprávnej orbe a výsadbe kultúr, v zanášaní vodných tokov, nádrží a priekop, v chemickom znečistení zdrojov pitnej vody a v neposlednom rade vo zvyšovaní nákladov na odstránenie škôd.

Metodika

Pri hodnotení erodovateľnosti pôd sa vychádzalo z univerzálnej rovnice straty pôdy (Wischmeier - Smith, 1978)

$$A = R.K.S.L.C.P$$

A - strata pôdy eróznym splachom ($t \cdot ha^{-1} \cdot rok^{-1}$)

R - faktor eróznej účinnosti privalového dažďa

K - faktor náchylnosti pôdy na eróziu

S - faktor sklonu svahu

L - faktor dĺžky svahu
 C - faktor vegetácie
 P - faktor protieróznych opatrení

Keďže sa pri spracovaní erodovateľnosti vychádzalo z máp BPEJ sú v tejto časti prehodnotené podľa požiadaviek zadavateľa len faktory S a K.

Faktor sklonu svahu

Faktor sklonu svahu je definovaný ako pomer medzi intenzitou erózie na pozemku so sklonom I_s % a intenzitou erózie na pozemku so sklonom 9 % (pri konštantnom pôsobení ostatných faktorov) čiže

$$S = \frac{\text{intenzita erózie pri sklone svahu } I_s (\%)}{\text{intenzita erózie pri sklone svahu } 9 \%} = 1$$

Určuje sa podľa vzorca

$$S = \frac{0.43 + 0.3 \cdot I_s + 0.043 \cdot I_s^2}{6.613}$$

v ktorom I_s je priemerný sklon skúmaného územia v %.

Keďže aj v tejto fáze sa vychádzalo z máp BPEJ bola hodnota S faktora vypočítaná pre intervaly svahovitosti použité v mapách BPEJ.

Kategorizácia svahovitosti v mapách BPEJ

0 - rovina bez prejavu plošnej vodnej erózie	0° - 1°
1 - rovina s možnosťou prejavu plošnej vodnej erózie	1° - 3°
2 - mierny svah	3° - 7°
3 - stredný svah	7° - 12°
4 - výrazný svah	12° - 17°
5 - príkry svah	17° - 25°
6 - zráz	nad 25°

1° je cca 2,2 %

Výpočet hodnôt S koeficientu

v stupňoch v percent.

svahovitost' S koeficient

0 - 1	0 - 2.2	0 - 0.196
1 - 3	2.3 - 6.6	0.204 - 0.648
3 - 7	6.7 - 15.4	0.661 - 2.306
7 - 12	15.5 - 26.4	0.330 - 5.795
12 - 17	26.5 - 37.4	5.834 - 10.857
17 - 25	37.5 - 55.0	10.910 - 22.230
> 25	> 55.1	> 22.306

Faktor náchylnosti pôdy na vodnú eróziu „K“

Faktor náchylnosti pôd na vodnú eróziu sa definuje ako intenzita erózie na jednotkovom pozemku, pripadajúca na jednotku faktora eróznej účinnosti dažďa R, tj.

$$K = Sp.R^{-1}$$

Podľa tejto rovnice možno určiť hodnotu faktora K len za predpokladu, že na skúmanej pôde existuje jednotkový pozemok a že sú k dispozícii pozorovania intenzity erózie i údaje zrážkových pozorovaní.

Pri nedostatku experimentálnych pozorovaní sa hodnota K určí:

a/ pomocou Wischmeierovho-Smitovho nomogramu

b/ pomocou údajov z Komplexného prieskumu pôd podľa tabuľky

V tejto práci bola použitá možnosť b. V tabuľkách je vypočítaný K faktor pre každú HPJ (hlavnú pôdnu jednotku) podľa vlastností pôdy (obsah organickej hmoty, zrnitosťné zloženie).

Pre riešené územie bol z máp BPEJ spracovaný súpis HPJ. Každé HPJ bola priradená hodnota K faktoru. Na základe veľkosti hodnoty K faktoru boli všetky BPEJ zaradené do 5 kategórií.

kategória	interval hodnôt K-faktoru
1	0.28 - 0.33
2	0.34 - 0.39
3	0.40 - 0.45
4	0.46 - 0.51
5	0.52 - 0.57

Po výpočte súčinu S.K pre každú BPEJ boli všetky areály BPEJ na území začlenené do jednej zo 4 výsledných kategórií pôdnej erodovateľnosti.

Kombinačná tabuľka

tab.str.4.

kombinácia	interval S.K	priemer	kategória
0.1	0 - 0.0647	0.032	1
0.2	0 - 0.076	0.038	1
0.3	0 - 0.088	0.044	1
0.4	0 - 0,099	0,050	1
0.5	0 - 0,112	0,112	1
1.1	0.057 - 0.214	0.135	1
1.2	0.069 - 0.214	0.161	1
1.3	0.082 - 0.292	0.187	1
1.4	0,094 - 0,331	0,212	1
1.5	0,106 - 0,369	0,238	1
2.1	0.185 - 0.761	0.473	1
2.2	0.225 - 0.899	0.562	1
2.3.	0.264 - 1.038	0.651	2
2.4	0,304 - 1,176	0,740	2
2.5	0,344 - 1,314	0,829	2
3.1	0.652 - 1.912	1.282	2
3.2.	0.792 - 2.260	1.526	2
3.3	0.932 - 2.608	1.77	2
3.4	1,072 - 2,955	2,014	2
3.5	1,212 - 3,303	2,258	2
4.1	1.634 - 3.583	2.659	2
4.2	1.984 - 4.234	3.109	3
4.3	2.334 - 4.886	3.61	3
4.4	2,684 - 5,537	4,111	3
4.5	3,034 - 6,189	4,611	3
5.1	3.055 - 7.336	5.196	3
5.2	3.709 - 8.670	6.190	3
5.3	4.364 -10.004	7.184	3
5.4	5,019 -11,337	8,178	3
5.5	5,673 -12,671	9,172	3
6.1	5.019 -12.671	8.845	4
6.2	> 6.246		4
6.3	> 7.584		4
6.4	>10,261		4
6.5	>11,599		4

Výsledná tabuľka kategórii

tab.str.5

1. kategória - malá erodovateľnosť
2. kategória - stredná erodovateľnosť
3. kategória - výrazná erodovateľnosť
4. kategória - silná erodovateľnosť

Lokalizácia

1. kategória - malá erodovateľnosť

V tejto kategórii sú zastúpené pôdy, ktoré najmenej podliehajú erodovateľnosti. Oblasti malej erodovateľnosti sú viazané na fluvizeme v nivnách Hrona a potokov Štiavnička, Bystrica, prípadne miernych svahoch. Lokalizované sú v oblasti Vlkanovej, Kremničky, Radvani, v centre mesta

2. kategória - stredná erodovateľnosť

Oblasti druhej kategórie sa viažu na rôzne subtypy kambizemí a rendzín na miernych až stredných svahoch.

Táto kategória je na sledovanom území najrozšírenejšia a vyskytuje sa vo veľkoplošných areáloch na celom území.

3. kategória - výrazná erodovateľnosť

Túto kategóriu tvoria taktiež rôzne subtypy kambizemí a rendzín na výrazných až príkrych svahoch.

Vyskytuje sa v plošne nevelkých areáloch mozaikovito takmer na celom území.

4. kategória - silná erodovateľnosť

Do tejto kategórie spadajú pôdy na zrázoch. Lokalizované sú najmä v severnej časti katastrálneho územia. Ich výskyt je zhodný s výskytom pôd nevhodných pre poľnohospodársku činnosť (1. kategória delimitácie).

1.4.2. Delimitácia poľnohospodárskeho pôdneho fondu

Cieľom návrhu delimitácie pôdneho fondu je účelné využívanie každého hektára pôdy. Ako kritérium kategorizácie boli využité také ekologické limity ako je hĺbka pôdy, skeletovitosť, produkčná schopnosť, svahovitosť a klimatické pomery.

Metodika

Východným materiálom bola mapa bonitovaných pôdných ekologických jednotiek. Na základe zásad pre delimitáciu plôch (Čikovský a kol, 1985) boli jednotlivé BPEJ zaradené do týchto kategórií:

1. kategória

- hlboké, stredne ťažké čiernice, fluvizeme, černozeme, hnedozeze, kambizeme a pararendziny na svahoch do 7°, v teplých klimatických oblastiach, nie severnej expozície
- hlboké stredne ťažké kambizeme, pararendziny, luvizeme a pseudogleje v chladných oblastiach na svahoch do 7° nie severnej expozície

- hlboké ľahké fluvizeme, regozeme a kambizeme teplých oblastí, na svahoch do 7°, nie severnej expozície

2. kategória

- pôdy na svahoch nad 25°
- nevyvinuté a výrazne plytké pôdy (do 10 cm) aj na svahoch do 17°

3. kategória

- plytké pôdy (do 30 cm) na pevných substrátoch, obsah skeletu väčší ako 50%
- orateľná vrstva menšia ako 15 cm
- íly
- pôdy na svahoch nad 12° - 15°
- pôdy v nadmorskej výške nad 800 m
- nemeliorované oglejené pôdy (OG) v chladnom klimatickom regióne
- severné expozície na svahoch 7° - 12° v chladnom klimatickom regióne
- stredne hlboké, výrazne oglejené subtypy hnedých pôd na svahoch 7° - 12° v chladnom klimatickom regióne

4. kategória

- plytké pôdy na sypkých substrátoch
- ľahké mačínové pôdy na viatych pieskoch
- ílovité pôdy v preliačených územiach
- nemeliorované oglejené pôdy najmä v mierne teplých klimatických regiónoch
- nemeliorované komplexy lužných a zasolených pôd
- ľahké, stredne skeletovité a stredne hlboké pôdy
- stredne hlboké a stredne skeletovité hnedé pôdy a rendziny na svahoch 7° - 12°
- výrazne oglejené subtypy hnedých pôd v chladnom klimatickom regióne
- stredne hlboké a stredne skeletovité oglejené subtypy hnedých pôd v klimatických regiónoch T7 - T8
- nemeliorované ťažké, výrazne glejové nivné pôdy v chladnom klimatickom regióne
- podzolované a kyslé hnedé pôdy v chladnom klimatickom regióne

5. kategória

Do 5. kategórie sa zaraľujú tie pôdy, ktoré nemajú parametre predchádzajúcich kategórií

Lokalizácia

Do prvej kategórie boli zaradené najmenej bonitné pôdy poľnohospodárskeho pôdneho fondu. Tieto sa nachádzajú v severnej časti záujmového územia (blízke okolie obce Uľanka). Plošne zanedbateľné lokality pôd 1. kategórie sú napr. aj severne od Kostiviarskej, pri Radvani a Vlkanovej.

Tieto pôdy nie sú vhodné na poľnohospodárske využitie. Doporučuje sa ich zalesnenie, prípadne iné nepoľnohospodárske využitie.

Druhú kategóriu predstavujú pôdy vhodné pod trvalé trávne porasty. Ich výskyt vo väčších či menších areáloch je na celom sledovanom území. Plošne najrozsiahlejšie areály sú na západe územia. Viazané sú na svažitejšie oblasti. Spravidla na pôdy tejto kategórie nadväzuje lesný pôdny fond.

Tretia kategória reprezentuje prechodné územie orateľných pôd s prevahou trávnych porastov. Pôdy tejto kategórie sa nachádzajú napr. v oblasti Sásovej, Radvani a Laskomera.

Štvrtú kategóriu - orateľné pôdy - predstavujú najbonitnejšie pôdy. Vyskytujú sa v rovinatejších, teplejších oblastiach a najmä v nive Hrona. Môžeme ich nájsť v blízkosti Kremničky, Radvani, Karlova, v centre mesta, na Senici a Vlkanovej.

2.Návrh štruktúry zelene v sídle

2.1.Metodika práce

Generel zelene je územnotechnickým podkladom pre Smerný územný plán mesta Banská Bystrica. Určuje štruktúru plôch zelene, ich kvalitu a vybavenie. Je spracovaný v súlade s doteraz platnými územnoplánovacími dokumentáciami. Štruktúra práce bola priebežne stále konzultovaná s Hlavným architektom mesta Banská Bystrica.

Vstupné podklady pre spracovanie Generelu zelene mesta Banská Bystrica boli použité

- Územný plán aglomerácie mesta Banská Bystrica z roku 1976
- Zmeny a doplnky Územného plánu mesta Banská Bystrica, ÚHA
- Územný systém ekologickej stability katastrálneho územia mesta Banská Bystrica, ÚHA
- Koncepcia rozvoja cyklistickej dopravy mesta Banská Bystrica, ÚHA

Generel zelene mesta Banská Bystrica bol spracovaný v zmysle Územného plánu. Súčasne bol do Generelu zelene premietnutý aj Územný systém ekologickej stability, ako základná kostra tvorby systému ekologickej stability mesta Banská Bystrica. Ďalšou sieťou, ktorá je súčasťou tvorby zelene v sídle, je sieť cyklistických, resp. peších trás v meste.

Prvky územného systému ekologickej stability v meste by mali tvoriť súčasne aj základnú kostru zelene. Nejedná sa však výlučne o sieť zelených plôch a parkových plôch, jedná sa aj o zeleň funkčnú ktorá nie vždy musí slúžiť verejnosti. (napr. Areál starej Nemocnice, zeleň výrobných podnikov) Ako komplex bude táto zeleň biokoridorov a ekologicky významných segmentov tvoriť súvislé, kontinuálne pásy s funkciou migračných, v niektorých prípadoch aj genetických biokoridorov.

Štruktúra plôch zelene, resp. parkových plôch bola vytvorená na základe rešpektovania štruktúry sídla, pohybu obyvateľstva, jeho potrieb a záujmov. Táto štruktúra plôch zelene nemusí byť totožná so štruktúrou plôch biokoridorov a ekologicky významných segmentov. V mnohých prípadoch plochy biokoridorov sú zabraté pre účely komunikácií, (napr. I/66) alebo pre účely priemyselných areálov (napr. Smrečina) a v súčasnosti nie je možné uvažovať s nimi ako s plochami pre tvorbu zelených parkových plôch. Je to ale rezerva do budúcnosti, pri ďalšom vývoji mesta, rešpektovať tento trend a navrátiť najhodnotnejšie plochy mesta Banská Bystrica opäť jej obyvateľom (nábrevia rieky Hron, potokov Tajovský, Malachovský Bystrička, atď.).

Návrh Generelu zelene vychádza zo súčasných priestorových možností mesta a rieši najakútnejšie problémy sídlisk.

Súčasná situácia štruktúry plôch zelene nie je uspokojivá. Mesto síce leží v krásnom prírodnom prostredí uprostred hôr, ale tieto územia sú dnes prístupné len úzkej časti obyvateľstva. Okolie mesta je využiteľné najmä v koncotýždňovej rekreácii, ale absentujú plochy pre každodenný život v meste, najmä pre obyvateľov ktorí z rozličných dôvodov nemôžu dlhodobo opúšťať brány mesta (rodičia s deťmi, malé deti a mládež, starí a chorí

ľudia, chudobné vrstvy obyvateľstva).Taktiež plocha lesoparku nie je sprístupnená širokej verejnosti, chýbajú chodníky, lavičky, informačné tabule, atď.

Generel zelene sa preto pokúša súčasne vytvoriť koncepciu rekreačného pohybu ľudí v meste.Jedná sa prevažne o pohyb peší, resp. cyklistický. Sú to plochy parkov , ktoré musia byť v priamom kontakte s plochami kde sa títo ľudia zdržujú, kde bývajú. Zeleň je prirodzeným sprievodným znakom týchto plôch.

2.2.Plochy biokoridorov v sídle

Návrh ÚSES mesta Banská Bystrica vymedzuje plochu biokoridorov ako najnutnejší priestor tak, aby bol schopný plniť svoju základnú funkciu a mohli tu byť zachované pôvodné prírodné jestvujúce prírodné prvky, resp. na základe tohto návrhu mohlo byť toto územie posilnené tak, aby tieto plochy tvorili základ, kostru plôch zelene, rekreačných plôch.

Biokoridory sú definované ako potenciálne územia pre energetické toky v území (z hľadiska hydrologického, klimatologického, biodiverzité, atď.). Sú to územia, kde evidentne dochádza k pohybu prírodných prvkov a je bezpodmienečne nutné zachovať kontinuitu tohto priestoru (tok vody, tok vzdušných prúdov, migrácia fauny a flóry) a zároveň je to priestor,ktorý taktiež využíva človek pre svoje aktivity ako dopravné koridory.

Vo vymedzenej ploche biokoridoru a jeho pufrácej zóny je možné zlúčiť funciu ekostabilizačnú a funkciu mestskej zelene, resp. funkciu rekreačnú (pešie a cyklistické chodníky, rekreačné a športové areály,detské ihriská, tzn.plochy kde je vhodná prevaha prírodných prvkov.Šírka biokoridoru je závislá na jeho význame a zaradení medzi základné tri typy biokoridorov

• biokoridor nadregionálneho významu	min.šírka v sídle	200 m
	min.šírka v krajine	500 m
• biokoridor regionálneho významu	min.šírka v sídle	100 m
	min.šírka v krajine	200 m
• biokoridor lokálneho významu	min.šírka v sídle	50 m
	min.šírka v krajine	100 m

Regulatívy v území biokoridoru

V ploche biokoridoru v sídle je potrebné zachovať nasledovné zásady:

1.Zachovanie kontinuity

V rámci funkčnosti biokoridoru je potrebné uchovať jeho kontinuálnosť a nepretržitosť, inak bude jeho funkčnosť narušená, túto vlastnosť biokoridoru je možné využiť pri budovaní peších a cyklistických chodníkov

2.Zachovanie vodného toku

Ešte nezakryté vodné toky (nezapotrubnené) je potrebné prísne chrániť, vytvoriť technické podmienky pre ich zapojenie do mestského organizmu a vytvoriť z nich osi základ zelených, parkových rekreačných plôch v meste a v najväčšej možnej miere uchovať, resp. vytvoriť ich prírodný charakter s príslušnou pôvodnou vegetáciou, pôvodnými kameňmi, balvanmi a ďalšími prírodnými prvkami.

(Napr.alúvium potoka Bystrička, Tajovského potoka, Malachovského potoka, Selčianskeho potoka, atď.)

Regulácie toku prevádzať na kvalitatívne vyššej úrovni, nerobiť z tokov kanále, uprednostniť prírodný charakter toku a aplikovať stavebné prvky blízke prírodným.

Prehodnotiť stav a možnosti v súčasnosti potrubných tokov.(Napr. Rudlovský potok v priestore sídliska Sásová) a uvažovať s ich revitalizáciou, tak aby sa zvýšila obytnosť tohto bytového súboru.

3.Objekty a prevádzky znečisťujúce životné prostredie

Plochy biokoridorov znamenajú centrálny priestor mesta , resp. sú verejným priestranstvom, kde sa odohráva verejný život mesta.Z hľadiska prírodného a mestotvorného potenciálu sa jedná o najhodnotnejšie plochy mesta. Je preto neprípustné, aby v týchto priestoroch jestvovali priemyselné prevádzky, ktoré sú zdrojom znečistenia vody, ovzdušia a zaberali najcennejšie územia mesta.(Napr.Smrečina, , ktorá je dnes súčasťou mestského organizmu). Dnes, keď prehodnocujeme lokalizáciu týchto zariadení , dochádzame k záveru že práve v týchto priestoroch dnešných biokoridorov došlo k najväčšiemu stretu záujmov. Z hľadiska tvorby Územného systému ekologickej stability je však zrejmé, že krajinnoeekologické danosti územia sú zrejmé a je potrebné ich rešpektovať a hľadať kompromis. Fakt,že jedno z najviac znečistených ovzduší v meste sa nachádza na križovatke pred VÚB Banská Bystrica, kde sa denne pohybujú tisícky ľudí, je alarmujúci.Samozrejme, že tento stav je daný komplexom zdrojov znečistení(Doprava, Priemysel, veľká koncentrácia ľudí, atď.)

4.Ochrana jestvujúcej vegetácie

Prísne chrániť fragmenty vegetácie vo vyznačených priestoroch biokoridorov, ako základ navrhovaných kontinuálnych plôch porastov v rámci biokoridorov. Tieto porasty je potrebné ďalej rozvíjať, tak, aby biokoridor mohol plniť svoju funkciu.

5.Ďalšia výstavba v plochách biokoridoru

Funkcia:V priestore biokoridoru má prednosť výstavba tkzv. verejných objektov, to znamená. nie bývanie, ale objekty rekreácie, športu,detské ihriská, kultúry, a návazných služieb.

Charakter výstavby: Štruktúra a charakter zástavby nesmie narušiť funkčnosť biokoridoru (prietoknosť vzduchu, vody, genofondu), ale mala by ho pozitívne podporiť. V priestore biokoridoru vznikajú tkzv.prietokné urbánne štruktúry.Znamená to rešpektovanie geomorfológie terénu, prispôsobenie sa tvaru mikroreliefu.

6.Výsadba zelene

Generel zelene v meste sa bude odvíjať na základe ÚSES a vznik nových plôch zelene je potrebné podporiť práve v navrhovaných plochách biokoridorov a ekologicky významných segmentov, a tak zabezpečiť prienik funkcií ekostabilizačných a rekreačných.

Percentuálne zastúpenie biologicky aktívnych ,nezastavaných plôch, (tzn. trávnaté plochy, vysoká a stredná zeleň ,atď.) bude v rámci biokoridoru predstavovať min.80 %., zastúpenie vysokej zelene v rámci biokoridoru 60 %.

Druhové zloženie drevín pritom bude vychádzať z autochtónnych - pôvodných druhov (skelet porastu) obohatený o druhy okrasné nepôvodné.

a.biokoridor nadregionálneho významu (A.)

A.1.Rieka Hron - alúvium hlavného toku

a.priestor medzi hranicou katastra a železničným mostom

Priestor biokoridoru a jeho pufračnej zóny rieky Hron je vymedzený prirodzenou hranicou pôvodnej riečnej terasy. Tento biokoridor začína nad Šalkovou, nad prielomom Priboja, kde je poľnohospodárska pôda - polia, pokračuje lúkami a poliami pod Šalkovou a pri Majeri vchádza do organizmu mesta. Tok je v celej svojej dĺžke v rámci katastra mesta regulovaný. Oproti Smrečine je prírodný komplex mŕtveho ramena Podryby, ktorého prírodný potenciál je v mestotvornom procese doposiaľ nevyužitý. Negatívnym prvkom v tomto priestore je komplex Smrečiny.

regulatívy:

- prehodnotiť existenciu výrobného areálu Smrečiny v súčasnom rozsahu, vzhľadom na jeho lokalizáciu v centrálnej časti mesta
- vymedzený priestor využiť ako rekreačný priestor, resp. poľnohospodársky využívať na trvalé trávne porasty, resp.viacročné krmoviny
- zachovať fragmenty porastov, najmä kolmé porasty nelesnej drevinnej vegetácie nad Šalkovou na ľavej strane Hrona
- zvýšiť zastúpenie vysokej zelene, aplikovať predovšetkým pôvodné rastlinné spoločenstvá
- po oboch stranách Hrona vytvoriť pešie a cyklistické výletné trasy
- Priestor Podryba vyriešiť ako krajinársky prírodný park s minimom technických stavieb, aby sa uchovala genofondová hodnota priestoru.

b.Priestor medzi železničným mostom a mostom pri bývalom Autobusovom nádraží

Priestor medzi železničným mostom a mostom pri bývalom Autobusovom nádraží je významným mestotvorným prvkom, rozšíreným alúviom Hrona, priestor bývalých tokov rieky. Urbanistické riešenie tohto priestoru nie je v kolízii s funkciou priestoru ako biokoridoru. Ako pozitívne môžeme hodnotiť vznik parku pri Hoteli Lux, kde však je potrebné zvýšiť zastúpenie vysokej zelene, ktorá by v tomto priestore pozitívne ovplyvnila klímu. (Vysoký stupeň znečistenia a ovzdušia - zlá cirkulácia vzduchu). Celkove zastúpenie vysokej zelene v celom priestore biokoridoru Hrona je nepostačujúce.

regulatívy:

- znížiť stresové faktory v tomto priestore (znížiť dopravu - veľký význam by mali cestné obchvaty, resp.tunel po Urpínom, znížiť počet zdrojov znečistenia ovzdušia).
- Zvýšiť podiel vysokej zelene v priestore pred VÚB

c.priestor medzi mostom pri bývalom autobusovom nádraží a Huštákom

Tento priestor je dnes stresovým priestorom, nakoľko vo veľmi úzkom koridore vymedzenom masívom Urpína na strane ľavej a čiarou bývalých mestských hradieb na strane pravej je vtesnaná železnica, rieka Hron, št.cesta I.triedy č.I/66, chodníky, autobusové, trolejbusové zastávky. Následne pristupujú sekundárne stresové faktory, ako je zvýšené znečistenie ovzdušia, vysoká prašnosť, hluk nad hladinou prípustnosti, atď. Masív Urpína, ktorý je pozitívnym prvkom mesta, je prakticky od neho odrezaný a neprístupný.. Rieka Hron, ktorá bola v týchto priestoroch kedysi obľúbeným prechádzkovým miestom, korzom pod korunami majestátnych líp, je neprístupná a vzhľadom na všetky negatíva vyplývajúce z nadmernej dopravy je aj nevyhľadávaná. Situáciu na tomto úseku je nevyhnutné riešiť nasledovnými opatreniami

regulatívy:

- znížiť dopravu výstavbou cestných obchvatov a tunela pod Urpínom
- zachovať vzrastlé exempláre líp pri Hrone
- sprístupniť Urpín ako lesopark

d.Priestor medzi Huštákom a hranicou katastra

Tento priestor je v štádiu tvorby a formovania sa. Odrezanie mesta od rieky bolo v tomto priestore umelé a neuvážené. Celý priestor Radvanského sídliska mohol byť komponovaný a otvorený ku prírodnej scenérii rieky Hron a masívu Urpína, resp. mohli byť situované pozdĺž rieky pešie a cyklistické chodníky, oddychové a športové areály. Pre ďalšiu časť sú charakteristické priemyselné areály, najmä z pravej strany Hrona. Pod Iliašom dostáva údolie opäť prírodný charakter.

regulatívy

- zachovať súčasnú čiaru zastavaného územia priemyselnými areálmi na pravej strane Hrona
 - tvorba nových brehových porastov z oboch strán rieky
- zvýšenie zastúpenia vysokej zelene v území

b.biokoridory regionálneho významu (B.)

B.1. Bystrička - alúvium hlavného toku

a.priestor od severnej hranice katastra po dolnú časť obce Jakub

Pre tento priestor je charakteristické úzke údolie, s obcami s potočnou zástavbou (Uľanka, Kostiviarska, Jakub), kde potok aj s brehovými porastami tvorí organickú súčasť zástavby. Potok Bystrička je spravidla regulovaný.

regulatívy:

- jestvujúce fragmenty porastov je potrebné zachovať (výrazné jelšové porasty pri potoku)

b.priestor od Jakuba po Medený hámor

Výrazné širokomodelované údolie, s plytkou nivou, na ľavej strane toku sídlisko, nie sú využité možnosti priestoru potoka, koryto potoka necitlivo regulované. V hornej časti potoka fragmenty brehových porastov.

regulatívy:

- revitalizácia potoka Bystrička, vytvorenie prírodnej osi územia s chodníkmi, ihriskami, zmiernenie tvrdej technickej regulácie
- tvorba nových brehových porastov

c.priestor medzi Medeným Hámrom a ústím Bystričky

Jedná sa o urbanizovaný priestor severnej časti mesta, výrobného areálu Slovenka a okraja Mestského parku. Výrobný areál Slovenky je tu priamo vklinený do mesta, potok preteká priamo jej areálom. Potok tu nie je mestotvorným prvkom, v podstate nie je k nemu prístup a na celom úseku je prevedená technická regulácia. Samotné ústie potoka medzi bývalou Židovskou Synagogou a vtokom do rieky je hodnotný priestor v okolí bývalej Dolnej brány a je potrebné samostatne riešiť s akcentom na zachovanie doterajšieho charakteru potoka, resp. jeho zlepšenie.

regulatívy:

- zvýšenie podielu zelene na celom toku potoka
- prehodnotenie existencie Výrobného areálu Slovenka v súčasnom rozsahu priamo v centre mesta

B.2. Tajovský potok - alúvium hlavného toku

a.Priestor medzi hranicou katastra a šporovými ihriskami UMB

Pre horný tok je charakteristická lesná krajina, ktorá v dolnej časti ustupuje trvalým trávny porastom, sídelným štruktúram. Ideálnym stavom by bolo uchovať výzor údolia ako pod obcou Tajov, a tak vytvoriť priame pešie, rekreačné prepojenie medzi mestom a Kremnickými vrchmi. Pre Tajovský potok sú charakteristické bohaté brehové porasty, ktoré sú miestami narušené výstavbou. Negatívnym javom je lokalizácia novej výstavby rodinných domov dolina Mlynská, kde hranice parciel hraničia priamo s hranicou potoka, čím sa naruša funkčnosť priestoru ako biokoridora, ale aj sa naruša kontinuitnosť pešieho prepojenia. Pri výstavbe nového sídliska v Podlaviciach nebolo prevedené začlenenie potoka do priestoru.

regulatívy:

- zachovanie brehových porastov v celej dĺžke toku
- neumožniť ďalšiu výstavbu rodinných domov v priamom kontakte s potokom

b.priestor medzi ihriskami UMB a Troskami

Športové ihriská UMB sú z pohľadu ekostabilizačnej účinnosti územia správne lokalizované, ideálne by bolo keby táto tendencia pokračovala cez športoviská Gymnázia, cez plážové kúpalisko, Areál Štiavničiek až na Trosky. Táto funkčná jednoliatosť je narušená areálom Sadovnickeho podniku. Urbanistický zámer sídliska THK rešpektoval prírodné a geomorfologické danosti údolia a Tajovský potok sa stal mohutnou zelenou osou so zachovalými brehovými porastami (jelša, vŕba), na ktoré sú naviazané športové a detské ihriská , pešie chodníky.

Pri obnovení myšlienky, aby sa stal Tajovský potok biokoridorom, (rad športových, rekreačných areálov prepojených vysokou zeleňou, pešími a cyklistickými chodníkami) ktorý prepája samotné mesto cez komplex obytného súboru až po nástup do Kremnických vrchov. Pravá strana potoka je dnes prakticky priechodná od Mlynskej ulice, ale je potrebné funkciu biokoridora zvýrazniť a posilniť. Úsek THK a koexistencia prírodného a obytného komplexu môže slúžiť ako vzor v ostatných častiach mesta. Dnešnú lokalizáciu Sadovnickeho podniku v tak exponovanom mieste, ako je údolie Tajovského potoka, medzi obytným súborom a školsko-zdravotníckym komplexom, je potrebné prehodnotiť a uvažovať s jeho premiestnením.

regulatívy:

- uchovať charakter prírodného potoka, resp. posilniť jeho prírodný charakter
- zabezpečiť ochranu brehových porastov

B.3. Malachovský potok - alúvium hlavného toku

pravostranný prítok rieky Hron

dolná časť údolia je silne urbanizovaná, prírodno-historický komplex Malachovského potoka, Kaštieľa a príľahlého parku, kostolného vrchu a devastovaných vodných nádrží je dnes roztrieštený št.cestou. Tento komplex je pozostatkom jadra bývalého kráľovského mesta Radvane a môže byť aj jadrom dnešného obytného súboru Radvaň. Údolie Malachovského potoka v časti nad Radvanou je pomerne zachovalé. Nachádza sa tu cenný prírodný komplex Malachovských skaliek, ktoré treba uchovať ako prírodnú hodnotu a považovať tento priestor za základ ekostabilizačnej plochy. Preto nedoporučujeme novú výstavbu lokalizovať na pravej strane potoka. (ekologicky významný segment č.66)

regulatívy:

- revitalizácia potoka v dolnej časti
- uchovať údolie Malachovského potoka pri Malachovských skalkách
- zachovať pôvodné brehové porasty a charakter potoka

c.lokálneho významu (C.)

Ľavá strana alúvia rieky Hron

C.9.Ľiašska dolina

mapový list 36 - 14 - 23

údolie s lúčnymi komplexami pod Iliašom

Pravá strana alúvia rieky Hron

C.11.Dolina Zábrež (Škradno)

mapový list 36 - 14 - 14

36 - 14 - 19

pravostranný prítok rieky Hron v intenzívne využívannej krajine, údolie je prevažne zalesnené, v hornej časti je poľnohospodárska pôda

C.12.Dolina nad Cementárňou

mapový list 36 - 14 - 19

krátky pravostranný prítok rieky Hron

C.13.Dolina Nemčianskeho potoka

mapový list 36 - 14 - 13

36 - 14 - 18

významný pravostranný prítok rieky Hron, v hornej časti so zachovalými mohutnými brehovými porastami v poľnohospodárskej krajine

C.14.Dolina Rudlovského potoka

mapový list 36 - 14 - 13

36 - 14 - 18

významný pravostranný prítok rieky Hron, silne poznačený činnosťou človeka, v hornej časti, v priestore sídliska Sásová došlo k rozsiahlej likvidácii brehových porastov a toku ako takého, ktorý je v tejto časti prekrytý a nepriznaný. V dolnej časti má tok charakter kanála, v priestore pod areálom bývalých Pozemných stavieb je úplne prekrytý až po vtok do rieky Hron.

regulatívy:

- revitalizácia toku v celej nožnej, doposiaľ nezakrytej dĺžke

C.22.Sásovská dolina

mapový list 36 - 14 - 08

36 - 14 - 13

rozsiahle údolie ľavostranného prítoku Bystričky, prevažne zalesnené, v hornej časti fragmenty lúčnych komplexov, označených ako ekologicky významný segment č.3, 18.

C.24.Dolina pod Baranovo

mapový list 36 - 14 - 08

36 - 14 - 12

36 - 14 - 13

zalesnené údolie ľavostranného prítoku potoka Bystrička

C.25.Dolina Podbaranovo

mapový list 36 - 14 - 12

36 - 14 - 13

krátke zalesnené údolie ľavostranného prítoku potoka Bystrička, v závere doliny Ekologicky významný segment č.17, ktorý sa pokrýva s chráneným územím č.150.

C.28.Údolie Horného Cigarova

mapový list 36 - 14 - 12

krátke zalesnené údolie pravostranného prítoku potoka Bystričky, v strednej časti ekologicky významný segment č.5

C.29.Údolie Dolného Cigarova

mapový list 36 - 14 - 12

zalesnené údolie pravostranného prítoku potoka Bystričky

C.30.Hlboká dolina

mapový list 36 - 14 - 12

zalesnené údolie pravostranného prítoku Bystričky

C.31.Dolina Duliarovo

mapový list 36 - 14 - 12

36 - 14 - 13

údolie pravostranného prítoku Bystričky, v dolnej časti zalesnené, v hornej časti rozsiahle lúčne komplexy, ekologický významný segment č.10

C.32. Dolina Hámorská

mapový list 36 - 14 - 12

zalesnené údolie ľavostranného prítoku Laskomerského potoka

C.33. Dolina Laskomerského potoka

mapový list 36 - 14 - 12

36 - 14 - 17

36 - 14 - 18

rozsiahly údolný komplex pravostranného prítoku Bystričky, v dolnej časti urbanizovaný, môže tvoriť zaujímavé prepojenie medzi mestom a Kremnickými vrchmi. ekologicky významný segment 14, 15, 54

C.34.Dolina Uňadovo

mapový list 36 - 14 - 12

zalesnené údolie pravostranného prítoku Hámorského potoka

Lokality ochrany prírody č.64 a výskyt *Taxus baccata*

C.35.Dolina Stará Siatina

mapový list 36 - 14 - 12

zalesnené údolie ľavostranného prítoku Hámorského potoka

C.36.Dolina Jazvečia

mapový list 36 - 14 - 12

zalesnené údolie pravostranného prítoku Laskomerského potoka

C.37.Dolina Drieňová

mapový list 36 - 14 - 12

zalesnené údolie pravostranného prítoku Laskomerského potoka

C.38.Dolina Mokrá

mapový list 36 - 14 - 12

zalesnené údolie pravostranného prítoku Laskomerského potoka

C.40.Dolina Riečanky

mapový list 36 - 14 - 12

36 - 14 - 17

údolie ľavostranného prítoku Tajovského potoka, v dolnej časti fragmenty brehových porastov, na pravej strane záhradková osada, pozdĺž potoka vedie cesta do Riečky.

C.44.Skubínska dolina

mapový list 36 - 14 - 17

údolie pravostranného prítoku Tajovského potoka cez obec Skubín, v dolnej časti urbanizované, v hornej časti zachovalé porasty nelesnej drevinnej vegetácie , ekologicky významný segment č.51

C.45.Dolina UduRNA - Radvanský potok

mapový list 36 - 14 - 17

36 - 14 - 18

údolie pravostranného prítoku rieky Hron, niekdajšia hranica medzi mestami Banská Bystrica a Radvaň , v dolnej časti pri K - Marte potok prekrytý, nepriznaný, v časti sídliska Fončorda má potok charakter kanála, neboli vyžité prírodné danosti priestoru (ako v prípade Sídliska THK), potok sa nestal prirodzenou osou sídliska, brehové porasty sa nezachovali, potok nebol regulovaný prírodnými prvkami.

V hornej časti údolia hodnotné lúčne formácie s postupujúcou sukcesiou, ekologicky významný segment č.57

C.46.Dolina Pod záhradky

mapový list 36 - 14 - 17

ľavostranný prítok Radvanského potoka , dnes súčasťou sídliska Tuská, bez priznania pôvodného prírodného charakteru, v hornej časti zachovalé pôvodné porasty, na ľavej strane záhradková osada

C.47.Suchá dolina (Tuská)

mapový list 36 - 14 - 17

ľavostranný prítok Radvanského potoka, dnes súčasťou sídliska Tuská, bez priznania pôvodného prírodného charakteru, bez pôvodných porastov, v hornej časti záhradková osada

C.48.Havranské údolie(Internátna)

mapový list 36 - 14 - 17

urbanizované údolie ľavostranného prítoku Radvanského potoka, bez akýchkoľvek väzieb na okolitú krajinu

C.49.Dolné údolie

mapový list 36 - 14 - 17

malý údolný urbanizovaný komplex nad začiatkom ulice THK, pravostranný prítok Tajovského potoka, bez porastov, nepriznaný pôvodný charakter

C.50.Dolina pod Flosom

mapový list 36 - 14 - 17

údolie ľavostranného prítoku Radvanského potoka, prírodný charakter, zachovalé pôvodné porasty, ekologicky významný segment č.57

C.51.Dolina pod Kopanicami

mapový list 36 - 14 - 17

36 - 14 - 22

lesný, lúčny údolný komplex ľavostranného prítoku Malachovského potoka, pod obcou Malachov

C.52.Dolina Podháj

mapový list 36 - 14 - 22

36 - 14 - 23

údolie pravostranného prítoku rieky Hron, v dolnej časti prechádza silne urbanizovaným prostredím priemyselného areálu JUH, bez priznania pôvodného charakteru, v hornej časti zalesnené údolie.

C.53.Dolina potoka Kremničky

mapový list 36 - 14 - 22

údolie pravostranného prítoku rieky Hron cez obec Kremnička, v dolnej časti pri ústí Hrona zachovalé brehové porasty, v časti nad obcou zalesnené údolie, v hornej časti lúčne formácie, ekologicky významný segment č.65.

C.54.Dolina potoka Rakytovec

mapový list 36 - 14 - 22

36 - 32 - 02

36 - 32 - 03

údolie pravostranného prítoku rieky Hron, nad obcou Rakytovec, fragmenty pôvodných brehových porastov v hornej časti lesné formácie.

C.55.Čierne Blato

mapový list 36 - 32 - 02

36 - 32 - 03

údolie pravostranného prítoku rieky Hron pod obcou Rakytovec, v dolnej časti regulovaný, v hornej časti zachovalé pôvodné porasty. Ekologicky významný segment č.62.

2.3.Ekologicky významné segmenty v sídle

Predstavujú prvky a štruktúry krajiny s ekostabilizačnou funkciou, ktoré sa vyznačujú vysokou bio- a geodiverzitou, prípadne sa tu zaznamenáva výskyt zriedkavých a vzácných druhov a spoločenstiev. Definovali sme ich na základe údajov RNDr. Eleny Martincovej,

RNDr. Ingrid Ondrejovej a Ing. M. Jasika o flóre, RNDr. Anny Kupcovej o avifaune, RNDr. Jozefa Šteffeka, CSc. o malakofaune, Ing. Tomáša Kizeka o entomofaune a RNDr. Juraja Galvánka o geológii, ktorí pre uvedené územia vypracovali i návrh konkrétnych opatrení.

Ekologicky významné segmenty sú lokality so zachovalými prírodnými hodnotami a z dôvodu zachovania geo- a biodiverzity je potrebné ich uchovať v čo najväčšom rozsahu. Je však zrejmé, že je veľmi ťažké zabrániť ďalšiemu rozmachu a rozvoju mesta a devastácii týchto lokalít. Je otázkou kultúrnosti a vzťahu ku svojmu prostrediu obyvateľov mesta, ak sa zachovávajú k týmto lokalitám. Okolie Banskej Bystrice je v súčasnosti ešte stále bohaté na tieto lokality, čo by mesto malo využiť v svoj prospech, rozvoj turistického ruchu, extenzívnej rekreácie a športu.

Klasifikačné stupne pre hodnotenie genofondových lokalít a významných biotopov

Stupeň č.1. - najmenej hodnotná časť krajiny negatívne ovplyvnená ľudskou činnosťou, kde sa už nevyskytujú pôvodné spoločenstvá a biotopy

Stupeň č.2. - intenzívne využívané časti krajiny s pozmenenými spoločenstvami a biotopmi

Stupeň č.3. - málo pozmenené spoločenstvá a biotopy, často intenzívne využívané, ktoré si zachovali biologickú, ekologickú a krajinársku hodnotu

Stupeň č.4. - pôvodné spoločenstvá a biotopy, ktoré nie sú vzácne z hľadiska výskytu v rámci Slovenska, ale majú svoj veľký význam v rámci regiónu, lokality s výskytom ohrozených a zriedkavých druhov

Stupeň č.5. - pôvodné spoločenstvá a biotopy vzácne z hľadiska výskytu v rámci Slovenska

Regulatívy

1. Ideálnym riešením by bolo nechať tieto lokality bez zásahu človeka, resp. zásah človeka by mal udržiavací charakter (vykášanie trávy, vyrezávanie nežiadúcich drevín). Toto však nie je riešením. Územie treba využívať v zásadách trvalo udržateľného rozvoja, nebrániť v lokalitách rozumnému, striedmemu hospodárskemu užívaniu lokalít. Je otázkou vzťahu k pôde a osvetu, ako sa bude vlastník, resp. jej užívateľ k nej správať.
2. Územia, ktoré sú definované ako ekologicky významné segmenty, je potrebné zachovať v ich prírodnom charaktere, resp. ich stabilizovať. Z hľadiska exploatacie človekom je potrebné tieto lokality minimálne urbanizovať, ponechať ich ako územia klľudu, resp. ich využiť ako plochy zelene (napr. Bánoš).
3. Každý ekologicky významný segment je potrebné posudzovať osobitne a podľa druhu exploatacie. V rámci koncepcie Návrhu územného systému ekologickej stability nie je možné k nim zaujať všeobecne platné regulatívy. Ku každej lokalite je potrebné pristupovať tvorivým spôsobom, preferovať spôsob aktívnej, tvorivej ochrany prírody, hľadať spôsob koexistencie prírodných systémov a sídla.

Mapový list č. 36 - 14 - 12

Lokalita č. 1:

B 12 - stupeň č. 4

- lúky nad Uľankou (480 - 650 m n.m.). Nepravidelne kosené lúky zo S silne zarastajúce drevinami s výskytom vstavačovitých *Orchis pallens* (C II), *O. mascula*, *O. morio* (C II), *O. tridentata* (C I), *Dactylorhiza sambucina* (C II), *Coeloglossum viride* (C II), *Gymnadenia conopsea* subsp. *conopsea* (C IV), *Cephalanthera longifolia* (C III), *Neottia nidus-avis*. Z lúčnych druhov sú tu zastúpené *Arrhenatherum elatius*, *Dactylis glomerata*, *Briza media*, *Poa pratensis*, *Festuca pratensis*, *Dianthus carthusianorum*, *Salvia verticillata*, s. *pratensis*, *Hypericum perforatum*, *Tithymalus cyparissias*, *Stachys recta*, *Inula ensifolia*.

Územie predstavuje z hľadiska regiónu Banskej Bystrice jednu z najhodnotnejších oblastí katastra (okolie Uľanky, nakoľko sa tu uplatňuje intenzívne hospodárenie. Striedajú sa tu plochy lúčne s pásmi krov a plochy trvalo zalesnené. Väčšina lúk je v súkromnom vlastníctve a je pravidelne kosená, čo priaznivo vplyva na druhové zloženie fytocenóz.

Územie leží v ochrannom pásme Národného parku Nízke Tatry

Návrh opatrení: i naďalej by bolo potrebné udržať tu extenzívny spôsob hospodárenia, priaznivý pomer medzi voľnou krajinnou zeleňou, lesmi a lúkami, aby oblasť mohla slúžiť prímestskej rekreácii, nakoľko má k tomu všetky predpoklady (blízkosť MHD, zachovalé prírodné prostredie s bohatým zastúpením liečivých rastlín, prítomnosť vody a pod.)

B 46 - stupeň č. 3

- lesná lúka s hromadným výskytom vstavačovca bazovéhoho (*Dactylorhiza sambucina*) C II.

- územie leží v ochrannom pásme NAPANT

B 68 - stupeň č. 3, výskyt Vstavačovitých

- územie leží v ochrannom pásme NAPANT

Lokalita č. 2:

B 61 - stupeň č. 3, výskyt Vstavačovitých

Lokalita č. 4:

B 62 - stupeň č. 3, výskyt Vstavačovitých - leží v ochrannom pásme NAPANT

Lokalita č. 5:

B 60 - stupeň č. 3, výskyt Vstavačovitých

Lokalita č. 6:

B 40 - stupeň č. 3,

- okraj lesa; les pod lesnou lúkou s výskytom vemenníka dvojlistého (*Platanthera bifolia*) - C III, kruštíka širokolistého pravého (*Epipactis helleborine* subsp. *helleborine*), ale predovšetkým kruštíka úzkopyskového pravého (*Epipactis leptochila* subsp. *leptochila*) - C I.

Lokalita č. 7:

B 29 - stupeň č. 3

- ovsíková horská lúka okolo Košiarskeho potoka (510 - 530 m n.m.)

Lokalita č. 8:

B 39 - stupeň č. 3

- okraj lesa a malý zvyšok lúky na SV svahu Ostrého vrchu (896 m n.m.) s výskytom horalice lesnej (*Corallorhiza trifida*) - C II a vstavačovca Fuchsovho (*Dactylorhiza fuchsii*), ktorý je v okolí Banskej Bystrice veľmi vzácny. Pôvodne rozsiahlejšia lokalita v nedávnej minulosti zalesnená smrekom.

Lokalita č. 9:

B 28 - stupeň č. 3

- lúky severne od vysieláča na kóte Laskomer a SZ od Kostiviarskej, ktoré sú kosené, čo umožňuje prežívať druhom *Traunsteinera globosa*, *Orchis mascula*, *Gymnadenia conopsea* subsp. *conopsea*. Lokalita zarastá drevinami.

- územia sa sčasti prelína s lokalitou A 34

Lokalita č. 10:

B 28 - stupeň č. 3

- lúky severne od vysieláča na kóte Laskomer a SZ od Kostiviarskej, ktoré sú kosené, čo umožňuje prežívať druhom *Traunsteinera globosa*, *Orchis mascula*, *Gymnadenia conopsea* subsp. *conopsea*. Lokalita zarastá drevinami.

- územia sa sčasti prelína s lokalitou A 34

B 63, 64, 65 - stupeň č. 3 , výskyt Vstavačovitých- prelínajú sa s lokalitou A 34

A 34 - okolie Kostiviarskej - stupeň 3

- pásy stromov a kríkov, solitéry, rozsiahlejšie plochy pôvodných xerothermných lúk so skalnými útvarmi škrapového charakteru, podmáčané lúky, obhospodarované lúky, malá plocha polí, stavby rôzneho charakteru

- bioindikačné druhy vtákov - *Strix aluco*, *Asio otus*, *Picus viridis*, *Oriolus oriolus*, *Lanius cristatus*, *Turdus pilaris*, *Monticola saxatilis*, *Oenanthe oenanthe*, *Saxicola torquata*, *Muscicapa striata*, *Anthus pratensis* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 51).

- územie sa prelína s lokalitami B 28, 63, 64, 65

Návrh opatrení: Nepovoliť výrub stromov a kríkov, zachovať pôvodné xerothermné a podmáčané lúky, nepovoliť ich obhospodarovanie, nepovoliť zmenu obhospodarovaných lúk na polia, nepovoliť akúkoľvek výstavbu v tejto oblasti.

Lokalita č. 11:

B 9 - stupeň č. 4

- komplex biotopov (sekundárna borina, okolie lomu a lesnej cesty, priesečky v lese) J až JV od kóty Žiar smerom na V po Laskomerskú dolinu s bohatou druhovou škálou zástupcov čeľade Orchidaceae: *Ophrys insectifera* (C II), *Cephalanthera longifolia* (C III), *C. damasonium* (C III), *C. rubra* (C II), *Orchis militaris* (C III), *Platanthera bifolia* (C III, úplne chránený druh), *Cypripedium calceolus* (C II, úplne chránený druh), *Listera ovata* (C IV), *Neottia nidus-avis*, *Gymnadenia conopsea* subsp. *montana* (C II), *Goodyera repens* (C III), *Epipactis atrorubens* (C III), *E. helleborine*, *E. microphylla* (C II), *E. muelleri* (C I).

- územie sa prelína s lokalitou A 35

- územie je bohaté na výskyt vstavačovitých (15 druhov), ktoré je možné zachovať len vhodnými opatreniami.

Návrh opatrení: Je potrebné udržiavať voľnejší zápoj hlavne v krovinnej etáži a regulovať drevinné zloženie v prospech borovice lesnej a buka lesného. Lokalita si vyžaduje vypracovanie podrobného programu ekologického managementu, ktorý bude zosúladený s lesným hospodárskym plánom.

Lokalita č. 12:

B 41 - aluviálne lúky a slatina v nive pravostranného prítoku potoka Laskomer s hojným výskytom vstavačovca májového pravého (*Dactylorhiza majalis* subsp. *majalis*) - C IV. Ojedinele sa tu vyskytuje vstavač mužský poznačený (*O. m.* subsp. *s.*) - C II a bradáčik vajcovitolistý (*Listera ovata*) - C IV. Lokalita ohrozená rozširovaním chatkovej osady.

Lokalita č. 13:

B 67 - stupeň č. 3, výskyt Vstavačovitých

Lokalita č. 14:

B 66 - stupeň č. 3 , výskyt vstavačovitých

Lokalita č. 15:

B 9 - stupeň č. 4

- komplex biotopov (sekundárna borina, okolie lomu a lesnej cesty, priesečky v lese) J až JV od kóty Žiar smerom na V po Laskomerskú dolinu s bohatou druhovou škálou zástupcov čeľade Orchidaceae: *Ophrys insectifera* (C II), *Cephalanthera longifolia* (C III), *C. damasonium* (C III), *C. rubra* (C II), *Orchis militaris* (C III), *Platanthera bifolia* (C III, úplne chránený druh), *Cypripedium calceolus* (C II, úplne chránený druh), *Listera ovata* (C IV), *Neottia nidus-avis*, *Gymnadenia conopsea* subsp. *montana* (C II), *Goodyera repens* (C III), *Epipactis atrorubens* (C III), *E. helleborine*, *E. microphylla* (C II), *E. muelleri* (C I).

- územie sa prelína s lokalitou A 35

Návrh opatrení: územie je bohaté na výskyt vstavačovitých (15 druhov), ktoré je možné zachovať len vhodnými opatreniami. Je potrebné udržiavať voľnejší zápoj hlavne v krovinnej etáži a regulovať drevinné zloženie v prospech borovice lesnej a buka lesného. Lokalita si

vyžaduje vypracovanie podrobného programu ekologického managementu, ktorý bude zosúladený s lesným hospodárskym plánom.

B 53 - stupeň č. 3, výskyt Vstavačovitých

A 35 - Laskomer -stupeň 3

- skupiny a pásy stromov a kríkov, pobrežný zárast potôčika, sady, pôvodné lúky, enklávy pôvodných lúk so skalnými útvarmi, podmáčané lúky, záhradkárská kolónia, obhospodarované lúky, stavby rôzneho charakteru

- bioindikačné druhy vtákov - *Lymnocryptes minimus*, *Strix aluco*, *Asio otus*, *Caprimulgus europaeus*, *Jynx torquilla*, *Picus viridis*, *Oriolus oriolus*, *Lanius cristatus*, *Saxicola torquata*, *Lullula arborea*, *Galerida cristata*, *Oenanthe oenanthe* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 59).

- územie sa prelína s lokalitou B 9

Návrh opatrení: Nepovoliť výrub stromov a kríkov, zachovať pôvodné xerothermné a podmáčané lúky, nepovoliť ich obhospodarovanie, nepovoliť zmenu obhospodarovaných lúk na polia, nepovoliť akúkoľvek výstavbu v tejto oblasti.

Lokalita č. 16:

B 27 - stupeň č. 3

- súvislé zapojené pásy a skupiny krov J až JV od kóty Laskomer, ktoré navzájom oddeľujú polia a hospodárske lúky. Ide prevažne o trnkové lieštiny s prevahou *Corylus avellana*, *Prunus spinosa*, ku ktorým pristupujú *Rosa canina* agg., *Swida sanguinea*, *Crataegus* sp., *Ligustrum vulgare*, *Acer campestre*. Hoci nejde o mimoriadne cenné biotopy z hľadiska výskytu, plnia početné biologické a krajinnno-ekologické funkcie (poskytujú potravu a priestor na hniezdenie pre avifaunu, tvoria biokoridory pre šírenie bioty v inak hospodársky využívannej krajine, kde aj esteticky pôsobia).

Lokalita č. 75:

G 13 - Jakubský lom - stupeň č. 4

- prvý lom (z dvojice) vľavo od štátnej cesty Banská Bystrica - Ružomberok, západne od obce Jakub. Priamo naň nadväzuje vápencové bralo, hneď vedľa cesty.

- budované usadeninami triasu a jury, patriacimi krížňanskému príkrovu. Po geologickej, paleontologickej i tektonickej stránke bola lokalita intenzívne študovaná a patrí medzi významné stredoslovenské lokality.

Návrh opatrení: Keďže lokalita je v súčasnosti obtiažne prístupná, v záujme prehĺbenia využívania pre študentov (a nakoniec i pre odborné návštevy) je žiadúce vytrasovať chodník a doplniť náučno-výchovnou informatikou. Potreba očistiť stenu lomu pred pádom zvetralín!

Mapový list č. 36 - 14 - 13

Lokalita č. 3:

B 57 - stupeň č. 3, výskyt Vstavačovitých

- územie leží v ochrannom pásme NAPANT

Lokalita č. 17:

G 14 - časť ŠPR Baranovo - stupeň č. 3

- prevažná časť územia je budovaná jurskými sedimentami - sivými až ružovými vápencami hierlatzského typu, pestrými kalovými vápencami a oolitickými vápencami. Časté sú aj organodetritické polohy s krinoidmi. Z triasových sedimentov do územia pri JV okraji zasahujú svetlé masívne vápence rétu (pozri územie č. 13) a už mimo územia (napr. vrchol Horného dielu) vystupujú stredotriasové dolomity v tektonických troskách chočského príkrovu. Ostatná časť územia patrí krížňanskému príkrovu, vrátane kriedových (neokóm) slienitých vápencov popísaných pri lome Kostiviarska (č. 12). Tu vystupujú pri JV a SV okraji ŠPR. Odkryvy majú pomerne dobrú výpovednú hodnotu, sú však dosť obtiažne prístupné. Ich hlavná funkcia je vo vzťahu ku komplexu geobiocenózy a ako časť tvarovo bohatej kulisovej bezprostredného okolia mesta.

Návrh opatrení: Keďže územie je už vyhlásené za chránené, je potrebné v plnom rozsahu akceptovať podmienky ochrany.

Lokalita č. 18:

B 30 - stupeň č. 3

- bývalé pasienky s teplomilnou vegetáciou na pravostranných svahoch Sásovského potoka.
- územie leží v ochrannom pásme NAPANT

Lokalita č. 19:

B 36 - stupeň č. 3

- lesná lúka so sústredeným výskytom vstavača bledého (*Orchis pallens*) - C II (veľmi ohrozený) v iniciálnom štádiu zarastania lesom.
- územie leží v ochrannom pásme NAPANT

Lokalita č. 20:

B 10 - stupeň č. 4

- lúka na okraji lesa oproti študijnej ploche Jakub (440 m n.m.). Pravidelne kosená lúka s kriticky ohrozeným druhom *Orchis tridentata* kategórie C I, ktorého severná hranica rozšírenia prebieha sledovaným územím. V súčasnosti lokalita nie je bezprostredne ohrozovaná ľudskou činnosťou.
- v budúcnosti bude potrebné sledovať a korigovať negatívne vplyvy (zmena štruktúry pôdneho fondu, minerálne hnojenie lúk a pasienkov, aplikácia herbicídov a insekticídov) tak, aby nedošlo k zániku plochy.

Lokalita č. 21:

B 11 - Chránená študijná plocha Jakub - stupeň č. 4

- zarastajúca lesostep s výskytom 15 druhov vstavačovitých: *Orchis tridentata* (C I), *O. pallens* (C II), *O. purpurea* (C II), *O. militaris* (C III), *O. mascula*, *Ophrys insectifera* (C II),

Traunsteinera globosa (C II), Neottia nidus-avis, Epipactis helleborine, E. microphylla (C II), Gymnadenia conopsea subsp. conopsea (C IV), G. odoratissima (C II), Cephalanthera rubra (C II), Cypripedium calceolus (C II, úplne chránený druh), Orchis x loreziana nssp kisslingii (veľmi vzácny kríženec medzi Orchis pallens a O. mascula subsp. signifera).

- z ďalších zaujímavých a vzácných druhov sa tu vyskytujú Buphtalmum salicifolium, Lilium martagon, Anemone sylvestris, Cornus mas (úplne chránené druhy), Berberis vulgaris, Sorbus torminalis, S. aria. Pre zachovanie biologicky veľmi hodnotnej lokality je nutné dodržať v plnom rozsahu stanovené ochranné podmienky chráneného územia.

- lokalita leží v ochrannom pásme NAPANT a je totožná s lokalitou A 32, E 5, G 15

B 56 - stupeň č. 3, výskyt Vstavačovitéch- ležia v ochrannom pásme NAPANT

A 32 - Študijná plocha Jakub - stupeň 3

- bioindikačné druhy vtákov - Asio otus, Caprimulgus europaeus, Jynx torquilla, Picus viridis, Lanius cristatus, Turdus pilaris, Saxicola torquata, Sylvia nisoria, Muscicapa striata, Galerida cristata (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 53).

- lokalita leží v ochrannom pásme NAPANT a je totožná s lokalitou B 11, G 15, E 5

E 5 - Chránená študijná plocha Jakub - stupeň č. 3

- *Coleoptera* - Carabus scabriusculus, Callisthus lunatus, Ocypus ophthalmicus, Ontholestes haroldi, Sicyphus scheferi, Rhynchides aethiops, Pilemostoma fastuosa, Cardiophorus ruficollis, Craptocephalus coryli a i. (Fc.).

- *Rhopalocera* - Spialia sertorius, Colias alfacariensis, Araschnia levana, Thecla betulae a Nordmannia acaciae (Fc.).

- lokalita je totožná s lokalitou B 11, A 32, G 15

Návrh opatrení: Zabrániť jarnému, prípadne jesennému vypaľovaniu plochy; vylúčiť zalesňovanie xerothermných strání; nálet likvidovať drvičmi, extenzívna pastva tiež vítaná.

G 15 - Chránená študijná plocha Jakub - stupeň č. 3

- geologicky územie súvisí s územiami G 13 a G 14. V podstatnej miere je tvorené usadeninami triasu a jury, ktoré patria hlavne krížňanskému príkrovu, na ktorom v tektonickej násunovej polohe ležia trosky chočského príkrovu.

Návrh opatrení: V plnom rozsahu dodržiavať podmienky ochrany v CHŠP.

Lokalita č. 22:

B 13 - stupeň č. 4

- krovinaté porasty na mieste bývalých pasienkov od ústia Sásavskej doliny po začiatok súvislého lesa s výskytom teplomilných rastlinných druhov (Teucrium montanum, Scabiosa ochroleuca, Agrimonia eupatoria, Bromus sp., Inula ensifolia) a 4 druhy vstavačov: Orchis pallens (C II), O. mascula, O. tridentata (C I), O. purpurea (C II). Hoci plocha by na prvý pohľad bola zaradená do hodnotiaceho stupňa 3, má vyššiu hodnotu, podmienenú nielen prítomnosťou kriticky a veľmi ohrozených druhov vstavačov, ale predovšetkým ako biokoridor pre šírenie teplomilných rastlinných druhov a spoločenstiev.

Lokalita č. 23:

B 31 - stupeň č. 3

- bývalé intenzívne využívané pasienky s teplomilnou vegetáciou na ľavom hrebenku Sásovského potoka v súčasnosti občas prepásané, s niekoľkými desiatkami vysokých jedincov *Juniperus communis* subsp. *communis*, ktoré majú vysokú krajinársku a estetickú hodnotu.

- územie leží v ochrannom pásme NAPANT

B 32 - stupeň č. 3

- pásma a skupiny trnkových lieštin s vysokou biologickou, krajinotvornou a ekologickou hodnotou v intenzívne poľnohospodársky využívannej krajine na okraji sídliska Sásová.

- územie leží v ochrannom pásme NAPANT

B 59 - stupeň č. 3, výskyt Vstavačovitých

- územie leží v ochrannom pásme NAPANT a je totožné s lokalitou E 4 a M8.

E 4 - stepné stráne nad Sásovou - stupeň č. 3

- krovinaté teplé stráne od ústia Sásovskej doliny, ktoré na konci prechádzajú do súvislého lesa.

- *Araneida* - *Paraclubiona corticalis*, *Cybaeus angustiarum*, *Lathyrus humilis* (Hz.).

- *Coleoptera* - *Meloe rugosus*, *Lomechusa paradoxa* (v kolónii mravcov *Tetramorium caespitum*), *Platydacus fulvipes*, *Centrotoma lucifuga* (v kolónii *Tetramorium caespitum*), *Claviger longicornis* (v kolónii *Lasius umbratus*), *Licinus cassideus*, *Panagaeus bipustulatus*, *Copris lunaris*, *Geotrupes stercorarius* a i. (Fc.).

- *Rhopalocera* - *Fabriciana niobe*, *Clossiana dia*, *Hyponphele lycaon*, *Strymon pruni*, *Strymon spini*, *Strymon w-album* (v závere doliny) a i. (Fc.). Na lesnej lúčke pri potoku v brehovom *Alneto-Salicetum* aj *Carterocephalus palaemon*, *Apatura iris*, atď. (Fc.).

- lokalita je totožná s lokalitou B 59, M 8

Návrh opatrení: Možno doporučiť presvetľovacie práce vyklčovaním náletov, ako i príležitostné extenzívne pasenie, prípadne na vyhovujúcich miestach jednokosné lúky, aby sa zachoval súčasný stav tejto lokality.

M 8 - širšie okolie Sásovskej jaskyne - stupeň č.5 - výskyt ohrozených karpatských druhov

- prelína sa s lokalitou B 59, E 4

Lokalita č. 24:

B 14 - stupeň č. 4

- extenzívne obhospodarovaná lúka na okraji borovicového lesa pri starom lome asi 300 m od intravilánu starej Sásovej (450 m n.m.), s kriticky ohrozeným druhom *Orchis tridentata* (C I). Na ploche cca 100 m² rastie vyše 100 jedincov tohto vstavača.

- územie leží v ochrannom pásme NAPANT

- lokalita môže byť potenciálne ohrozená výstavbou, hnojením, aplikáciou biocídov, premenou na polia, intenzívnym pasením.

B 33 - stupeň č. 3

- krovinaté stráne lesostepného charakteru v ústí Nemčianskej doliny na východných svahoch, v ktorých dominuje chránený druh *Cornus mas.* Ide o lokalitu s najhojnejším výskytom tohto druhu v okolí Banskej Bystrice.

- územie leží v ochrannom pásme NAPANT

Lokalita č. 25:

B 37 - stupeň č. 3

- stepná lúčka s výskytom viacerých druhov vstavačovitých, napr. vstavač mužský poznačený (*Orchis mascula* subsp. *signifera*) - C II, päťprstnica obyčajná pravá (*Gymnadenia conopsea* subsp. *conopsea*) - C IV, vstavač bledý (*Orchis pallens*) - C II.

B 58 - stupeň č. 3, výskyt Vstavačovitých

Lokalita č. 26:

B 38 - stupeň č. 3

-kroviny po oboch stranách ústia Sásovskej doliny s bohatým zastúpením vstavača bledého (*Orchis pallens*) - C II, vstavača mužského poznačeného (*O. mascula* subsp. *signifera*) - C II a veľmi zriedkavo sa vyskytuje i vstavač purpurový (*O. purpurea*) - C II.

- územie leží v ochrannom pásme NAPANT

Mapový list č. 36 - 14 - 17

Lokalita č. 15:

B 9 - stupeň č. 4

- komplex biotopov (sekundárna borina, okolie lomu a lesnej cesty, priesečky v lese) J až JV od kóty Žiar smerom na V po Laskomerskú dolinu s bohatou druhovou škálou zástupcov čeľade Orchidaceae: *Ophrys insectifera* (C II), *Cephalanthera longifolia* (C III), *C. damasonium* (C III), *C. rubra* (C II), *Orchis militaris* (C III), *Platanthera bifolia* (C III, úplne chránený druh), *Cypripedium calceolus* (C II, úplne chránený druh), *Listera ovata* (C IV), *Neottia nidus-avis*, *Gymnadenia conopsea* subsp. *montana* (C II), *Goodyera repens* (C III), *Epipactis atrorubens* (C III), *E. helleborine*, *E. microphylla* (C II), *E. muelleri* (C I).

- územie sa prelína s lokalitou A 35

Návrh opatrení: územie je bohaté na výskyt vstavačovitých (15 druhov), ktoré je možné zachovať len vhodnými opatreniami. Je potrebné udržiavať voľnejší zápoj hlavne v krovinej etáži a regulovať drevinné zloženie v prospech borovice lesnej a buka lesného. Lokalita si vyžaduje vypracovanie podrobného programu ekologického managementu, ktorý bude zosúladený s lesným hospodárskym plánom.

B 53 - stupeň č. 3

A 35 - Laskomer -stupeň 3

- skupiny a pásy stromov a kríkov, pobrežný zárast potôčika, sady, pôvodné lúky, enklávy pôvodných lúk so skalnými útvarmi, podmäčkané lúky, záhradkárska kolónia, obhospodarované lúky, stavby rôzneho charakteru

- bioindikačné druhy vtákov - *Lymnocryptes minimus*, *Strix aluco*, *Asio otus*, *Caprimulgus europaeus*, *Jynx torquilla*, *Picus viridis*, *Oriolus oriolus*, *Lanius cristatus*,

Saxicola torquata, *Lullula arborea*, *Galerida cristata*, *Oenanthe oenanthe* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 59).

- územie sa prelína s lokalitou B 9

Návrh opatrení: Nepovoliť výrub stromov a kríkov, zachovať pôvodné xerothermné a podmáčané lúky, nepovoliť ich obhospodarovanie, nepovoliť zmenu obhospodarovaných lúk na polia, nepovoliť akúkoľvek výstavbu v tejto oblasti.

Lokalita č. 16:

B 27 - stupeň č. 3

- súvislé zapojené pásy a skupiny krov J až JV od kóty Laskomer, ktoré navzájom oddeľujú polia a hospodárske lúky. Ide prevažne o trnkové lieštiny s prevahou *Corylus avellana*, *Prunus spinosa*, ku ktorým pristupujú *Rosa canina* agg., *Swida sanguinea*, *Crataegus* sp., *Ligustrum vulgare*, *Acer campestre*. Hoci nejde o mimoriadne cenné biotopy z hľadiska výskytu, plnia početné biologické a krajinnno-ekologické funkcie (poskytujú potravu a priestor na hniezdenie pre avifaunu, tvoria biokoridory pre šírenie bioty v inak hospodársky využívannej krajine, kde aj esteticky pôsobia).

Lokalita č. 41:

B 19 - stupeň č. 3

- podhorské lúky príležitostne prepásané a jednokosné v okolí Suchého vrchu s nízkoobylým porastom a roztrúsenými solitérmi (*Picea abies*, *Tilia platyphyllos*, *Acer* sp.) a skupinkami kríkov (*Rosa* sp., *Crataegus* sp., *Corylus avellana*, *Prunus spinosa*).

Lokalita č. 43:

B 8 - stupeň č. 4

- druho-pestre kvetnaté lúky nad Tajovom (470 - 530 m n.m.) s výskytom niekoľkých druhov zástupcov čeľade Orchidaceae: *Orchis mascula*, *O. pallens* (C II), *Dactylorhiza sambucina* (C II), *D. fuchsii* subsp. *fuchsii* (C IV), *Traunsteinera globosa* (C II), *Platanthera bifolia* (C III, úplne chránený druh), *Coeloglossum viride* (C II), *Listera ovata* (C IV).

- ide o pravidelne kosené lúky, v dôsledku čoho sa udržiava vysoká biologická diverzita. Aj pri tejto lokalite bude potrebné zamedziť negatívnym vplyvom ako napr.

a) zmena štruktúry pôdneho fondu (ubúdanie lúk v prospech ornej pôdy, zarastanie lúk drevinami)

b) minerálne, hlavne dusíkaté hnojenie lúk a pasienkov

c) aplikácia herbicídov a insekticídov

Lokalita č. 44:

B 51 - stupeň č. 3, výskyt Vstavačovitých

Lokalita č. 45:

B 52 - stupeň č. 3, výskyt Vstavačovitých

Lokalita č. 46:

B 20 - stupeň č. 3 , výskyt Vstavačovitých

- podhorské lúky na okraji lesa pri žltознаčkovanom turistickom chodníku (560 - 620 m n.m.) s výskytom menej vzácnych druhov z čeľade Orchidaceae: *Listera ovata*, *Gymnadenia conopsea* subsp. *conopsea*, *Dactylorhiza majalis*.
- lokalita sa prelína s lokalitou A 13

Lokalita č. 47:

B 50 - stupeň č. 3, výskyt Vstavačovitých

A 13 - lokalita južne od kóty Zadný háj - stupeň č. 3

- skupiny a pásy stromov a kríkov prevažne listnatých, neobhospodarované a obhospodarované lúky, rybník, salaš s príslušenstvom.

- bioindikačné druhy vtákov - *Fulica atra*, *Podiceps ruficollis*, *Glaucidium passerinum*, *Strix aluco*, *Lanius cristatus*, *Sitta europaea*, *Certhia familiaris*, *Sylvia curruca*, *Muscicapa striata* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 50).

Návrh opatrení: Nepovoliť výrub stromov a kríkov, zachovať neobhospodarované lúky a rybník v pôvodnom stave, nepovoliť obhospodarovanie lúk intenzívnym pasením alebo ich premenou na intenzívne obhospodarované polia, obmedziť salašníctvo na únosnú mieru.

Lokalita č. 48:

B 49 - stupeň č. 3 , výskyt Vstavačovitých

A 13 - lokalita južne od kóty Zadný háj - stupeň č. 3

- skupiny a pásy stromov a kríkov prevažne listnatých, neobhospodarované a obhospodarované lúky, rybník, salaš s príslušenstvom.

- bioindikačné druhy vtákov - *Fulica atra*, *Podiceps ruficollis*, *Glaucidium passerinum*, *Strix aluco*, *Lanius cristatus*, *Sitta europaea*, *Certhia familiaris*, *Sylvia curruca*, *Muscicapa striata* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 50).

Návrh opatrení: Nepovoliť výrub stromov a kríkov, zachovať neobhospodarované lúky a rybník v pôvodnom stave, nepovoliť obhospodarovanie lúk intenzívnym pasením alebo ich premenou na intenzívne obhospodarované polia, obmedziť salašníctvo na únosnú mieru.

Lokalita č. 49:

B 24 - stupeň č. 3

- teplomilné rastlinné spoločenstvá JZ od kóty Dúbrava so skupinkami kriačín, v ktorých sú zastúpené *Prunus spinosa*, *Crataegus* sp., *Acer campestre*, *Corylus avellana*, *Swida sanguinea*, *Ligustrum vulgare*. Lokalita predstavuje dôležitý farmakologický prírodný zdroj v bezprostrednom okolí mesta, nakoľko sa na nej nachádza veľké množstvo liečivých rastlín, ako napr. *Hypericum perforatum*, *Primula veris*, *Ononis spinosa*, *Agrimonia eupatoria*, *Rosa* sp., *Crataegus* sp., *Achillea millefolium*, *Origanum vulgare*, *Thymus* sp.

A 12 - Lokalita severne od kóty Suchý vrch - stupeň č. 3

- skupiny a pásy stromov a kríkov, brehové porasty potôčikov, podmáčané lúky, lúky neobhospodarované a obhospodarované, chatová zástavba, salaš s príslušenstvom.

- bioindikačné druhy vtákov - *Glaucidium passerinum*, *Strix aluco*, *Asio otus*, *Caprimulgus europaeus*, *Picus viridis*, *Lanius cristatus*, *Sitta europaea*, *Certhia familiaris*, *Saxicola rubetra*, *S. torquata*, *Sylvia curruca*, *Muscicapa striata*, *Ficedula parva* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 67).

- lokalita sa prelína s časťou lokality E 3

Návrh opatrení: Nepovoliť výrub stromov a kríkov, ako aj obhospodarovanie lúk intenzívnym pasením, alebo ich premenou na intenzívne obhospodarované polia, zachovať podmáčané lúky, nepovoliť ďalšiu chatovú zástavbu, obmedziť salašníctvo na únosnú mieru. Pri dodržiavaní zásad ochrany prírodného prostredia flóry a fauny využívať túto lokalitu aj naďalej ako prímestskú rekreačnú oblasť.

E 3 - stepné stráne nad Fončordou - stupeň č. 4

- sú súčasťou Suchého vrchu a prímestskej rekreačnej oblasti Banskej Bystrice. V hornej časti obklopenej lesom sú zakončené zosunmi blokov príkrovovej trosky. Cenné sú aj brehové porasty lemujúce potôčik, najmä začiatok vápencových xerotermov, kde sa v ich prechode do brehového jelšového porastu vytvorilo cenné mokradné spoločenstvo o veľkosti približne 10 x 30 m (všetky spoločenstvá sa nachádzajú po ľavej strane potôčika v smere jeho toku).

-*Araneida:* *Micaria romana* (Hz.)

- *Coleoptera:* *Oxypoda pratensis* v kolónii mravcov *Formica pratensis* (viac exemplárov), *Hetaerius ferrugineus* (pod kameňmi u mravcov *Myrmica* a *Lasius*), *Cicindela germanica*, *Carabus scabriuluscus*, atď.

- *Rhopalocera:* *Colias alfacariensis*, *Melitaea didyma*, *M. trivia*, *Clossiana dia*, *Arethusana arethusa*, atď.

- táto lokalita má podobnú faunistickú skladbu ako Malachovské sklaky, o čom svedčí aj spoločný výskyt sedlovky bronzovej (*Ephippigera ephippigera*), teplomilnej kobyľky, ktorá tu žije v hojnej populácii na severnej a zrejme aj najvyššie položenej hranici svojho rozšírenia.

- tejto lokalite by prospel náučný chodník na súčasnej trase turistického chodníka. Na tabuliach by zároveň boli rekreatanti usmerňovaní na oddychové miesta nachádzajúce sa po pravej strane potôčika. Zároveň treba zamedziť terasovanie a zosľapávanie lesostepných strání ovcami, ktoré po nich prechádzajú z neďalekého salaša za pastvou. Riešením by bolo vytvoriť pozdĺžny pás nad týmito xerotermami na rozhraní s ornou pôdou.

Lokalita č. 50:

B 54 - stupeň č. 3

- lokalita je botanicky významná, ale nie je zatiaľ podrobnejšie popísaná, výskyt Vstavačovitých

Lokalita č. 51:

A 9 - Suchý vrch - južne od Skubína - stupeň č. 3

- skupiny a pásy stromov prevažne ihličnatých, skupiny a pásy kríkov, neobhospodarované lúky, obhospodarované lúky a polia, záhradkárská kolónia

- bioindikačné druhy vtákov - *Caprimulgus europaeus*, *Lanius cristatus*, *Saxicola torquata*, *Sylvia curruca* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 39).

- lokalita sa prelína s časťou lokality E 3

Návrh opatrení: Ponechať lokalitu v pôvodnom stave, nepovoliť rozširovanie záhradkárskej kolónie, nepovoliť ani inú zástavbu, nepovoliť výrub stromov a kríkov, ako aj obhospodarovanie takmer pôvodných lúk, či už pasiením alebo ich premenou na polia.

E 3 - stepné stránne nad Fončordou - stupeň č. 4

- sú súčasťou Suchého vrchu a prímestskej rekreačnej oblasti Banskej Bystrice. V hornej časti obklopenej lesom sú zakončené zosunmi blokov príkrovovej trosky. Cenné sú aj brehové porasty lemujúce potôčik, najmä začiatok vápencových xerotermov, kde sa v ich prechode do brehového jelšového porastu vytvorilo cenné mokradné spoločenstvo o veľkosti približne 10 x 30 m (všetky spoločenstvá sa nachádzajú po ľavej strane potôčika v smere jeho toku).

-*Araneida*: *Micaria romana* (Hz.)

- *Coleoptera*: *Oxypoda pratensis* v kolónii mravcov *Formica pratensis* (viac exemplárov), *Hetaerius ferrugineus* (pod kameňmi u mravcov *Myrmica* a *Lasius*), *Cicindela germanica*, *Carabus scabriuliscus*, atď.

- *Rhopalocera*: *Colias alfacariensis*, *Melitaea didyma*, *M. trivia*, *Clossiana dia*, *Arethusana arethusana*, atď.

- táto lokalita má podobnú faunistickú skladbu ako Malachovské sklaky, o čom svedčí aj spoločný výskyt sedlovky bronzovej (*Ephippigera ephippigera*), teplomilnej kobyľky, ktorá tu žije v hojnej populácii na severnej a zrejme aj najvyššie položenej hranici svojho rozšírenia.

- tejto lokalite by prospel náučný chodník na súčasnej trase turistického chodníka. Na tabuliach by zároveň boli rekreační usmerňovaní na oddychové miesta nachádzajúce sa po pravej strane potôčika. Zároveň treba zamedziť terasovanie a zošľapávanie lesostepných strání ovcami, ktoré po nich prechádzajú z neďalekého salaša za pastvou. Riešením by bolo vytvoriť pozdĺžny pás nad týmito xerotermami na rozhraní s ornou pôdou.

Lokalita č. 52:

A 8 - okolie Skubína - stupeň č. 3

- skupiny a pásy stromov a kríkov, enklávy neobhospodarovateľných lúk, lúky čiastočne obhospodarované kosením a pasiením, polia a rôzne stavby

- bioindikačné druhy vtákov - *Coturnix coturnix*, *Perdix perdix*, *Bubo bubo*, *Athene noctua*, *Caprimulgus europaeus*, *Lanius cristatus*, *Saxicola torquata* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 44).

Návrh opatrení: Nepovoliť výrub stromov a kríkov, nepovoliť obhospodarovanie relatívne zachovaných enkláv lúk, nepovoliť zmenu lúk na intenzívne obhospodarované polia, nepovoliť tu intenzívne pasienie oviec a dobytky, zamedziť v tejto oblasti ďalšiu zástavbu.

Lokalita č. 53:

A 7 - Lokalita severne od Podlavíc - stupeň č. 3

- skupiny a pásy stromov a kríkov, časť Tajovky s brehovými porastami, podmáčané lúky, lúky čiastočne obhospodarované kosením a pasiením, polia a rôzne stavby

- bioindikačné druhy vtákov - *Perdix perdix*, *Limnocolaptes minimus*, *Athene noctua*, *Alcedo atthis*, *Jynx torquilla*, *Picus canus*, *Lanius cristatus*, *Cinclus cinclus*, *Saxicola rubetra*, *S. torquata*, *Muscicapa striata*, *Ficedula albicollis*, *Galerida cristata* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 52).

Návrh opatrení: Nepovoliť výrub stromov, kríkov a brehových porastov, reguláciu a vypramovanie častí toku Tajovky, nepovoliť meliorácie podmáčaných lúk, nepovoliť zmenu

lúk na intenzívne obhospodarované polia, zamedziť v tejto oblasti intenzívne pasenie dobytká, oviec a ďalšiu zástavbu.

Lokalita č. 54:

B 26 - stupeň č. 3

- podhorské ovsíkové lúky nad obytnými domami na začiatku Laskomerskej doliny. Porasty sú kvetnaté a druhovo bohaté, pravidelne kosené. Z tráv sú zastúpené *Arrhenatherum elatius*, *dactylis glomerata*, *Festuca pratensis*, z bylín *Trifolium pratense*, *Galium album*, *Crepis biennis*, *Salvia pratensis*, *Campanula patula*, *Leucanthemum vulgare*, *Ranunculus acris*.

Lokalita č. 55:

B 25 - stupeň č. 3

- podhorské prevažne jednokosné lúky v okolí lyžiarskeho vleku za ulicou Trieda Hr. Kráľové so zastúpením teplomilných druhov rastlín, z ktorých pozornosť si zasluhuje ohrozený druh *Linum flavum*.

A 4 - Banská Bystrica - Štiavničky - stupeň č. 4

- skupiny a pásy stromov a kríkov, časť pobrežných yárastov potoka Tajovka, časť Tajovky, vodné a trávnaté plochy, športové vybavenie a budovy kúpalísk, neobhospodarované lúky, zvyšky pôvodných podmáčaných lúk v okolí vyvieracky minerálnej vody, zvyšky pôvodných močarín.

- bioindikačné druhy vtákov - *Perdix perdix*, *Gallinula chloropus*, *Vanellus vanellus*, *Charadrius dubius*, *Actitis hypoleucos*, *Anas platyrhynchos*, *Picus viridis*, *Oriolus oriolus*, *Lanius cristatus*, *Sitta europaea*, *Certhia familiaris*, *Oenanthe oenanthe*, *Saxicola rubetra*, *Phoenicurus phoenicurus*, *Luscinia megarhynchos*, *Sylvia curruca*, *Acrocephalus scirpaceus*, *A. palustris*, *Muscicapa striata*, *Ficedula hzpoleuca*, *F. parva*, *F. albicollis*, *Motacilla cinerea*, *Galerida cristata* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 65).

Návrh opatrení: Ponechať vybudovaný areál kúpaliska v takom stave vybudovanosti, v akom sa nachádza v súčasnosti, nepovoliť rozširovanie areálu, nepovoliť akýkoľvek výrub stromov, kríkov a pobrežného zárastu v areáli kúpaliska a aj mimo neho, zabrániť vypaľovaniu trávy a zárastov pôvodných močarín, obnoviť režim vyvieracky minerálnej vody, nepovoliť akýkoľvek zásah na pomáčaných lúkach a zvyškoch močarín.

A 5 - Banská Bystrica - Športový areál Univerzity M. Bela

- stupeň č. 3

- športové zariadenia areálu (bežecká dráha, tenisové kurty, atď.), administratívne budovy a internáty univerzity, záhradkárská kolónia, skupiny a pásy stromov (aj ovocných) a kríkov, obhospodarovaná poľnohospodárska pôda, štrkovisko, zvyšok pôvodných močarín s charakteristickým zárastom.

- bioindikačné druhy vtákov - *Perdix perdix*, *Tringa glareola*, *Anas platyrhynchos*, *Asio otus*, *Jynx torquilla*, *Picus viridis*, *Lanius cristatus*, *Oenanthe oenanthe*, *Saxicola rubetra*, *S. torquata*, *Phoenicurus phoenicurus*, *Acrocephalus scirpaceus*, *Turdus iliacus*, *Muscicapa striata*, *Galerida cristata*, *Motacilla flava* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 56).

Návrh opatrení: Ponechať lokalitu v súčasnom stave, nepovoliť ďalšie rozširovanie výstavby športového areálu a ďalších budov univerzity (ani iných záujemcov), nepovoliť rozširovanie záhradkárskej kolónie, prípadne ju zrušiť, nepovoliť rozširovanie sadovníckeho podniku v miestach, kde sa nachádza zvyšok pôvodných močarísk, nepovoliť vyrubovanie stromov a kríkov.

A 6 - Banská Bystrica - Tajovský potok s brehovými porastami od

Podlavíc po Hušták a blízke okolie - stupeň č. 4

- potok Tajovka s brehovými porastami tvorenými listnatými stromami, parková zeleň, trávnaté plochy, bytová a iná zástavba v blízkosti potoka.

- bioindikačné druhy vtákov - *Coturnix coturnix*, *Perdix perdix*, *Actitis hypoleucos*, *Anas platyrhynchos*, *Apus apus*, *Upupa epops*, *Jynx torquilla*, *Picus viridis*, *P. canus*, *Dendrocopos minor*, *Oriolus oriolus*, *Lanius cristatus*, *Certhia familiaris*, *Cinclus cinclus*, *Oenanthe oenanthe*, *Saxicola rubetra*, *S. torquata*, *Phoenicurus phoenicurus*, *Luscinia megarhynchos*, *Acrocephalus scirpaceus*, *Muscicapa striata*, *Ficedula hypoleuca*, *F. albicollis*, *F. parva*, *Motacilla cinerea*, *Anthus pratensis*, *Galerida cristata*, *Scolopax rusticola* (celkový počet druhov zameraný na lokallite - 80).

Návrh opatrení: Nepovoliť regulácie a vypriamovanie toku, jeho prehradzovanie a znečisťovanie, nepovoliť pri a ani na toku výstavbu vodárenských a iných stavieb, nepovoliť výrub brehových porastov (stromov a kríkov), záhradnej zelene, nepovoliť zmenšovanie trávnatých plôch ďalšou zástavbou. Zachované hodnoty lokality budú slúžiť nielen na zachovanie spoločenstva vtákov s veľkým počtom vzácných druhov viazaných na prítomnosť vody, brehových porastov, skupín stromov a kríkov, ako aj na prítomnosť poľného biotopu, ale aj ako oddychová zóna pre obyvateľov tejto časti Banskej Bystrice.

Lokalita č. 56:

E 3 - stepné stráne nad Fončordou - stupeň č. 4

- sú súčasťou Suchého vrchu a prímestskej rekreačnej oblasti Banskej Bystrice. V hornej časti obklopenej lesom sú zakončené zosunmi blokov príkrovovej trosky. Cenné sú aj brehové porasty lemujúce potôčik, najmä začiatok vápencových xerotermov, kde sa v ich prechode do brehového jelšového porastu vytvorilo cenné mokradné spoločenstvo o veľkosti približne 10 x 30 m (všetky spoločenstvá sa nachádzajú po ľavej strane potôčika v smere jeho toku).

-*Araneida*: *Micaria romana* (Hz.)

- *Coleoptera*: *Oxypoda pratensicola* v kolónii mravcov *Formica pratensis* (viac exemplárov), *Hetaerius ferrugineus* (pod kameňmi u mravcov *Myrmica* a *Lasius*), *Cicindela germanica*, *Carabus scabriuluscus*, atď.

- *Rhopalocera*: *Colias alfacariensis*, *Melitaea didyma*, *M. trivia*, *Clossiana dia*, *Arethusana arethusana*, atď.

- táto lokalita má podobnú faunistickú skladbu ako Malachovské sklaky, o čom svedčí aj spoločný výskyt sedlovky bronzovej (*Ephippigera ephippigera*), teplomilnej kobyľky, ktorá tu žije v hojnej populácii na severnej a zrejme aj najvyššie položenej hranici svojho rozšírenia.

- tejto lokalite by prospel náučný chodník na súčasnej trase turistického chodníka. Na tabuliach by zároveň boli rekreatanti usmerňovaní na oddychové miesta nachádzajúce sa po pravej strane potôčika. Zároveň treba zamedziť terasovanie a zosľapávanie lesostepných strání ovcami, ktoré po nich prechádzajú z neďalekého salaša za pastvou. Riešením by bolo vytvoriť pozdĺžny pás nad týmito xerotermami na rozhraní s ornou pôdou.

A 10 - Suchý vrch - západne od Dúbravice - stupeň č. 3

- skupiny a pásy stromov a kríkov zmiešaného charakteru, neobhospodarované a obhospodarované lúky.

- bioindikačné druhy vtákov - *Glaucidium passerinum*, *Strix aluco*, *Asio otus*, *Caprimulgus europaeus*, *Lanius cristatus*, *Certhia familiaris*, *Phoenicurus phoenicurus*, *Ficedula parva* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 44).

- lokalita sa prelína s časťou lokality E 3

Návrh opatrení: Ponechať lokalitu v pôvodnom stave, nepovoliť rozsiahlejší výrub stromov a kríkov, ako aj obhospodarovanie lúk intenzívnym pasením, alebo ich zmenou na intenzívne obhospodarované polia.

Lokalita č. 57:

B 7 - stupeň č. 4

- svahová slatina v blízkosti potoka asi 400 m od intravilánu mesta vľavo od zelenoznačkovanej turistického chodníka Banská Bystrica - Suchý vrch (450 m n.m.) s výskytom *Epipactis palustris* (C II).

- ide o jediné známe nálezisko kruštíka močiarného v okolí Banskej Bystrice, ktoré je v súčasnosti najviac ohrozované pastvou. Svahová slatina je intenzívne využívaná na krátkodobú rekreáciu, čo zvyšuje nebezpečenstvo jej priameho (trhanie) a nepriameho (zošľapávanie) ohrozenia. Aj keď lokalita nie je bezprostredne ohrozená, bolo by potrebné zamedziť prístupu oviec, napr. jednoduchým oplotením. Pokladali by sme za vhodné v rámci POOP územie zaradiť do kategórie C, t.j. medzi územia s výraznými biologickými a estetickými prvkami prírody.

B 55 - stupeň č. 3

- lokalita je botanicky významná, ale nie je zatiaľ podrobnejšie popísaná, výskyt Vstavačovitých

E 3 - stepné stránne nad Fončordou - stupeň č. 4

- sú súčasťou Suchého vrchu a prímestskej rekreačnej oblasti Banskej Bystrice. V hornej časti obklopenej lesom sú zakončené zosunmi blokov príkrovovej trosky. Cenné sú aj brehovú porasty lemujúce potôčik, najmä začiatok vápencových xerotermov, kde sa v ich prechode do brehového jelšového porastu vytvorilo cenné mokradné spoločenstvo o veľkosti približne 10 x 30 m (všetky spoločenstvá sa nachádzajú po ľavej strane potôčika v smere jeho toku).

-*Araneida*: *Micaria romana* (Hz.)

- *Coleoptera*: *Oxypoda pratensis* v kolónii mravcov *Formica pratensis* (viac exemplárov), *Hetaerius ferrugineus* (pod kameňmi u mravcov *Myrmica* a *Lasius*), *Cicindela germanica*, *Carabus scabriusculus*, atď.

- *Rhopalocera*: *Colias alfacariensis*, *Melitaea didyma*, *M. trivia*, *Clossiana dia*, *Arethusana arethusa*, atď.

- táto lokalita má podobnú faunistickú skladbu ako Malachovské sklaky, o čom svedčí aj spoločný výskyt sedlovky bronzovej (*Ephippigera ephippigera*), teplomilnej kobyľky, ktorá tu žije v hojnej populácii na severnej a zrejme aj najvyššie položenej hranici svojho rozšírenia.

- tejto lokalite by prospel náučný chodník na súčasnej trase turistického chodníka. Na tabuliach by zároveň boli rekreační usmerňovaní na oddychové miesta nachádzajúce sa po pravej strane potôčika. Zároveň treba zamedziť terasovanie a zošľapávanie lesostepných

strání ovcami, ktoré po nich prechádzajú z neďalekého salaša za pastvou. Riešením by bolo vytvoriť pozdĺžny pás nad týmito xerothermami na rozhraní s ornou pôdou.

A 11 - Suchý vrch - severne od Radvane - stupeň č. 3

- skupiny a pásy stromov a kríkov zmiešaného charakteru, brehové porasty potôčikov, neobhospodarované a obhospodarované lúky, chaty, salaš s príslušenstvom.

- bioindikačné druhy vtákov - *Anas platyrhynchos*, *Picus viridis*, *Saxicola torquata*, *Lanius cristatus*, *Sitta europaea*, *Certhia familiaris*, *Muscicapa striata* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 51).

- lokalita sa prelína s časťou lokality E 3

Návrh opatrení: Nepovoliť výrub stromov a kríkov, ako aj obhospodarovanie lúk intenzívnym pasením, alebo ich zmenou na intenzívne obhospodarované polia, nepovoliť ďalšiu výstavbu chat v tejto oblasti, obmedziť salašníctvo na únosnú mieru.

Lokalita č. 81:

G 11 - Chránený prírodný výtvor Tajovská kopa - stupeň č. 4

- územie leží v dolinke na severozápadnom úpätí Zadného hája (693,4 m), asi 400 m JZ od centra obce Tajov. Popri ňom vedie žltá značený turistický chodník z Tajova na chatu na Suchom vrchu.

- územie CHPV je tvorené najmladšími horninami celej oblasti - travertínmi. Morfológicky kopa predstavuje vcelku zachovalý (až na záchyt prameňa) typ svahovo-úpätnej kopy "sukovitého" charakteru. V literatúre je uvádzaná ako ojedinelý tvarový typ na Slovensku.

Návrh opatrení: Keďže územie je vyhlásené za chránené, je potrebné v plnom rozsahu akceptovať podmienky ochrany. Územie je možné využívať na náučno-výchovnú činnosť (má vysokú výpovednú hodnotu a je pomerne dobre dostupné).

Mapový list č. 36 - 14 - 18

Lokalita č. 54:

B 26 - stupeň č. 3

- podhorské ovsíkové lúky nad obytnými domami na začiatku Laskomerskej doliny. Porasty sú kvetnaté a druhovo bohaté, pravidelne kosené. Z tráv sú zastúpené *Arrhenatherum elatius*, *dactylis glomerata*, *Festuca pratensis*, z bylín *Trifolium pratense*, *Galium album*, *Crepis biennis*, *Salvia pratensis*, *Campanula patula*, *Leucanthemum vulgare*, *Ranunculus acris*.

Lokalita č. 55:

B 25 - stupeň č. 3

- podhorské prevažne jednokosné lúky v okolí lyžiarskeho vleku za ulicou Trieda Hr. Kráľové so zastúpením teplomilných druhov rastlín, z ktorých pozornosť si zasluhuje ohrozený druh *Linum flavum*.

A 4 - Banská Bystrica - Štiavničky - stupeň č. 4

- skupiny a pásy stromov a kríkov, časť pobrežných yárastov potoka Tajovka, časť Tajovky, vodné a trávnaté plochy, športové vybavenie a budovy kúpalísk, neobhospodarované lúky, zvyšky pôvodných podmáčaných lúk v okolí vyvierajúcej minerálnej vody, zvyšky pôvodných močarín.

- bioindikačné druhy vtákov - *Perdix perdix*, *Gallinula chloropus*, *Vanellus vanellus*, *Charadrius dubius*, *Actitis hypoleucos*, *Anas platyrhynchos*, *Picus viridis*, *Oriolus oriolus*, *Lanius cristatus*, *Sitta europaea*, *Certhia familiaris*, *Oenanthe oenanthe*, *Saxicola rubetra*, *Phoenicurus phoenicurus*, *Luscinia megarhynchos*, *Sylvia curruca*, *Acrocephalus scirpaceus*, *A. palustris*, *Muscicapa striata*, *Ficedula hypoleuca*, *F. parva*, *F. albicollis*, *Motacilla cinerea*, *Galerida cristata* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 65).

Návrh opatrení: Ponechať vybudovaný areál kúpaliska v takom stave vybudovanosti, v akom sa nachádza v súčasnosti, nepovoliť rozširovanie areálu, nepovoliť akýkoľvek výrub stromov, kríkov a pobrežného zárastu v areáli kúpaliska a aj mimo neho, zabrániť vypaľovaniu trávy a zárastov pôvodných močarín, obnoviť režim vyvierajúcej minerálnej vody, nepovoliť akýkoľvek zásah na podmáčaných lúkach a zvyškoch močarín.

A 5 - Banská Bystrica - Športový areál Univerzity M. Bela

- stupeň č. 3

- športové zariadenia areálu (bežecká dráha, tenisové kurty, atď.), administratívne budovy a internáty univerzity, záhradkárska kolónia, skupiny a pásy stromov (aj ovocných) a kríkov, obhospodarovaná poľnohospodárska pôda, štrkovisko, zvyšok pôvodných močarín s charakteristickým zárastom.

- bioindikačné druhy vtákov - *Perdix perdix*, *Tringa glareola*, *Anas platyrhynchos*, *Asio otus*, *Jynx torquilla*, *Picus viridis*, *Lanius cristatus*, *Oenanthe oenanthe*, *Saxicola rubetra*, *S. torquata*, *Phoenicurus phoenicurus*, *Acrocephalus scirpaceus*, *Turdus iliacus*, *Muscicapa striata*, *Galerida cristata*, *Motacilla flava* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 56).

Návrh opatrení: Ponechať lokalitu v súčasnom stave, nepovoliť ďalšie rozširovanie výstavby športového areálu a ďalších budov univerzity (ani iných záujemcov), nepovoliť rozširovanie záhradkárskej kolónie, prípadne ju zrušiť, nepovoliť rozširovanie sadovníckeho podniku v miestach, kde sa nachádza zvyšok pôvodných močarísk, nepovoliť vyrubovanie stromov a kríkov.

A 6 - Banská Bystrica - Tajovský potok s brehovými porastami od

Podlavíc po Hušták a blízke okolie - stupeň č. 4

- potok Tajovka s brehovými porastami tvorenými listnatými stromami, parková zeleň, trávnaté plochy, bytová a iná zástavba v blízkosti potoka.

- bioindikačné druhy vtákov - *Coturnix coturnix*, *Perdix perdix*, *Actitis hypoleucos*, *Anas platyrhynchos*, *Apus apus*, *Upupa epops*, *Jynx torquilla*, *Picus viridis*, *P. canus*, *Dendrocopos minor*, *Oriolus oriolus*, *Lanius cristatus*, *Certhia familiaris*, *Cinclus cinclus*, *Oenanthe oenanthe*, *Saxicola rubetra*, *S. torquata*, *Phoenicurus phoenicurus*, *Luscinia megarhynchos*, *Acrocephalus scirpaceus*, *Muscicapa striata*, *Ficedula hypoleuca*, *F. albicollis*, *F. parva*, *Motacilla cinerea*, *Anthus pratensis*, *Galerida cristata*, *Scolopax rusticola* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 80).

Návrh opatrení: Nepovoliť regulácie a vypriamovanie toku, jeho prehradzovanie a znečisťovanie, nepovoliť pri a ani na toku výstavbu vodárenských a iných stavieb, nepovoliť výrub brehových porastov (stromov a kríkov), záhradnej zelene, nepovoliť zmenšovanie

trávnatých plôch ďalšou zástavbou. Zachované hodnoty lokality budú slúžiť nielen na zachovanie spoločenstva vtákov s veľkým počtom vzácných druhov viazaných na prítomnosť vody, brehových porastov, skupín stromov a kríkov, ako aj na prítomnosť poľného biotopu, ale aj ako oddychová zóna pre obyvateľov tejto časti Banskej Bystrice.

Lokalita č. 58:

A 27 - Banská Bystrica - Rudlovská cesta - stupeň č. 3

- skupiny a pásy stromov a kríkov, parková zeleň, neobhospodarované a obhospodarované lúky, polia, rôzne stavby.

- bioindikačné druhy vtákov - *Perdix perdix*, *Columba oenas*, *Falco tinnunculus*, *Athene noctua*, *Strix aluco*, *Asio otus*, *Caprimulgus europaeus*, *Apus apus*, *Oriolus oriolus*, *Lanius cristatus*, *Turdus pilaris*, *Saxicola rubetra*, *Saxicola torquata*, *Sylvia curruca*, *Muscicapa striata*, *Galerida cristata* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 60).

- väčšia časť lokality leží v ochrannom pásme NAPANT

Návrh opatrení: Nepovolit výrub stromov v skupinách, pásoch a ani v parkovej zeleni, nepovolit zmenu neobhospodarovaných lúk na obhospodarované a obhospodarované na polia, nepovolit ďalšiu zástavbu lokality.

Lokalita č. 59:

B 15 - Urpínska lesostep - stupeň č. 4

- územie je v rámci POOP zaradené do kategórie B ako chránené nálezisko

- dolomitový komplex skál a jeho okolie s nízkou bylinnou vegetáciou a krovinami J a JV od kóty Urpín (510 m n.m.) s výskytom veľmi ohrozených rastlinných druhov *Pulsatilla grandis* (C II, úplne chránený druh), *Fraxinus ornus* (C II, úplne chránený druh). Z ostatných vzácnějších druhov sa tu vyskytujú *Alyssum montanum* subsp. *montanum* (C IV), *Seseli elatum* (C IV), *Dorycnium germanicum* (C IV), *Orchis purpurea* (C II), *O. pallens* (C II), *Ophrys insectifera* (C II), *Cypripedium calceolus* (C II, úplne chránený druh).

Tieto komplexy skál predstavujú fragmenty pôvodne rozsiahlych skalnatých lesostepí s teplomilnou vegetáciou. Sú nevhodne zalesnené borovicami (*Pinus sylvestris*, *P. nigra*) a zarastajú krovinami, čím sa zatlačujú lesostepné spoločenstvá.

- pre ich ochranu bude nutné prireďovať porast, čím dôjde k potrebnému presvetleniu a udržaniu spoločenstva. Dodržiavaním ochranných podmienok, ktoré sú obsiahnuté v návrhu CHN by mala byť zabezpečená celková územná a druhová ochrana.

- časť územia sa prelína s lokalitou E 1, M 4, druhá časť je totožná s lokalitou A 22

B 16 - stupeň č. 4

- prieseč pod elektrickým vedením nad železničnou stanicou Radvaň (400 - 450 m n.m.) s najhojnejším výskytom *Orchis purpurea* (C II) v okolí Banskej Bystrice, ďalej s druhmi *Corallorhiza trifida* (C II), *Ophrys insectifera* (C II), *Cephalothera rubra* (C II).

- pre udržanie súčasného stavu je nutné prireďovať drevinný porast.

B 18 - Brehové porasty Hrona v úsekoch Šalková - Majer, železničná stanica Banská Bystrica-mesto - Radvaň, Kremnička - Vlkanová - stupeň č. 4

- viacvrstevný dobre vyvinutý brehový porast s prevahou *Salix fragilis*, *S. purpurea*, *Alnus glutinosa*. Ide o fragmenty bývalých brehových porastov s pôvodnou drevinnou skladbou a prirodzeným zmladzovaním, ktoré majú nenahraditeľnú funkciu pri ochrane

brehov pred eróziou. Súčasne sú refúgiom pre druhy lužných lesov. Je potrebné zabrániť ich zmenšovaniu vplyvom regulačných zásahov a dohliadať na zachovanie ich prirodzenej skladby.

- lokalita je totožná s lokalitou A 23

B 34 - stupeň č. 3

- lúky na severozápadnom svahu kóty Urpín (510 m n.m.), nad Kalváriou, málo kvetnaté, extenzívne obhospodarované.

- územie je totožné s lokalitou A 24, prelína sa s lokalitou G 1 a nachádza sa v ňom i chránená prírodná pamiatka Lipová alej na Urpíne.

A 21 - Radvaň - okolie železničnej stanice - stupeň č. 4

- Hron s pobrežnými zárastami, menšie vodné plochy, pôvodné močariny so zárastom, podmáčané lúky, enklávy pôvodných lúk, skupiny a pásy stromov a kríkov, neobhospodarované a obhospodarované lúky, polia, stavby rôzneho charakteru, kde je dominantou sídlisko a rôzne výrobné podniky.

- bioindikačné druhy vtákov - *Perdix perdix*, *Crex crex*, *Gallinula chloropus*, *Vanellus vanellus*, *Podiceps ruficollis*, *Anas platyrhynchos*, *Mergus serrator*, *Ixobrychus minutus*, *Circus aeruginosus*, *Tyto alba*, *Athene noctua*, *Strix aluco*, *Asio otus*, *Alcedo atthis*, *Jynx torquilla*, *Lanius cristatus*, *Cinclus cinclus*, *Turdus pilaris*, *Oenanthe oenanthe*, *Saxicola rubetra*, *S. torquata*, *Luscinia megarhynchos*, *Sylvia nisoria*, *Sylvia borin*, *Acrocephalus scirpaceus*, *A. palustris*, *Muscicapa striata*, *Motacilla cinerea*, *Anthus campestris*, *Galerida cristata*, *Carduelis flammea*, *Emberiza calandra*, *E. schoeniclus* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 84).

Návrh opatrení: Nepovoliť ďalšiu reguláciu a vypriamovanie toku rieky Hron, ako aj ďalšie vodohospodárske úpravy jeho koryta, nepovoliť ďalší výrub brehových porastov, na miestach výrubu tieto obnoviť výsadbou pôvodných drevín, nepovoliť odvodňovanie a vysušovanie pôvodných močarín a podmáčaných lúk, ako aj zachovaných vodných plôch, nepovoliť vyrubovanie skupín a pásov stromov a kríkov, nepovoliť zmenu neobhospodarovaných a obhospodarovaných lúk na polia a ich intenzívne využívanie na pasenie oviec a dobytku, vylúčiť zástavbu ďalších plôch lokality akýmkoľvek ďalšími stavbami. Lokalita, aj keď je pozmenená, by mala naďalej slúžiť ako miesto hniezdenia a migrácie najmä vodného, ale aj ostatného spoločenstva vtákov so vzácnymi, ohrozenými a kriticky ohrozenými druhmi, ktorých výskyt vo Zvolenskej kotline je vzácný a ojedinelý.

A 23 - Hron s brehovými porastami pod Urpínom a blízke okolie

- stupeň č. 3

- Hron s pobrežnými zárastami, pásy stromov a kríkov, neobhospodarované a obhospodarované lúky, stavby rôzneho charakteru

- bioindikačné druhy vtákov - *Actitis hypoleucos*, *Anas querquedula*, *Anas crecca*, *Anas platyrhynchos*, *Mergus serrator*, *Alcedo atthis*, *Cinclus cinclus*, *Turdus pilaris*, *Luscinia megarhynchos*, *Acrocephalus scirpaceus*, *Motacilla cinerea* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 36).

- lokalita je totožná s lokalitou B 18.

Návrh opatrení: Nepovoliť ďalšie vypriamovanie a reguláciu toku Hrona, nepovoliť výrub jeho brehových porastov, ako aj výrub pásov stromov a kríkov, zmenu neobhospodarovaných lúk na obhospodarované a zmenu obhospodarovaných lúk na polia, nepovoliť v tejto oblasti ďalšiu výstavbu akýchkoľvek stavieb.

A 24 - Stromoradie Urpínskej kalvárie - stupeň č. 3

- prevažne staré lipy stromoradia, kroviny, trávnaté plochy, stavby kalvárie
- bioindikačné druhy vtákov - *Jynx torquilla*, *Picus viridis*, *Picus canus*, *Dendrocopos minor*, *Lanius cristatus*, *Muscicapa striata* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 32).

- lokalita je totožná s lokalitou B 34 a prelína sa s lokalitou G 1

Návrh opatrení: Nepovoliť výrub starých stromov (prípadné poškodenie ošetriť) a krikov, nepovoliť premenu trávnatých plôch na polia, nepovoliť zástavbu plôch v bezprostrednej blízkosti lokality.

M 4 - Urpín - stupeň č. 5

- výskyt typických skalných spoločenstiev
- lokalita sa prelína s lokalitou E 1

E 1 - Urpín - obvodový lesný komplex Urpínskej lesostepi

- stupeň 3

- je zo všetkých navrhnutých lokalít entomofauny najlepšie preskúmaný, avšak deštruktívnymi zásahmi už veľmi poznačený. Preto najmä staršie faunistické dáta treba brať s rezervou, nakoľko niektoré druhy sa v posledných rokoch už nepotvrdili. Pri splnení a dodržaní ochranných opatrení sa určite zaradí do stupňového hodnotenia č. 4.

- komplex recentných vápencov a dolomitov, na ktorých prevládajú typické rendzinové pôdy s teplomilným, druhovo bohatým rastlinným krytom na miestach menej narušených pastvou, zalesňovacími prácami alebo lesnou ťažbou. Tento komplex predstavuje už len fragmenty pôvodnej "Urpínskej lesostepi", ktorá bola nepremyslene zalesnená borovicou.

Araneida: *Dysdera longirostris* (prvý nález pre Slovensko, ďalej len pnS), *Harpactes saevus* (pnS), *Centromerus capucinus* (pnS), *Acartauchenius scurrilis* - vzácny myrmekofilný druh (v kolónii *Tetramorium caespitum*), *Silometopus elegans*, *Typhochrestus digitatus*, *Argiope bruennichii* (najsevernejšie miesto výskytu), *Micaria formicaria* (podľa ČK je ohrozený - endangered, ďalej len E), *Micaria guttulata* (pnS), *Eresus niger* (E) a iné.

Coleoptera: *Batrissodes hubenthali* (pnS) v kolónii mravcov *Lasius brunneus*, *Quedius truncicola*, *Triplax elongata*, *Melandrya caraboides*, *Osmoderma eremita* - chránený druh (E), *Euthiconus conicicollis*, a i.

Rhopalocera: *Papilio machaon* - zákonom chránený, *Limenitis camilla*, *Quercusia quercus*, *Celastrina argiolus*, a i.

Z ostatných skupín zákonom chránených druhov za zmienku stojí aj hojnejší výskyt modlivky zelenej (*Mantis religiosa*) v r. 1992 a askalafusa škvrnitokrídleho (*Ascalaphus macaronius*) v r. 1993.

Územie sa prelína s časťou lokality B 15, ďalej s lokalitami M 4 a G 2.

Návrh opatrení:

- obmedziť expanziu borovice aspoň na exponovanejších mikrolokalitách J a JZ expozície, tzv. „Urpínskej lesostepi“, vhodné by boli pravidelné presvetľovacie zásahy,
- vylúčiť akúkoľvek výstavbu najmä v oblasti nad Uhliskom, má vysoké genofondové a ekologické kvality aj pre entomocenózy,
- zaistiť neporušiteľnosť pôvodného lesného porastu až po železničnú trať,
- vylúčiť používanie agrochemikálií v celom masíve Urpína,

- kontrolovať zakladanie dočasných táborísk, zabrániť vypaľovaniu vegetácie a svojvoľnému zakladaniu ohnísk najmä počas vegetačnej doby.

G 1 - Urpínska Kalvária - stupeň č. 3

- skupina dvoch výrazných skalných odkryvov na začiatku Kalvárie, na prvej zastávke Kalvárie je kaplnka postavená na jednom z odkryvov. Plošne je viazaná na CHPV Lipová alej na Urpíne, jej dolnú časť.

- územie je budované sedimentami krížňanského príkrovu. Najnižšie (na úpätí Urpína) vystupujú vrchno triasové sedimenty (nor) tvorené pestrými bridlicami s vložkami pieskovcov. Navrhované odkryvy patria jurským pestrým (žltej až červenej farby) hľuznatým vápencom na povrchu podliehajúcim procesom škrapovania. Vrchol Urpína je tvorený kriedovými slieňitými vápencami. Po geologickej stránke má toto územie úzko regionálny význam, v priamom vzťahu ku geologickej stavbe mesta.

Návrh opatrení: Keďže odkryvy sú v priamom kontexte s kultúrnou pamiatkou, ktorá v dôsledku ľudskej činnosti je značne zdevastovaná, javí sa potreba riešenia tohoto stavu. V prípade stavebno-technických úprav ponechať odkryvy v prirodzenom stave, prípadné mierne odstránenie zvetraliny nemôže byť škodlivé. Rovnako biologická starostlivosť o stromy aleje len zvyšuje kvalitu prostredia.

G 2 - Urpínsky zvrásnený neokóm - stupeň č. 4

- najvyšší vrstevnicový lesný chodník na ZSZ orientovanom, zalesnenom svahu Urpína, doľava odbočujúci z modro značeného turistického chodníka idúceho od Vartovky k železničnej zastávke Banská Bystrica - mesto (prvá dobočka doľava po zidení z lúky do lesa). Územie predstavuje sled odkryvov v dĺžke cca 400 m.

- spodnokriedové sedimenty neokómu (titón-apt) nadväzujú na jurské a triasové sedimenty (sú popísané pri lokalite G 1) a patria krížňanskému príkrovu. Horninovo sú tvorené tmavosivými vápencami, miestami hrubolavicovými (dobré odkryté pri serpentínach nad zastávkou Banská Bystrica - mesto, ktoré smerom do nadložia sú slieňité a pripomínajú bridlicu) a tým i omnoho plastickejšie. Táto vlastnosť pri zložitosti horotvorných pohybov (VJV na ne nasadajú masy dolomitu chočského príkrovu) podmienila vznik intenzívne mikroprevrásnených vápencov s vysokou dokumentárnou hodnotou. Stupeň odkrytia ich radí medzi najlepšie odkryvy stredného Slovenska. Hlavný význam je vo vysokej odbornej a náučno-výchovnej funkcii, ako inštruktívna ukážka javu dokumentujúceho procesy vzniku tektonickej stavby Karpát.

- územie sa prelína s časťou lokality E 1

Návrh opatrení: V záujme zachovania dobrej dostupnosti odkryvov udržiavať sieť chodníkov. V prípade potreby je možno vykonať aj drobné zemné práce na očistení odkryvov od hromadenia sutí a biologického odpadu. Pri realizácii staršej myšlienky doplnenia lesoparku o náučnú informatiku zaradiť základnú informáciu aj k tomuto javu. Keďže plošne toto územie zahŕňa značný úsek prednej kulisy Urpína nad mestom, žiada sa zdôrazniť potrebu permanentného uchovania rázu tohoto prírodného fenoménu bez lomov a širokých zväznic.

Lokalita č. 60:

B 15 - Urpínska lesostep - stupeň č. 4

- územie je v rámci POOP zaradené do kategórie B ako chránené nálezisko

- dolomitový komplex skál a jeho okolie s nízkou bylinnou vegetáciou a krovinnými J a JV od kóty Urpín (510 m n.m.) s výskytom veľmi ohrozených rastlinných druhov *Pulsatilla grandis* (C II, úplne chránený druh), *Fraxinus ornus* (C II, úplne chránený druh). Z ostatných vzácnejších druhov sa tu vyskytujú *Alyssum montanum* subsp. *montanum* (C IV), *Seseli elatum* (C IV), *Dorycnium germanicum* (C IV), *Orchis purpurea* (C II), *O. pallens* (C II), *Ophrys insectifera* (C II), *Cypripedium calceolus* (C II, úplne chránený druh).

Tieto komplexy skál predstavujú fragmenty pôvodne rozsiahlych skalnatých lesostepí s teplomilnou vegetáciou. Sú nevhodne zalesnené borovicami (*Pinus sylvestris*, *P. nigra*) a zarastajú krovinnými, čím sa zatlačujú lesostepné spoločenstvá.

- pre ich ochranu bude nutné preriediť porast, čím dôjde k potrebnému presvetleniu a udržaniu spoločenstva. Dodržiavaním ochranných podmienok, ktoré sú obsiahnuté v návrhu CHN by mala byť zabezpečená celková územná a druhová ochrana.

- časť územia sa prelína s lokalitou E 1, M 4, druhá časť je totožná s lokalitou A 22

B 34 - stupeň č. 3

- lúky na severozápadnom svahu kóty Urpín (510 m n.m.), nad Kalváriou, málo kvetnaté, extenzívne obhospodarované.

- územie je totožné s lokalitou A 24, prelína sa s lokalitou G 1 a nachádza sa v ňom i chránená prírodná pamiatka Lipová alej na Urpíne.

A 22 - Urpínska lesostep - stupeň č. 3

- skupiny stromov a kríkov s teplomilnými druhmi, pôvodné teplomilné lúky, menšie skalné útvary, obhospodarované lúky, stavby športových aktivít.

- bioindikačné druhy vtákov - *Columba oenas*, *Pernis apivorus*, *Falco tinnunculus*, *Caprimulgus europaeus*, *Upupa epops*, *Picus viridis*, *Dendrocopos medius*, *Lanius cristatus*, *Monticola saxatilis*, *Saxicola torquata*, *S. borin*, *Muscicapa striata*, *Ficedula parva* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 54).

- územie je totožné s časťou lokality B 15

Návrh opatrení: Nepovolit devastáciu lokality výrubom stromov a kríkov, vysádzaním nepôvodných drevín, ťažbou nerastných surovín, zmenou pôvodných teplomilných lúk na obhospodarované, zmenou obhospodarovaných lúk na polia a tiež ďalšiu výstavbu športových aktivít. Lokalita by pre verejnosť mohla slúžiť ako ukážka zachovanej teplomilnej fauny a to v kategórii študijná plocha, chránený prírodný výtvor (braná do úvahy prevažne geológia), prípadne chránené nálezisko, kategóriu prímestská rekreačná oblasť vylučujem z dôvodu ešte väčšej devastácie lokality ako je v súčasnosti.

G 3 - Urpínska lesostep - stupeň č. 3

- zaberá južnú až JZ časť masívu Urpína, nad železničnou zastávkou Radvaň. Vymedzenie územia, ako potencionálneho chráneného náleziska teplomilných spoločenstiev akcentovalo hlavne biologickú zložku (mozaiku lesných a nelesných plôch). Z pohľadu geológie k ploche priradujeme aj dnes už opustený dolomitový lom, 200 m juhovýchodne od železničnej zastávky Radvaň.

- tretia lokalita komplexu Urpína po geologickej stránke uzatvára rysy tejto stavby. Okrajom sa tu uplatňujú jurské a kriedové sedimenty krížňanského príkrovu, na ktoré sú nasunuté strednotriasové dolomity chočského príkrovu. Inštruktívne sú odkryté v dnes už viac-menej opustenom lome. Vyznačujú sa typickou sivou farbou a ostrohranným rozpadom. Trhliny sú miestami vyhojené žilkami kalcitu. Odkryvy v sedimentoch krížňanského príkrovu sú menej inštruktívne ako pri lokalitách G 1 a G 2, dolomitový lom má dobré odkrytie.

- územie sa prelína s lokalitou A 22 a časťou lokality B 15
Návrh opatrení: Z hľadiska geologickej stavby je terajší stav vyhovujúci, ťažba, ale aj rekultivácia lomu zvyčajným spôsobom (zosvahovanie a zalesnenie) je nežiadúca. Odporúčam (aj s vedomím významu lokality pre živočíšne a rastlinné druhy) ponechať na prirodzený vývoj. Vylúčiť deponovanie akýchkoľvek odpadov a budovanie stavieb.

Lokalita č. 61:

B 45 - stupeň č. 3

- lesný porast po oboch stranách štátnej cesty Banská Bystrica - H. Mičiná s masovým výskytom *Cypripedium calceolus* (C I) a *Goodyera repens* (C III). Menej hojné sú *Ophrys insectifera* (C II), *Neottia nidus-avis* a zatiaľ bližšie neurčený *Epipactis* sp.

Lokalita č. 62

B 17 - Pod Rybou - stupeň č. 4

- rybník a jeho okolie s vysokosteblovými ostricovými porastami a v SV časti s podhorským lužným jelšovým lesom. Zo vzácnejších rastlinných druhov sa tu vyskytujú *Utricularia vulgaris* (C III), *Scrophularia umbrosa* (C III), *Carex remota*, *Glzzeria declinata* (C IV). Cenné sú dobre zachované komplexy vlhkomilnej vegetácie a zvyšok jelšového lužného lesa, ktorý sa pôvodne nachádzal v celom alúviu stredného Hrona. Lokalita sa nachádza v intraviláne mesta, kde je cenným krajinným prvkom. Je vyhľadávanou oddychovou zónou obyvateľov mesta. V súčasnosti je zčasti znehodnotená tuhým odpadom a ruderalizáciou z okolitých domov a záhradiek.

- lokalita sa prelína s lokalitami E 6, M 9 a časťou lokality A 25

- v budúcnosti bude treba sledovať znečistenie alebo eutrofizáciu vody, odstrániť tuhý odpad a vhodne riadiť pešiu návštevnosť (napr. vybudovaním náučného chodníka).

A 25 - Vodná nádrž Pod Rybou s okolím - stupeň č. 4

- časť mŕtveho ramena Hrona využívaného ako rybník, brehy najmä v juhozápadnej časti porastené charakteristickým vodným rastlinstvom, okrem hlavnej vodnej nádrže menšie vodné plochy a močiare s charakteristickým vodným rastlinstvom, zregulovaný tok Hrona, skupiny a pásy stromov a kríkov, menšie trávnaté plochy suché aj pomáčané, 3 záhradkárske kolónie, stavby rôzneho charakteru (pri nádrži je postavené sídlisko), neriadené skládky odpadu.

- bioindikačné druhy vtákov - *Gallinula chloropus*, *Fulica atra*, *Actitis hypoleucos*, *Anas querquedula*, *Anas platyrhynchos*, *Vanellus vanellus*, *Ixobrychus minutus*, *Jynx torquilla*, *Picus viridis*, *Dendrocopos medius*, *Dendrocopos minor*, *Oriolus oriolus*, *Cinclus cinclus*, *Turdus pilaris*, *Saxicola rubetra*, *Saxicola torquata*, *Sylvia borin*, *Hippolais icterina*, *Acrocephalus arundinaceus*, *Acrocephalus scirpaceus*, *Acrocephalus palustris*, *Muscicapa striata*, *Ficedula albicollis*, *Motacilla cinerea*, *Emberiza schoeniclus* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 74).

- lokalita sa prelína s lokalitami M 9, B 17, E 6

Návrh opatrení: Zachovať vodnú nádrž spolu s jej porastami, zachovať menšie vodné plochy, močiare a podmäčkané trávnaté plochy spolu s ich charakteristickým zárastom, zachovať suché trávnaté plochy, nepovoliť výrub stromov a kríkov, odstrániť nepovolené skládky odpadu, zregulovať chov rýb a športové rybárstvo na únosnú mieru, odstrániť záhradkárske kolónie, nepovoliť zástavbu ďalších plôch lokality akýmkoľvek ďalšími stavbami.

Vzhľadom k tomu, že v katastrálnom území Banskej Bystrice ide o ojedinelú vodnú plochu s ešte takmer zachovaným spoločenstvom vodných vtákov, vyhlásiť túto lokalitu v kategórii chránená študijná plocha, prípadne inej, podľa posúdenia orgánov štátnej ochrany prírody SAŽP v Banskej Bystrici.

M 9 - Pod Rybou - stupeň č. 5

- mŕtve rameno - výskyt kriticky ohrozeného druhu *Anisus septemgyratus*
- lokalita sa prelína s lokalitami B 17, E 6 a A 25

E 6 - Relikt lužného lesa pod Starou kopou "Pod Rybou"

- stupeň č. 4
- zvyšok jelšového lužného lesa ako aj pôvodnej vlhkomilnej flóry a fauny, najmä v okolí rybníka. Najcennejšie spoločenstvá sú pod Starou kopou.

Araneida: *Tetragnatha obtusa*, *Larinioides cornutus*, *Larinioides padagiatus*, *Pirata piscatorius*

Coleoptera: *Leiodes pallens*, *Leiodes oblonga*, *Dirhagus lepidus*, *Betarmon ferrugineum*, *Platycis cosnardi*, *Psammoecus bipunctatus* a i.

Rhopalocera: *Limenitis populi*, *Apatura iris*, *Apatura ilia*, *Araschnia levana*

Lokalita sa prelína s lokalitami B 17, A 25 a M 9.

Návrh opatrení:

- zakázať akúkoľvek deštrukciu brehového porastu a zabrániť prípadnej regulácii brehu Hrona,
- zabrániť rozpinaniu záhradkárskeho pozemkov (tendencie neoprávneného záberu) a kontrolovať vjazd autami cestou určenou pre športovcov,
- dohliadnuť na prípadné „čierne“ skládky tuhého odpadu, monitoring znečistenia vody,
- usmerňovať rekreantov napr. vybudovaním náučného chodníka.

Lokalita č. 63:

B 18 - Brehové porasty Hrona v úsekoch Šalková - Majer, železničná stanica Banská Bystrica-mesto - Radvaň, Kremnička - Vlkanová - stupeň č. 4

- viacvrstvný dobre vyvinutý brehový porast s prevahou *Salix fragilis*, *S. purpurea*, *Alnus glutinosa*. Ide o fragmenty bývalých brehových porastov s pôvodnou drevinnou skladbou a prirodzeným zmladzovaním, ktoré majú nenahraditeľnú funkciu pri ochrane brehov pred eróziou. Súčasne sú refúgiom pre druhy lužných lesov. Je potrebné zabrániť ich zmenšovaniu vplyvom regulačných zásahov a dohliadnuť na zachovanie ich prirodzenej skladby.

- lokalita je totožná s lokalitou A 23

A 26 - okolie Majera - stupeň č. 4

- Hron s pomerne zachovaným pobrežným zárastom, pravostranný zregulovaný prítok Hrona s pobrežným zárastom, zvyšky pôvodných močiarov, zvyšky pomáčaných lúk, skupiny a pásy stromov a kríkov, neobhospodarované a obhospodarované lúky, časť polí, záhradkárska kolónia, železničná trať a poľné cesty.

- bioindikačné druhy vtákov - *Perdix perdix*, *Columba oenas*, *Vanellus vanellus*, *Charadrius dubius*, *Tringa totanus*, *Tringa glareola*, *Tringa ochropus*, *Actitis hypoleucos*, *Anser fabalis*, *Anas querquedula*, *Anas crecca*, *Anas platyrhynchos*, *Mergus albellus*, *Ardea cinerea*, *Glaucidium passerinum*, *Alcedo atthis*, *Jynx torquilla*, *Picus viridis*, *Picus canus*,

Dendrocopos major, Dendrocopos minor, Oriolus oriolus, Lanius cristatus, Turdus pilaris, Saxicola rubetra, Saxicola torquata, Sylvia borin, Sylvia curruca, Hippolais icterina, Acrocephalus scirpaceus, Acrocephalus palustris, Locustella naevia, Locustella fluviatilis, Muscicapa striata, Motacilla cinerea, Anthus pratensis, Lullula arborea, Carduelis flavirostris, Emberiza schoeniclus, Plectrophenax nivalis (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 100).

Návrh opatrení: Nepovoliť akýkoľvek zásah týkajúci sa koryta Hrona, jeho pobrežných zárastov, pobrežných zárastov prítoku, zachovaných zvyškov močiarov, podmáčaných lúk, stromov a kríkov, neobhospodarovaných lúk, nepovoliť zmenu obhospodarovaných lúk na polia, nepovoliť rozšírenie záhradkárskej kolónie a zástavbu akýmkoľvek stavbami. Z dôvodu, že lokalita je nielen miestom hniezdenia mnohých vzácnych druhov vtákov, ale aj ich dôležitou migračnou cestou, malo by sa uvažovať o jej zaradení medzi chránené územia.

Lokalita č. 64:

B 18 - Brehové porasty Hrona v úsekoch Šalková - Majer, železničná stanica Banská Bystrica-mesto - Radvaň, Kremnička - Vlkanová - stupeň č. 4

- viacvrstevný dobre vyvinutý brehový porast s prevahou *Salix fragilis*, *S. purpurea*, *Alnus glutinosa*. Ide o fragmenty bývalých brehových porastov s pôvodnou drevinnou skladbou a prirodzeným zmladzovaním, ktoré majú nenahradiť funkciu pri ochrane brehov pred eróziou. Súčasne sú refúgiom pre druhy lužných lesov. Je potrebné zabrániť ich zmenšovaniu vplyvom regulačných zásahov a dohliadať na zachovanie ich prirodzenej skladby.

- lokalita je totožná s lokalitou A 23

M 11 - Stará kopa - stupeň č. 5

- zachovalá lesná malakocenóza s druhmi citlivými na zásah človeka

- lokalita sa prelína s lokalitou G 17 a zahrňuje i navrhované chránené nálezisko Stará kopa

G 17 - Stará kopa - stupeň č. 3

- územie sa nachádza cca 3 km JV od centra Banskej Bystrice na bočnej rássoche na SZ kóty Stará kopa (713 m n.m.).

- dominujúcou horninou sú strednotriasové dolomity, patriace chočskému príkrovu. Majú charakteristický ostrohranný rozpad, miestami sú výrazne brekciovité, ojedinele sa v nich nachádzajú aj organické zvyšky, najmä riasy. Zaujímavosťou územia je existencia skalnej brány s veľkosťou otvoru 130 cm (výška) x 85 cm (šírka). Je lokalizovaná v skalnej rássoche v zóne brekciovitých (tektonických brekcií) dolomitov. Vznikla selektívnym zvetrávaním. Možno ju charakterizovať ako miestne významný povrchový tvar. Expozícia a karbonátové podložie priaznivo ovplyvnili aj vegetačnú zložku územia.

- územie sa prelína s časťou lokality M 11 a je evidované ako navrhované chránené nálezisko.

Návrh opatrení: Územie je navrhnuté na ochranu v kategórii chránené nálezisko. Podmienky ochrany vylučujú činnosti narúšajúce reliéf, pôdu a biologické zložky stavebnou činnosťou, ťažbou, prieskumom, atď.

Lokalita č. 76:

A 2 - Banská Bystrica - Mestský park - stupeň č. 3

- prevažne staré listnaté, ale aj ihličnaté dreviny, naše a okrasné kroviny, trávnatá plocha
- bioindikačné druhy vtákov - *Asio otus*, *Jynx torquilla*, *Picus viridis*, *Dendrocopos medius*, *D. minor*, *Phoenicurus phoenicurus*, *Sylvia curruca*, *Hippolais icterina*, *Muscicapa striata*, *Ficedula parva* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 42).

Návrh opatrení: Zachovať najmä staré dreviny, ich početnosť a rozmiestnenie, zachovať tiež rozsah krovinej výsadby, nerušiť hniezdiace vtáky zbytočným vyrušovaním, najmä druhy, ktoré hniezdia v dutinách stromov a vtáčích búdkach.

Mapový list č. 36 - 14 - 19

Lokalita č. 63:

B 18 - Brehové porasty Hrona v úsekoch Šalková - Majer, železničná stanica Banská Bystrica-mesto - Radvaň, Kremnička - Vlkánová - stupeň č. 4

- viacvrstevný dobre vyvinutý brehový porast s prevahou *Salix fragilis*, *S. purpurea*, *Alnus glutinosa*. Ide o fragmenty bývalých brehových porastov s pôvodnou drevinnou skladbou a prirodzeným zmladzovaním, ktoré majú nenahraditeľnú funkciu pri ochrane brehov pred eróziou. Súčasne sú refúgiom pre druhy lužných lesov. Je potrebné zabrániť ich zmenšovaniu vplyvom regulačných zásahov a dohliadnuť na zachovanie ich prirodzenej skladby.

- lokalita je totožná s lokalitou A 23

A 26 - okolie Majera - stupeň č. 4

- Hron s pomerne zachovaným pobrežným zárastom, pravostranný zregulovaný prítok Hrona s pobrežným zárastom, zvyšky pôvodných močiarov, zvyšky pomáčaných lúk, skupiny a pásy stromov a kríkov, neobhospodarované a obhospodarované lúky, časť polí, záhradkárska kolónia, železničná trať a poľné cesty.

- bioindikačné druhy vtákov - *Perdix perdix*, *Columba oenas*, *Vanellus vanellus*, *Charadrius dubius*, *Tringa totanus*, *Tringa glareola*, *Tringa ochropus*, *Actitis hypoleucos*, *Anser fabalis*, *Anas querquedula*, *Anas crecca*, *Anas platyrhynchos*, *Mergus albellus*, *Ardea cinerea*, *Glaucidium passerinum*, *Alcedo atthis*, *Jynx torquilla*, *Picus viridis*, *Picus canus*, *Dendrocopos major*, *Dendrocopos minor*, *Oriolus oriolus*, *Lanius cristatus*, *Turdus pilaris*, *Saxicola rubetra*, *Saxicola torquata*, *Sylvia borin*, *Sylvia curruca*, *Hippolais icterina*, *Acrocephalus scirpaceus*, *Acrocephalus palustris*, *Locustella naevia*, *Locustella fluviatilis*, *Muscicapa striata*, *Motacilla cinerea*, *Anthus pratensis*, *Lullula arborea*, *Carduelis flavirostris*, *Emberiza schoeniclus*, *Plectrophenax nivalis* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 100).

Návrh opatrení: Nepovoliť akýkoľvek zásah týkajúci sa koryta Hrona, jeho pobrežných zárastov, pobrežných zárastov prítoku, zachovaných zvyškov močiarov, podmačkaných lúk, stromov a kríkov, neobhospodarovaných lúk, nepovoliť zmenu obhospodarovaných lúk na polia, nepovoliť rozšírenie záhradkárskej kolónie a zástavbu akýmkoľvek stavbami. Z dôvodu, že lokalita je nielen miestom hniezdenia mnohých vzácnych druhov vtákov, ale aj ich dôležitou migračnou cestou, malo by sa uvažovať o jej zaradení medzi chránené územia.

Lokalita č. 64:

B 18 - Brehové porasty Hrona v úsekoch Šalková - Majer, železničná stanica Banská Bystrica-mesto - Radvaň, Kremnička - Vľkanová - stupeň č. 4

- viacvrstevný dobre vyvinutý brehový porast s prevahou *Salix fragilis*, *S. purpurea*, *Alnus glutinosa*. Ide o fragmenty bývalých brehových porastov s pôvodnou drevinnou skladbou a prirodzeným zmladzovaním, ktoré majú nenahraditeľnú funkciu pri ochrane brehov pred eróziou. Súčasne sú refúgiom pre druhy lužných lesov. Je potrebné zabrániť ich zmenšovaniu vplyvom regulačných zásahov a dohliadnuť na zachovanie ich prirodzenej skladby.

- lokalita je totožná s lokalitou A 23

M 11 - Stará kopa - stupeň č. 5

- zachovalá lesná malakocenóza s druhmi citlivými na zásah človeka

- lokalita sa prelína s lokalitou G 17 a zahrňuje i navrhované chránené nálezisko Stará kopa

G 17 - Stará kopa - stupeň č. 3

- územie sa nachádza cca 3 km JV od centra Banskej Bystrice na bočnej rássoche na SZ kóty Stará kopa (713 m n.m.).

- dominujúcou horninou sú strednotriasové dolomity, patriace chočskému príkrovu. Majú charakteristický ostrohranný rozpad, miestami sú výrazne brekciovité, ojedinele sa v nich nachádzajú aj organické zvyšky, najmä riasy. Zaujímavosťou územia je existencia skalnej brány s veľkosťou otvoru 130 cm (výška) x 85 cm (šírka). Je lokalizovaná v skalnej rássoche v zóne brekciovitých (tektonických brekcií) dolomitov. Vznikla selektívnym zvetrávaním. Možno ju charakterizovať ako miestne významný povrchový tvar. Expozícia a karbonátové podložie priaznivo ovplyvnili aj vegetačnú zložku územia.

- územie sa prelína s časťou lokality M 11 a je evidované ako navrhované chránené nálezisko.

Návrh opatrení: Územie je navrhnuté na ochranu v kategórii chránené nálezisko. Podmienky ochrany vylučujú činnosti narušujúce reliéf, pôdu a biologické zložky stavebnou činnosťou, ťažbou, prieskumom, atď.

Lokalita č. 77

B 75 - Štátna prírodná rezervácia Príboj - stupeň č. 4

- predstavuje jednu z najstarších prírodných rezervácií na Slovensku. Je ukážkou zachovalých, prírodných a súvislých porastov *Quercus petraea* s prímiesou *Carpinus betulus*, *Quercus cerris*, *Fagus sylvatica* a iných drevín vysoko na Pohroní, pričom *Q. cerris* je na severnom okraji svojho rozšírenia. Z chránených druhov rastlín tu možno hojne nájsť *Cornus mas*, menej *Platanthera bifolia*. Je potrebné zachovanie tohto fytogeograficky, lesnícky a historicky významného územia pre vedecké a študijné ciele.

- je súčasťou NAPANT-u a prelína sa s lokalitou G 18

G 18 - Príbojská dubina - stupeň č. 4

- územie zaberá juhovýchodné svahy kóty Dúbravka (503,2 m), paralelne so štátnou cestou Banská Bystrica - Brezno.

- územie budujú najstaršie druhohorné horniny jednak usadené (ílovité pieskovce, ílovce, slieňovce pestrých farieb) a tiež vyvrelé (horninovo pestrá skupina melafýrov a ich tufov vzniknutá podmorským vulkanizmom) odpovedajúce gabrovej magme. Pozoruhodné sú i z mineralogického hľadiska. Výplň dutín melafýrov (mandle) je tvorená širokou škálou minerálov. Medzi najkrajšie exempláre nepochybne patria acháty, ale aj prehnit, chlorit a pod. Pri stratigrafickom začlenení, určení tektonickej príslušnosti či veku bolo vykonaných veľa prieskumných prác a toto územie patrilo medzi najpreskúmanejšie a nepochybne má širší význam.

- prevažná časť územia je štátnou prírodnou rezerváciou (pri západnom okraji melafýry presahujú hranicu chráneného územia a poskytujú zaujímavé nálezy vo výplniach dutín) a s prihliadnutím na geologickú stavbu, biologické zložky a najmä históriu ochrany prírody by bolo možné použiť i najvyšší stupeň hodnotenia.

- územie sa nachádza v ochrannom pásme NAPANT

- prelína sa s lokalitou B 75

Návrh opatrení: S prihliadnutím na skutočnosť, že prevažná časť územia je štátnou prírodnou rezerváciou (pri západnom okraji melafýry presahujú okraje chráneného územia s poskytujú zaujímavé nálezy vo výplniach dutín), na jej území je potrebné v plnom rozsahu dodržiavať podmienky ochrany. Zber nerastov mimo hraníc ŠPR je možný pri dodržiavaní vyhlášky o ochrane nerastov na Slovensku.

Lokalita č. 78

B 74 - Štátna prírodná rezervácia Plavno - stupeň č. 4

- v území je najvýznamnejší koncentrovaný výskyt tisu (*Taxus baccata*) na východ od Banskej Bystrice v Bystrickej vrchovine a nadväzujúcom Slovenskom Rudohorí - v roku 1977 8 000 ks. Hoci sa nejedná o pôvodný prírodný les, chránené územie je nielen vhodným priestorom pre koncentrovaný výskyt tisu, ale aj územím s vyzretou fytoocenózou a zoocenózou nadobúdajúcou charakter prirodzenej štruktúry. Chránené územie je mimoriadne vhodné pre vedecký výskum, náučné a kultúrno-výchovné ciele.

Mapový list č. 36 - 14 - 22

Lokalita č. 65:

A 16 - Severovýchodná oblasť Horných Pršian - stupeň č. 3

- skupiny a pásy stromov a kríkov, pôvodné a obhospodarované lúky, enklávy škrapových polí, polia, rôznorodá zástavba (napr. cestná komunikácia, technické, poľnohospodárske stavby a pod.)

- bioindikačné druhy vtákov - *Coturnix coturnix*, *Pernis apivorus*, *Athene noctua*, *Caprimulgus europaeus*, *Picus canus*, *Dendrocopos medius*, *Lanius cristatus*, *Monticola saxatilis*, *Oenanthe oenanthe*, *Saxicola torquata*, *Sylvia curruca*, *Muscicapa striata*, *Ficedula hypoleuca*, *Galerida cristata* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 57).

Návrh opatrení: Nepovolit' rozsiahlejší výrub stromov a kríkov, zachovať enklávy škrapových polí, na týchto nepovolit' nijakú výstavbu a ich zarastanie kríkmi a stromami, zachovať pôvodné lúky, nepovolit' obhospodarovanie lúk intenzívnym pasením alebo ich premenou na intenzívne obhospodarované polia, nepovolit' v tejto oblasti ďalšiu zástavbu.

Lokalita č. 66:

B 47 - stupeň č. 3

- lesostep, lúky a skalky južne od Malachova s hojným výskytom *Ophrys insectifera* (C II).

- územie sa prelína s lokalitami G 4, E 2 a s územím CHPV Malachovské skalky.

E 2 - Malachovské skalky - stupeň č. 4

- na selektívne zvetralých triasových dolomitoch našli útočisko niektoré teplomilné druhy organizmov

- *Araneida* - *Micaria sociabilis*, *Moebelia penicillata*, *Dictyna pusilla*

- *Coleoptera* - *Calosoma maderae*

- *Rhopalocera* - *Arethusana arethusana*, *Chazara briseis* (údaj z r. 1984), *Hyponphele lupina*, *Colias erate*, *C. croceus*, *Papilio machaon* (zákonom chránený), *Melitaea didyma*, *Mellicta aurelia*, *Maculinea arion*, *Spialia sertorius* a i.

- lokalita sa prelína s lokalitami B 47, G 4 a územím CHPV Malachovské skalky.

Návrh opatrení (okrem opatrení vyplývajúcich zo štatútu CHPV):

- zakázať jarne a jesenné vypaľovanie suchej trávy,

- postihovať za svojvoľné vyvážanie odpadkov a neoprávnené zakladanie smetísk, pálenie pneumatík atď.

- Kontrolovať chatkárenie a preveriť záber pôdy záhradkami na hranici s CHPV, ako aj zrušiť „ihriško“ na miernej stráni takmer v centre CHPV,

- predchádzať prípadným úletom pesticídov pre leteckom chemickom ošetrovaní susediacich polí,

- intenzívnu pastvu vylúčiť, ale občasné prepásanie doporučiť.

G 4 - Malachovské skalky - stupeň č. 4

- územie leží na pravobrežnom svahu Malachovského potoka zovreté cestami Banská Bystrica - Malachov a Banská Bystrica - Horné Pršany. Svahové erózne skalné kulisysa výrazne uplatňujú v krajinnom obraze.

- základnou horninou sú stredotriasové dolomity chočského príkrovu. Pozoruhodnou odlišnosťou je ich intenzívna silicifikácia, ako dôsledok postvulkanických procesov v Kremnických vrchoch. Pukliny dolomitu sú vyhojené kremeňom, opálom a chalcedónom. Následné procesy zvetrávania selektívne rozkladali rozpustnejšie dolomitové jadrá, kým žilky a zhluky silicitov vytvárajú na povrchu sieť vyvýšení (v mikropohľade) nápadne pripomínajúce voštiny.

- procesy postvulkanickej silicifikácie sa prejavili v okolí vulkanických centier Kremnických vrchov v pomerne širokom pásme. K nim patria i dve najvýznamnejšie lokality silicifikovaných dolomitov v Horných Pršanoch (pripravované CHN Kremenica) a na Malachovských skalkách. Ich význam nepochybne presahuje územie Banskej Bystrice.

- územie sa prelína s lokalitami B 47, E 2 a územím CHPV Malachovské skalky.

Návrh opatrení: Vylúčiť zdroje znečistenia v minulosti, žiaľ, dosť časté (kladenie vatier, deponovanie pneumatík, skládkovanie odpadkov a pod.). V rámci prímestských oddychových zón doplniť lokalitu odborne náučnou informatikou, prípadne usmerniť pohyb návštevníkov upraveným chodníkom (jeho trasu zladit' s biologicky významnými lokalitami).

Lokalita č. 67:

A 18 - okolie Kremničky - stupeň č. 3

- pásy a skupiny stromov a kríkov, menšie močariny a podmáčané lúky, enklávy xerothermných pôvodných lúk, obhospodarované lúky a polia, stavby rôzneho charakteru.

- bioindikačné druhy vtákov - *Coturnix coturnix*, *Perdix perdix*, *Anser fabalis*, *Ciconia ciconia*, *Bubo bubo*, *Glaucidium passerinum*, *Athene noctua*, *Jynx torquilla*, *Lanius minor*, *Lanius cristatus*, *Saxicola torquata*, *Luscinia megarhynchos*, *Muscicapa striata*, *Ficedula hypoleuca*, *Galerida cristata*, *Scolopax rusticola* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 56).

Návrh opatrení: Nepovoliť výrub stromov a kríkov, bez akýchkoľvek zásahov zachovať močariny, podmáčané lúky a najmä pôvodné xerothermné lúky, nepovoliť obhospodarovanie lúk intenzívnym pasením alebo premenou na intenzívne obhospodarované polia, nepovoliť bytovú výstavbu a ani zástavbu ďalších plôch lokality stavbami rôzneho charakteru.

Lokalita č. 68:

B 48 - stupeň č. 3, výskyt Vstavačovitých

Mapový list č. 36 - 14 - 23

Lokalita č. 59:

B 15 - Urpínska lesostep - stupeň č. 4

- územie je v rámci POOP zaradené do kategórie B ako chránené nálezisko

- dolomitový komplex skál a jeho okolie s nízkou bylinnou vegetáciou a krovinami J a JV od kóty Urpín (510 m n.m.) s výskytom veľmi ohrozených rastlinných druhov *Pulsatilla grandis* (C II, úplne chránený druh), *Fraxinus ornus* (C II, úplne chránený druh). Z ostatných vzácnejších druhov sa tu vyskytujú *Alyssum montanum* subsp. *montanum* (C IV), *Seseli elatum* (C IV), *Dorycnium germanicum* (C IV), *Orchis purpurea* (C II), *O. pallens* (C II), *Ophrys insectifera* (C II), *Cypripedium calceolus* (C II, úplne chránený druh).

Tieto komplexy skál predstavujú fragmenty pôvodne rozsiahlych skalnatých lesostepí s teplomilnou vegetáciou. Sú nevhodne zalesnené borovicami (*Pinus sylvestris*, *P. nigra*) a zarastajú krovinami, čím sa zatláčajú lesostepné spoločenstvá.

- pre ich ochranu bude nutné preriediť porast, čím dôjde k potrebnému presvetleniu a udržaniu spoločenstva. Dodržiavaním ochranných podmienok, ktoré sú obsiahnuté v návrhu CHN by mala byť zabezpečená celková územná a druhová ochrana.

- časť územia sa prelína s lokalitou E 1, M 4, druhá časť je totožná s lokalitou A 22

B 16 - stupeň č. 4

- prieseč pod elektrickým vedením nad železničnou stanicou Radvaň (400 - 450 m n.m.) s najhojnejším výskytom *Orchis purpurea* (C II) v okolí Banskej Bystrice, ďalej s druhmi *Corallorhiza trifida* (C II), *Ophrys insectifera* (C II), *Cephalothera rubra* (C II).

- pre udržanie súčasného stavu je nutné preriediť drevinný porast.

B 18 - Brehové porasty Hrona v úsekoch Šalková - Majer, železničná stanica Banská Bystrica-mesto - Radvaň, Kremnička - Vlkanová - stupeň č. 4

- viacvrstevný dobre vyvinutý brehový porast s prevahou *Salix fragilis*, *S. purpurea*, *Alnus glutinosa*. Ide o fragmenty bývalých brehových porastov s pôvodnou drevinnou skladbou a prirodzeným zmladzovaním, ktoré majú nenahraditeľnú funkciu pri ochrane brehov pred eróziou. Súčasne sú refúgiom pre druhy lužných lesov. Je potrebné zabrániť ich zmenšovaniu vplyvom regulačných zásahov a dohliadnuť na zachovanie ich prirodzenej skladby.

- lokalita je totožná s lokalitou A 23

B 34 - stupeň č. 3

- lúky na severozápadnom svahu kóty Urpín (510 m n.m.), nad Kalváriou, málo kvetnaté, extenzívne obhospodarované.

- územie je totožné s lokalitou A 24, prelína sa s lokalitou G 1 a nachádza sa v ňom i chránená prírodná pamiatka Lipová alej na Urpíne.

A 21 - Radvaň - okolie železničnej stanice - stupeň č. 4

- Hron s pobrežnými zárastami, menšie vodné plochy, pôvodné močariny so zárastom, podmáčané lúky, enklávy pôvodných lúk, skupiny a pásy stromov a kríkov, neobhospodarované a obhospodarované lúky, polia, stavby rôzneho charakteru, kde je dominantou sídlisko a rôzne výrobné podniky.

- bioindikačné druhy vtákov - *Perdix perdix*, *Crex crex*, *Gallinula chloropus*, *Vanellus vanellus*, *Podiceps ruficollis*, *Anas platyrhynchos*, *Mergus serrator*, *Ixobrychus minutus*, *Circus aeruginosus*, *Tyto alba*, *Athene noctua*, *Strix aluco*, *Asio otus*, *Alcedo atthis*, *Jynx torquilla*, *Lanius cristatus*, *Cinclus cinclus*, *Turdus pilaris*, *Oenanthe oenanthe*, *Saxicola rubetra*, *S. torquata*, *Luscinia megarhynchos*, *Sylvia nisoria*, *Sylvia borin*, *Acrocephalus scirpaceus*, *A. palustris*, *Muscicapa striata*, *Motacilla cinerea*, *Anthus campestris*, *Galerida cristata*, *Carduelis flammea*, *Emberiza calandra*, *E. schoeniclus* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 84).

Návrh opatrení: Nepovoliť ďalšiu reguláciu a vypriamovanie toku rieky Hron, ako aj ďalšie vodohospodárske úpravy jeho koryta, nepovoliť ďalší výrub brehových porastov, na miestach výrubu tieto obnoviť výsadbou pôvodných drevín, nepovoliť odvodňovanie a vysušovanie pôvodných močarín a podmáčaných lúk, ako aj zachovaných vodných plôch, nepovoliť vyrubovanie skupín a pásov stromov a kríkov, nepovoliť zmenu neobhospodarováných a obhospodarováných lúk na polia a ich intenzívne využívanie na pasenie oviec a dobytky, vylúčiť zástavbu ďalších plôch lokality akýmikokoľvek ďalšími stavbami. Lokalita, aj keď je pozmenená, by mala naďalej slúžiť ako miesto hniezdenia a migrácie najmä vodného, ale aj ostatného spoločenstva vtákov so vzácnymi, ohrozenými a kriticky ohrozenými druhmi, ktorých výskyt vo Zvolenskej kotline je vzácný a ojedinelý.

A 23 - Hron s brehovými porastami pod Urpínom a blízke okolie

- stupeň č. 3

- Hron s pobrežnými zárastami, pásy stromov a kríkov, neobhospodarované a obhospodarované lúky, stavby rôzneho charakteru

- bioindikačné druhy vtákov - *Actitis hypoleucos*, *Anas querquedula*, *Anas crecca*, *Anas platyrhynchos*, *Mergus serrator*, *Alcedo atthis*, *Cinclus cinclus*, *Turdus pilaris*, *Luscinia megarhynchos*, *Acrocephalus scirpaceus*, *Motacilla cinerea* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 36).

- lokalita je totožná s lokalitou B 18.

Návrh opatrení: Nepovoliť ďalšie vypriamovanie a reguláciu toku Hrona, nepovoliť výrub jeho brehových porastov, ako aj výrub pásov stromov a kríkov, zmenu neobhospodarovaných lúk na obhospodarované a zmenu obhospodarovaných lúk na polia, nepovoliť v tejto oblasti ďalšiu výstavbu akýchkoľvek stavieb.

A 24 - Stromoradie Urpínskej kalvárie - stupeň č. 3

- prevažne staré lipy stromoradia, kroviny, trávnaté plochy, stavby kalvárie
- bioindikačné druhy vtákov - *Jynx torquilla*, *Picus viridis*, *Picus canus*, *Dendrocopos minor*, *Lanius cristatus*, *Muscicapa striata* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 32).

- lokalita je totožná s lokalitou B 34 a prelína sa s lokalitou G 1

Návrh opatrení: Nepovoliť výrub starých stromov (prípadné poškodenie ošetriť) a kríkov, nepovoliť premenu trávnatých plôch na polia, nepovoliť zástavbu plôch v bezprostrednej blízkosti lokality.

M 4 - Urpín - stupeň č. 5

- výskyt typických skalných spoločenstiev
- lokalita sa prelína s lokalitou E 1

E 1 - Urpín - obvodový lesný komplex Urpínskej lesostepi

- stupeň 3

- je zo všetkých navrhnutých lokalít entomofauny najlepšie preskúmaný, avšak deštruktívnymi zásahmi už veľmi poznačený. Preto najmä staršie faunistické dáta treba brať s rezervou, nakoľko niektoré druhy sa v posledných rokoch už nepotvrdili. Pri splnení a dodržaní ochranných opatrení sa určite zaradí do stupňového hodnotenia č. 4.

- komplex recentných vápencov a dolomitov, na ktorých prevládajú typické rendzinové pôdy s teplomilným, druhovo bohatým rastlinným krytom na miestach menej narušených pastvou, zalesňovacími prácami alebo lesnou ťažbou. Tento komplex predstavuje už len fragmenty pôvodnej "Urpínskej lesostepi", ktorá bola nepremyslene zalesnená borovicou.

Araneida: *Dysdera longirostris* (prvý nález pre Slovensko, ďalej len pnS), *Harpactes saevus* (pnS), *Centromerus capucinus* (pnS), *Acartauchenius scurrilis* - vzácny myrmekofilný druh (v kolónii *Tetramorium caespitum*), *Silometopus elegans*, *Typhochrestus digitatus*, *Argiope bruennichii* (najsevernejšie miesto výskytu), *Micaria formicaria* (podľa ČK je ohrozený - endangered, ďalej len E), *Micaria guttulata* (pnS), *Eresus niger* (E) a iné.

Coleoptera: *Batrissodes hubenthali* (pnS) v kolónii mravcov *Lasius brunneus*, *Quedius truncicola*, *Triplax elongata*, *Melandrya caraboides*, *Osmoderma eremita* - chránený druh (E), *Euthiconus conicicollis*, a i.

Rhopalocera: *Papilio machaon* - zákonom chránený, *Limenitis camilla*, *Quercusia quercus*, *Celastrina argiolus*, a i.

Z ostatných skupín zákonom chránených druhov za zmienku stojí aj hojnejší výskyt modlivky zelenej (*Mantis religiosa*) v r. 1992 a askalafusa škvrnitokrídleho (*Ascalaphus macaronius*) v r. 1993.

Územie sa prelína s časťou lokality B 15, ďalej s lokalitami M 4 a G 2.

Návrh opatrení:

- obmedziť expanziu borovice aspoň na exponovanejších mikrolokalitách J a JZ expozície, tzv. „Urpínskej lesostepi“, vhodné by boli pravidelné presvetľovacie zásahy,
- vylúčiť akúkoľvek výstavbu najmä v oblasti nad Uhliskom, má vysoké genofondové a ekologické kvality aj pre entomocenózy,
- zaistiť neporušiteľnosť pôvodného lesného porastu až po železničnú trať,
- vylúčiť používanie agrochemikálií v celom masíve Urpína,
- kontrolovať zakladanie dočasných táborísk, zabrániť vypaľovaniu vegetácie a svojvoľnému zakladaniu ohnísk najmä počas vegetačnej doby.

G 1 - Urpínska Kalvária - stupeň č. 3

- skupina dvoch výrazných skalných odkryvov na začiatku Kalvárie, na prvej zastávke Kalvárie je kaplnka postavená na jednom z odkryvov. Plošne je viazaná na CHPV Lipová alej na Urpíne, jej dolnú časť.

- územie je budované sedimentami krížňanského príkrovu. Najnižšie (na úpätí Urpína) vystupujú vrchno triasové sedimenty (nor) tvorené pestrými bridlicami s vložkami pieskovcov. Navrhované odkryvy patria jurským pestrým (žltej až červenej farby) hľuznatým vápencom na povrchu podliehajúcim procesom škrapovania. Vrchol Urpína je tvorený kriedovými slieňitými vápencami. Po geologickej stránke má toto územie úzko regionálny význam, v priamom vzťahu ku geologickej stavbe mesta.

Návrh opatrení: Keďže odkryvy sú v priamom kontexte s kultúrnou pamiatkou, ktorá v dôsledku ľudskej činnosti je značne zdevastovaná, javí sa potreba riešenia tohoto stavu. V prípade stavebno-technických úprav ponechať odkryvy v prirodzenom stave, prípadné mierne odstránenie zvetraliny nemôže byť škodlivé. Rovnako biologická starostlivosť o stromy aleje len zvyšuje kvalitu prostredia.

G 2 - Urpínsky zvrásnený neokóm - stupeň č. 4

- najvyšší vrstevnicový lesný chodník na ZSZ orientovanom, zalesnenom svahu Urpína, doľava odbočujúci z modro značeného turistického chodníka idúceho od Vartovky k železničnej zastávke Banská Bystrica - mesto (prvá dobočka doľava po zidení z lúky do lesa). Územie predstavuje sled odkryvov v dĺžke cca 400 m.

- spodnokriedové sedimenty neokómu (titón-apt) nadväzujú na jurské a triasové sedimenty (sú popísané pri lokalite G 1) a patria krížňanskému príkrovu. Horninovo sú tvorené tmavosivými vápencami, miestami hrubolavicovými (dobré odkryté pri serpentínach nad zastávkou Banská Bystrica - mesto, ktoré smerom do nadložia sú slieňité a pripomínajú bridlicu) a tým i omnoho plastickejšie. Táto vlastnosť pri zložitosti horotvorných pohybov (VJV na ne nasadajú masy dolomitu chočského príkrovu) podmienila vznik intenzívne mikroprevrásnených vápencov s vysokou dokumentárnou hodnotou. Stupeň odkrytia ich radí medzi najlepšie odkryvy stredného Slovenska. Hlavný význam je vo vysokej odbornej a náučno-výchovnej funkcii, ako inštruktívna ukážka javu dokumentujúceho procesy vzniku tektonickej stavby Karpát.

- územie sa prelína s časťou lokality E 1

Návrh opatrení: V záujme zachovania dobrej dostupnosti odkryvov udržiavať sieť chodníkov. V prípade potreby je možno vykonať aj drobné zemné práce na očistení odkryvov od hromadenia sutí a biologického odpadu. Pri realizácii staršej myšlienky doplnenia lesoparku o náučnú informatiku zaradiť základnú informáciu aj k tomuto javu. Keďže plošne toto územie zahŕňa značný úsek prednej kulisy Urpína nad mestom, žiada sa zdôrazniť

potrebu permanentného uchovania rázu tohoto prírodného fenoménu bez lomov a širokých zväžnic.

Lokalita č. 69:

B 69 - stupeň č. 3, výskyt Vstavačovitých

Lokalita č. 70:

B 70 - stupeň č. 3, výskyt Vstavačovitých

Lokalita č. 71:

B 71 - stupeň č. 3, výskyt Vstavačovitých

Lokalita č. 72:

B 72 - stupeň č. 3, výskyt Vstavačovitých

Lokalita č. 73:

B 73 - stupeň č. 3, výskyt Vstavačovitých

Lokalita č. 74:

B 18 - Brehové porasty Hrona v úsekoch Šalková - Majer, železničná stanica Banská Bystrica-mesto - Radvaň, Kremnička - Vlkanová - stupeň č. 4

- viacvrstevný dobre vyvinutý brehový porast s prevahou *Salix fragilis*, *S. purpurea*, *Alnus glutinosa*. Ide o fragmenty bývalých brehových porastov s pôvodnou drevinnou skladbou a prirodzeným zmladzovaním, ktoré majú nenahraditeľnú funkciu pri ochrane brehov pred eróziou. Súčasne sú refúgiom pre druhy lužných lesov. Je potrebné zabrániť ich zmenšovaniu vplyvom regulačných zásahov a dohliadnuť na zachovanie ich prirodzenej skladby.

- lokalita je totožná s lokalitou A 23

B 35 - stupeň č. 35

- podmáčané lúky s vysokobylinným ostricovým porastom (*Carex gracilis*, *C. buekii*) pri železničnej trati severne od obce Vlkanová. Biotop je cenný pre dobre zachované komplexy vlhkomilnej vegetácie. Z ohrozených druhov tu boli zaznamenané *Scrophularia umbrosa* (C III), *Carex buekii* (C IV), *Thalictrum lucidum* (C IV), *Galium rivale* (C IV). Sčasti je lokalita premenená na hospodársku lúku a intenzifikácia potenciálne ohrozuje aj zvyšok pôvodného biotopu.

- lokalita sa prelína s časťou lokality A 19

A 17 - okolie Rakytoviec - stupeň č. 3

- skupiny a pásy stromov a kríkov, Hron s brehovými porastami, podmáčané lúky, enklávy pôvodných xerotermných lúk, obhospodarované lúky a polia, stavby rôzneho charakteru.

- bioindikačné druhy vtákov - *Anas platyrhynchos*, *Athene noctua*, *Caprimulgus europaeus*, *Jynx torquilla*, *Lanius cristatus*, *Turdus pilaris*, *Oenanthe oenanthe*, *Saxicola rubetra*, *Luscinia megarhynchos*, *Motacilla cinerea*, *Galerida cristata* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 49).

Návrh opatrení: Nepovoliť výrub stromov, kríkov a brehových porastov, zachovať najmä podmáčané lúky a enklávy pôvodných lúk, nepovoliť obhospodarovanie lúk intenzívnym pasením alebo ich oremenou na intenzívne obhospodarované polia, nepovoliť v tejto oblasti bytovú výstavbu a inú zástavbu ďalších plôch lokality stavbami rôzneho charakteru.

A 19 - Hron s brehovými porastami a blízke okolie - stupeň č. 3

- Hron s pobrežnými zárastami, pásy stromov a kríkov, menšie močariny so zárastom, podmáčané lúky, neobhospodarované a obhospodarované lúky, polia, stavby rôzneho charakteru.

- bioindikačné druhy vtákov - *Vanellus vanellus*, *Anser fabalis*, *Anas platyrhynchos*, *Mergus serrator*, *Falco columbarius*, *Dendrocopos medius*, *Lanius cristatus*, *Turdus pilaris*, *Saxicola rubetra*, *Ficedula albicollis*, *Motacilla cinerea*, *Anthus campestris*, *A. pratensis*, *Galerida cristata* (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 53).

- lokalita sa prelína s lokalitou B 35

Návrh opatrení: Nepovoliť ďalšie vodohospodárske úpravy koryta rieky Hron, ako aj vyrubovanie jej pobrežných zárastov, nepovoliť vyrubovanie pásov stromov a kríkov, bez akýchkoľvek zásahov zachovať močariny s ich zárastami, podmáčané a neobhospodarované lúky, nepovoliť zmenu obhospodarovaných lúk na polia a ich využívanie na intenzívne pasenie dobytká, nepovoliť zástavbu ďalších plôch lokality akýmkoľvek ďalšími stavbami.

A 20 - Radvaň - Hron s brehovými porastami a blízke okolie

- stupeň č. 4

- Hron s pobrežnými zárastami, menšie vodné plochy, pôvodné močariny so zárastom, podmáčané lúky, skupiny a pásy stromov a kríkov, enklávy pôvodných lúk, neobhospodarované a obhospodarované lúky, polia, stavby rôzneho charakteru.

- bioindikačné druhy vtákov - *Coturnix coturnix*, *Perdix perdix*, *Crex crex*, *Gallinula chloropus*, *Vanellus vanellus*, *Tringa ochropus*, *Podiceps ruficollis*, *Anser fabalis*, *Anas platyrhynchos*, *Mergus serrator*, *Ardea purpurea*, *Circus aeruginosus*, *Tyto alba*, *Athene noctua* a i. (celkový počet druhov zaznamenaný na lokalite - 87).

- lokalita sa prelína s lokalitou B 18

Návrh opatrení: Nepovoliť ďalšiu reguláciu a vypriamovanie toku rieky Hron, ako aj ďalšie vodohospodárske úpravy jeho koryta, nepovoliť ďalší výrub brehových porastov, na miestach výrubu tieto obnoviť výsadbou pôvodných drevín, nepovoliť odvodňovanie a vysušovanie pôvodných močarín a podmáčaných lúk, ako aj zachovaných vodných plôch, nepovoliť vyrubovanie skupín a pásov stromov a kríkov, nepovoliť zmenu neobhospodarovaných a obhospodarovaných lúk na polia a ich intenzívne využívanie na pasenie oviec a dobytká, vylúčiť zástavbu ďalších plôch lokality akýmkoľvek ďalšími stavbami. Lokalita, aj keď je pozmenená, by mala naďalej slúžiť ako miesto hniezdenia a migrácie najmä vodného, ale aj ostatného spoločenstva vtákov so vzácnymi, ohrozenými a kriticky ohrozenými druhmi, ktorých výskyt vo Zvolenskej kotline je vzácny a ojedinelý.

2.4. Vymedzenie hlavnej siete peších a cyklistických chodníkov

Na základe koncepcie cyklistickej dopravy vypracovanej ÚHA v roku 1995 bol tento materiál zapracovaný do Generelu zelene.

Cyklistické chodníky v meste Banská Bystrica sú rozdelené do troch kategórií

- Hronská cyklistická magistrála (konceptne načrtnutá vo VÚC Zvolen - Banská Bystrica) od prameňa Hrona po Dunajské ústie tvorí hlavnú os cyklistickej dopravy v meste (v súčasnosti nie je technicky doriešená najmä v úseku medzi Huštákom a Radvaňou)
- funkčné cyklistické trasy - spravidla sa odvíjajú od Hronskej cyklistickej magistrály a sprístupňujú ďalšie časti. Trasy vedú prevažne údoliami, ktoré sú pre cyklistov najpohodlnejšie (teória biokoridorov). V tejto etape boli vyznačené hlavné trasy, ktoré budú postupne dopĺňané ďalšími trasami (v súčasnosti nie sú technicky doriešené)
- turistické a rekreačné trasy, ktoré naväzujú na funkčnú cyklistickú sieť mesta, tvoria okruhy a sprístupňujú bližšie ale aj vzdialené okolie Banskej Bystrice. Za týmto účelom sú využívané najmä jestvujúce cestné, poľné, lesné komunikácie

Realizácia tejto koncepcie vyžaduje technické doriešenie trás, vypracovanie informačného systému, svetelené značenie v kolíznych bodoch s automobilovou dopravou, atď.

2.5. Štruktúra objektov zelene v sídle

Súčasná štruktúra rozmiestnenia objektov zelene nie je vyhovujúca, absentujú parky celomestského významu a parky obvodného významu. Stávajúce parky v meste (Mestský park pri potoku Bystrička je mimo obytnej zóny, jeho vybavenie je nevyhovujúce, detské ihriská sú v dezolátnom stave, Park pod Pamätníkom SNP má prevažne estetickú funkciu, zastúpenie vysokej zelene je nízke, lokalizácia detských ihrísk z hľadiska bezpečnosti nie je vhodná.) Parky obvodného významu (vnútri obytných zón) nie sú takmer žiadne. (Výnimku tvorí Tajovský potok na sídlisku Fončorda). Optimálny je vznik kontinuálnej zelenej siete, čo ale súčasný charakter zástavby neumožňuje.

Generel zelene navrhuje štruktúru zelene v dvoch úrovniach

- vymedzenie funkčných celkov zelene v meste Banská Bystrica, ktoré budú riešené v ďalšej etape v mierke 1 : 1000 (viď tabuľková časť)
- návrh jednotlivých plôch zelene, ktoré vytvárajú mestský systém zelene (viď tabuľková časť)

Generel zelene navrhuje riešenie problematiky zelene a parkových plôch v nasledovnej štruktúre

2.5.1. Vymedzenie funkčných celkov zelene

- Lesoparky
- Parky celomestského významu
- Parky obvodného významu
- Významná zeleň vyhradených areálov
- Izolačná zeleň
- Zeleň bytových domov Zeleň rodinných domov

- Cintoríny

Každá novonavrhovaná plocha má svoj list regulatív , identifikačné číslo zhodné s číslom na príslušnom mapovom liste.

List regulatív navrhuje rozsah riešenia danej plochy, návrh vybavenosti, zastúpenia vysokej a nízkej zelene, návrh zastavanosti územia, atď.

2.5.Štruktúra objektov zelene v sídle

Súčasná štruktúra rozmiestnenia objektov zelene nie je vyhovujúca, absentujú parky celomestského významu a parky obvodného významu. Stávajúce parky v meste (Mestský park pri potoku Bystrička je mimo obytnej zóny, jeho vybavenie je nevyhovujúce, detské ihriská sú v dezolátnom stave, Park pod Pamätníkom SNP má prevažne estetickú funkciu, zastúpenie vysokej zelene je nízke, lokalizácia detských ihrísk z hľadiska bezpečnosti nie je vhodná.) Parky obvodného významu (vnútri obytných zón) nie sú takmer žiadne.(Výnimku tvorí Tajovský potok na sídlisku Fončorda). Optimálny je vznik kontinuálnej zelenej siete, čo ale súčasný charakter zástavby neumožňuje.

Generel zelene navrhuje štruktúru zelene v dvoch úrovniach

- vymedzenie funkčných celkov zelene v meste Banská Bystrica, ktoré budú riešené v ďalšej etape v mierke 1 : 1000 (viď tabuľková časť)
- návrh jednotlivých plôch zelene, ktoré vytvárajú mestský systém zelene (viď tabuľková časť)

2.5.1.Vymedzenie funkčných celkov zelene

Pre potreby vypracovania generelu zelene mesta Banská Bystrica boli vymedzené funkčné celky zelene, ďalej FCZ., to znamená samostatné homogénne plochy, ktoré boli ďalej rozdelené podľa funkcií.(viď tabuľková časť)

- Funkčný celok zelene centra mesta
- Funkčné celky zelene s prevažnou funkciou bývania „B“
- Funkčné celky s prevažnou funkciou priemyselnej a poľnohospodárskej výroby „P“
- Funkčné celky zelene s prevažnou funkciou vybavenosti a služieb „V“

Pre potreby stanovenia regulatív v týchto plochách boli špecifikované nasledovné plochy , ktoré sú vyznačené vo výkresovej časti Návrhu Generelu zelene.

- **plochy centrálnej časti mesta**

C.1. FCZ Centrum mesta

C.2. Graniar

- **plochy obytných sídlisk**

B.1. Obytné sídlisko Uhlisko

B.2. FCZ Obytné sídlisko Fončorda

B.3. FCZ Obytné sídlisko Podlavice

B.4. FCZ Obytné sídlisko Polevého ulica

B.5. FCZ Obytné Sídlisko Sever

B.6. FCZ Obytné sídlisko Radvan

B.7. FCZ Obytné sídlisko Rudlová - Sásová

B.8. FCZ Obytné sídlisko Prednádražie

B.9. FCZ Obytné sídlisko Pršany

- **plochy priemyselnej a poľnohospodárskej výroby**

P.1. FCZ Priemyselná zóna Východ (Cementáreň, SAD, atď)

P.2. FCZ Priemyselná zóna Majer

P.3. FCZ Priemyselná zóna juh

- **plochy dopravných areálov**

D.1. FCZ Areál železnice a SAD

- **plochy obcí**

O.1. Šalková

O.2. Iliaš

O.3. Kremnička

O.4. Rudlová

O.5. Sásová

O.6. Jakub - Kostiviarska - Uľanka

O.7. Radvaň

O.8. Podlavice - Skubín

O.9. Senica

O.10. Majer

O.11. Rakytovce

Pre každú plochu je vypracovaný samostatný list regulatív , kde sú stanovené základné vlastnosti plôch, z hľadiska tvorby zelene

- navrhované percentuálne zastúpenie vysokej zelene
- návrh vybavenosti
- návrh kategórie údržby
- návrh opatrení ďalšieho riešenia plochy

2.5.2. Vymedzenie plôch zelene

Generel zelene navrhuje riešenie problematiky zelene a parkových plôch v nasledovnej štruktúre

- Lesoparky
- Parky celomestského významu
- Parky obvodného významu
- Významná zeleň vyhradených areálov
- Cintoríny

Každá novonavrhovaná plocha má svoj list regulatív , identifikačné číslo zhodné s číslom na príslušnom mapovom liste.(vid' tabuľkovú časť).

List regulatív navrhuje rozsah riešenia danej plochy, návrh vybavenosti, zastúpenia vysokej a nízkej zelene, návrh zastavanosti územia, atď.

2.5.2.1.Lesné parky na území mesta Banská Bystrica

(cit.na základe Generálneho plánu lesného parku mesta Banská Bystrica).

„Na základe územného plánu aglomerácie Banská Bystrica , schváleného vládou Slovenskej socialistickej republiky číslo 262/1976, zo dňa 15.septembra 1976 sa pristúpilo k vypracovaniu generálneho plánu lesného parku Banská Bystrica.K zahájeniu projekčných prác sa pristúpilo po vyjadrení Ministerstva lesného a vodného hospodárstva SSR, ktoré spisom č.3875/1978/SŠOL - 250 z 25.VII.1978 oznámilo Útvaru hlavného architekta mesta Banská Bystrica, že nemá námietok so zriadením lesného parku.

Cieľom je vytvorenie podmienok pre každodennú popracovnú i koncomtýždňovú aktivitu pohybovú i oddychovú rekreáciu v prírodnom prostredí a vybudovanie zariadení i komunikácií, ktoré by túto trkreáciu umožňovali.

Navrhované lesné časti , vhodné pre vybudovanie lesného parku a prímestského lesa ležia 0 - 9 km od centra mesta, sú komunikačne prístupné, dostupné prostriedkami súkromnej i verejnej dopravy.

Rozmiestnenie častí prímestského lesa a lesného parku je volené tak, aby vytvárali prstenec okolo mesta a boli rovnomerne prístupné obyvateľstvu zo všetkých častí mesta.

rozloha lesného parku	483,81 ha
prímestský les	20 330,12 ha

Zoznam samostatných celkov lesoparku Banská Bystrica

L.1.Urpín Kozlinec, Kopa

L.2.Panský diel - Špania dolina

L.3.Laskomer - Podlavice

L.4.Tajov - Králiky - Malachov - Suchý vrch - Skubín

L.5.Pršianska terasa

Každá navrhovaná plocha má svoj list regulatív , identifikačné číslo zhodné s číslom na príslušnom mapovom liste.(vid' tabuľkovú časť).

List regulatív navrhuje koncepčne rozsah riešenia danej plochy, návrh vybavenosti,uvádza návrh opatrení.

Popis hraníc:

- **L.1.Urpín , Kozlinec** Hranica začína pri železničnej zástavke Banská Bystrica - mesto, ide po železničnej trati až po Iliaš. Tu sa stáča do bočnej dolinky smerom V - JV a pri poraste 20 c sa otáča zhruba na S a po bočných hrebienkoch vystupuje až na kótu 703 m - Kozlinec. Odtiaľ schádza SZ smerom po bočnom hrebienku na cestu Banská Bystrica - Mičiná a okrajim porastov sa pozdĺž hranice intravilánu mesta vracia do východiskového bodu. Z komplexu lesa je vypustená časť oddelenia 11, okolo strelnice, a to z bezpečnostných dôvodov.
- **L.1.Kopa** Dominantou priestoru je kóta 713 - Stará Kopa. Hranica začína na okraji intravilánu v mieste zvanom Pod rybou. Ide smerom J po ceste Banská Bystrica - Mičiná.Pri hranici porastu 9 h sa stáča smerom severným, vychádza ňou na hrebeň, kde sa pri kopci č.37 otáča na východ.Na okraji porastu sa lomí na sever, pokračuje krajim lesa,

obchádza kótu Stará kopa a S až SV smerom zbieha na cestu Šalková - Môlča. Stade sa prudko obracia smerom západným a krajím lesa, pozdĺž Hrona a okrajím intravilánu sa vracia do východiskového bodu. Hranica sa vyhyba časti oddelenia 9, kde sa rozširuje strelnica, priestoru kde je umiestnená obalovačka drti a strminám spadajúcim k ceste Šalková - Môlča.

- **L.2.Panský diel - Špania dolina** Hranica tohto územného celku začína SV od Kostiviarskej na križovatke cesty Kostiviarska - Panský diel a bočnej cesty do Sásovskej doliny. Ide cestou na Panský diel, pri kameňolome na začiatku Nemčianskej doliny vystupuje na hrebeň, obchádza lokalitu Bánovka, pokračuje smerom na S na Malý diel - 935m a pokračuje hrebeňom až k vodojemu nad Šachtickami. Po hlavnom hrebeni pokračuje cez kótu 1 006 m, až k lokalite Šturec, kde sa otáča smerom Z na kótu Glezúr, cez kóty 942, 853, zostupuje až k obci Špania dolina. Okrajom lesa a intravilánu až na cestu Uľanka - Špania dolina a pri lyžiarskom vleku pod Špaňou dolinou pokračuje smerom JV cez lokalitu Zadok a Varta. Hrebeňom zostupuje až do Sásovskej doliny a cestou sa smerom JZ vracia do východiskového bodu.

Rezervné územie medzi Špaňou dolinou a Jkubom je ohraničené nasledovne: Hranica ide cestou Špania dolina - Uľanka, kde sa napája na štátnu cestu Uľanka - Jakub, pokračuje Harmaneckým potokom a pri vyústení potoka zo Sásovskej doliny sa napája za hranicu územia.

- **L.3.Laskomer - Podlavice** Hranica začína pri vstupe do Laskomerskej doliny a lemuje SV hranicu porastov. Pri kopci číslo 46 zostupuje smerom S do doliny, pokračuje cestou až na križovatku, od tejto ide proti prúdu a ďalej vystupuje hranicou porastov na hrebeň. Ďalej pokračuje po hrebeni až na kótu 747, kde sa lomí a smerom J zostupuje bočným hrebeňom až po cestu Podlavice - Tajov.

- **L.4.Tajov - Králiky - Malachov - Suchý vrch - Skubín** Ide o rozsiahly územný celok s pravidelným striedaním lesa, lúk, pastvy a ornej pôdy, s hustým osídlením i rekreačnou zástavbou.

Hranica je tvorená cestou Banská Bystrica - Podlavice - Riečka. Nad touto obcou ide poľnou cestou a ďalej okrajím porastov na lokalitu Holižna, zostupuje k Tajovskému salašu. Na krátkom úseku ide po ceste na chatu nad Tajovom, odtiaľto okrajom porastov cez pastvy k lokalite Lajštroch (kde je hustá chatová zástavba), potom sa vracia k chate nad Tajovom. Lesnou cestou od chaty nad Tajovom pokračuje hranica zhruba smerom J až k chate nad Králikmi. Tu sa na lesnej ceste stáča na V, sleduje kraj lesa, stáča sa k Z a na lokalite Dzurová sa obracia k V. Ďalej pokračuje potokom, tým pričleňuje k rekreačnému priestoru lúky a pastvy nad Farebným potokom s hustou chatovou zástavbou, kde je tiež vedená trasa lyžiarskeho preteku, Biela stopa SNP. Ďalej opúšťa územie LHC Banská Bystrica a prechádza do územia LHC Badín. Smerom západným pokračuje okrajom porastov, ďalej sa stáča na juh, okrajom porastov zostupuje do Malachovskej doliny, ktorou pokračuje až do Banskej Bystrice, do východiskového bodu.

- **L.5.Pršianska terasa - rezervné územie** Hranica začína v obci Malachov pri poraste 93 h, ide katastrálnou hranicou na cestu Radvaň - pršany, popod kameňolom, pokračuje na Rakov kopec, odtiaľ schádza okolo potoka pod lokalitou Krásny vršok pod obec Rakytovce. Na styku s cestou pre motorové vozidlá Zvolen Banská Bystrica sa obracia na S, ide touto cestou a v Kráľovej sa napája v priestore Okružlô na pôvodnú hranicu.

2.5.2.2.Parky celomestského významu

Parky celomestského významu sú plochy, ktoré slúžia občanom celého mesta. Je to súvislá sadovnícky upravená plocha s výmerou minimálne 2 ha, pri minimálnej šírke 50 m. Kritériom zaradenia je schopnosť poskytnúť účinnú rekreáciu v prírodnom prostredí. Súčasťou parku celomestského významu sú športové areály, kultúrne zariadenia, cyklistické, pešie chodníky. Sú to verejné, komunikačné priestory určené na rekreáciu, šport, kultúrne vyžitie.

Štruktúra parkov celomestského významu vychádza hlavne z prírodných daností, z urbanistických možností mesta a potrieb občanov.

Navrhujeme nasledovné plochy parkov celomestského významu

- **CMP.1.Park na Tajovskom potoku**
- **CMP.2.Park pod Pršianskou terasou**
- **CMP.3.Mestský park pri potoku Bystrička**
- **CMP.4.Park pod Pamätníkom SNP**
- **CMP.5.Arboretum Príboj**
- **CMP.6.Podryba**
- **CMP.7.Arboretum pod estakádou**
- **CMP.8.Pešia os medzi centrom a sídliskom Sásová cez Bánoš**

Každá novonavrhovaná plocha má svoj list regulatív, identifikačné číslo zhodné s číslom na príslušnom mapovom liste. (viď tabuľkovú časť).

List regulatív navrhuje rozsah riešenia danej plochy, návrh vybavenosti, zastúpenia vysokej a nízkej zelene, uvádza návrh opatrení.

2.5.2.3.Parky obvodného významu

Parky obvodného významu sú plochy, ktoré slúžia občanom uvedeného obvodu. Je to súvislá sadovnícky upravená plocha s výmerou minimálne 0,5 ha, pri minimálnej šírke 25 m. Kritériom zaradenia je schopnosť poskytnúť účinnú rekreáciu v prírodnom prostredí. Charakter parku je skôr komorný, sú tu umiestnené detské ihriské pre menšie deti, odpočívadlá, atď. Tieto parky sa nachádzajú v strede obytných súborov tak, aby boli pre všetkých ľahko, pešo dostupné, max. časová vzdialenosť pešieho presunu 10 min.

Štruktúra parkov obvodného významu vychádza hlavne z prírodných daností, z urbanistických a priestorových možností mesta a potrieb občanov.

Navrhujeme nasledovné plochy parkov obvodného významu

- **OP.1.Jeľový hájik v sídlisku Sásová**
- **OP.2.Izolačný pás zelene z východnej strany sídliska Sásová**
- **OP.3.Ulica Rudohorská**
- **OP.4.Ulica Sitnianska**
- **OP.5.Park na Pršianskej terase**
- **OP.6.Park na sídlisku v Podlaviciach**
- **OP.7.Park na Okružnej ulici**

Každá novonavrhovaná plocha má svoj list regulatív , identifikačné číslo zhodné s číslom na príslušnom mapovom liste.(vid' tabuľkovú časť).

List regulatív navrhuje rozsah riešenia danej plochy, návrh vybavenosti, zastúpenia vysokej a nízkej zelene, uvádza návrh opatrení..

2.5.2.4.Významná zeleň vyhradených areálov

Patria sem plochy, ktoré nie sú určené pre verejnosť, ale pre návštevníkov vyhradených, uzatvorených areálov. (nemocnice, školy, atď) Svojou rozlohou a významom sú dôležitým prvkom systému zelene v sídle, preto ich hodnotíme a navrhujeme samostatne.Ostatné plochy vyhradených areálov navrhujeme v rámci jednotlivých funkčných celkov zelene.

- **V.1.Vysokoškolský areál na Kačici**
- **V.2.Areál starej nemocnice**
- **V.3.Areál Nemocnice Roosewelta a Univerzity Mateja Bela**
- **V.4.Park kaštieľa v Radvani**

Každá navrhovaná plocha má svoj list regulatív , identifikačné číslo zhodné s číslom na príslušnom mapovom liste.(vid' tabuľkovú časť).

List regulatív navrhuje rozsah riešenia danej plochy, návrh vybavenosti, zastúpenia vysokej a nízkej zelene, uvádza návrh opatrení..

2.5.2.5.Významné cintoríny

Plochy cintorínov s jestvujúcou hodnotnou vzrastlou vegetáciou sú významnou súčasťou mestskej zelene.Navrhujeme postupne previesť ozdravné opatrenia na drevinách vo všetkých cintorínoch, resp. každý cintorín riešiť ako samostatnú plochu zelene.

- **C.1.Cintorín Podlavice**
- **C.2. r.k.cintorín pri Matejovom dome**
- **C.3.ev.a.v.cintorín pri kostole**
- **C.4.Židovský cintorín**
- **C.5.Kremnička**
- **C.6.Podlavice**

2.6.Intenzitné triedy údržby zelených plôch.

Triedenie hodnotí zeleň nielen pre potreby odstupňovanej údržby; zároveň slúži i k zaradeniu plochy podľa jej spoločenského významu. Roztriedenie zeleného systému je založené na hodnotení každej plochy alebo jej významnej časti z hľadiska exponovanosti. Intenzitnú triedu I prideliť plochám najviac navštevovaným, plochám v centrách osídlení, u významných budov a pod. Najnižšia trieda je IV. (údržba parkových lesov). Neudržiavané, alebo občas (nepravidelne) udržiavané plochy označujeme nulou. Do jednotlivých tried údržby zaradiť zeleň podľa nasledujúcich kritérií:

I. trieda - predstavuje najnáročnejšiu údržbu tzv. reprezentačnej zelene. Požaduje sa v nej 13 i viac kosení trávnikov; pokiaľ sú zriadené letníckové

záhony, tak ich 3 - 4 výsadby ročne, pravidelné ošetrovanie drevín, pravidelná zálievka a každodenné upratovanie plochy. Plocha je dokonale vybavená technickými prvkami a doplnkami.

II. trieda - je to normálna údržba silne zaťažovaných plôch, reprezentovaných zeleňou sídlisk. Požaduje sa 5 - 12 kosení trávnikov, 2 výsadby prípadných letníckových záhonov, pravidelné hnojenie a zálievka. Plochy sú upratované 2x týždenne, vybavenie technickými prvkami a doplnkami je dostatočné.

III. trieda - zahrňuje najmenej náročnú údržbu menej významných plôch zelene. Sú v nej požadované 1 - 4 kosenia trávnikov, letníckové záhony nie sú spravidla zastúpené, upratovanie plôch je zabezpečované 1x za 14 dní. Vybavenie plochy je nenáročné.

IV. trieda - je určená pre údržbu parkových lesov, porastov ochrannej zelene

3.Krajinárske dotvorenie vybraných vedút a mestských interiérov

Ing.arch.MilanMarenčák

3.1.Úvod - cieľ úlohy

Krajinný obraz je najmonumentálnejším výtvarným žánrom na našej planéte. Jednak pre svoje celospoločenské určenie, pre svoj rozsah, pre svoj trojrozmerný obsah neustále modifikovaný štvrtou dimenziou - Časom, a nakoniec, pre množstvo prírodných i antropických faktorov, aktivít a tvorcov, ktorí sa na tejto kreácii nadľudskej mierky nechtiac či zákonite alebo zámerne podieľajú. Vytvoriť či korigovať obraz čo i len najmenšieho krajinného celku nie je schopný jediný autor. Ak chce svoj zámer doviest' aspoň čiastočne k realizácii, musí brať zreteľ na neovládateľné prírodné faktory a procesy a osloviť množstvo „spoluautorov“. Súčasná krajina nie je majetkom jediného človeka, ako v dobe veľkorysých úprav krajiny - funkčných i estetických - Rožmberkovcami alebo Lichtenštajnovcami...

Ak si toto autor krajinárskej koncepcie uvedomí, nepremietne svoj zámer do konkrétneho realizačného projektu, ale vysloví všeobecné zásady, pochopiteľné - a preto aj prijateľné - pre prevažnú väčšinu kultivovaných majiteľov a obyvateľov častí krajinného celku a pre tých, ktorí svojimi každodennými či občasnými aktivitami menia obraz krajiny.

V tomto zmysle treba chápať predložený elaborát - menovite tú časť, kde autori krajinárskeho dotvorenia vybraných vedút Banskej Bystrice uvádzajú svoje analýzy a námety.

Tvorivé námety predstavujú dva druhy:

- a)všeobecne platné zásady tzv.hygieny krajiny, platné pre celé územie k.ú.Banskej Bystrice, resp. pre celú našu krajinu vôbec
- b)všeobecne platné úpravy v krajine sa opakujúcich „detailov“ prírodného či antropogénneho charakteru.

Na zastavanom území mesta a jeho predmestí je situácia iná. Tu je „majiteľom“ verejných priestorov samospráva mesta, ktorá má legislatívne a iné prostriedky na presadenie

svojich zámerov - aj priestorotvorných - a na obmedzenie svojvoľných počínov majiteľov jednotlivých objektov alebo ich aglomerácií s príslušnými pozemkami.

Autori, uvedomujúc si všetko vyššie uvedené, snažia sa v tomto elaboráte podať námety na:

- a) -korigovanie alebo odstránenie negatívnych javov v krajinnom obraze k.ú.Banská Bystrica
 - zachovanie a umocnenie pôsobenia dominánt, fenoménov v krajinnom obraze riešeného územia, a to bez ohľadu na to, či sú to prírodné javy alebo antropogénne kreácie
- b) tie isté snahy aplikujú vo vybraných mestských interiéroch Banskej Bystrice, pri čom považujú zväčšenie podielu priestorotvornej vegetácie v nich za hygienický, ekologický aj estetický prínos

Autori svoje námety vyjadrujú v

- -mapách k.ú.Banská Bystrica, v mierke 1 : 50 000 signalizujú makrokrajinárske danosti a rozmiestnenia hlavných fenoménov a prírodných či architektonických a technických dominánt, v mierke 1 : 10 000 vymedzujú plošne detailnejšie vyššie signalizované javy
- -v náčrtoch vybraných vedút a mestských interiérov snažia sa zobrazit' ich trojrozmerný priestor s poukázaním na javy, ktoré by sa mali z hľadiska obrazu krajiny či mestského interiéru korigovať schematickým zakreslením všeobecne uznávaných námetov na dotvorenie priestoru
- -v textovej časti, do ktorej vstup tvorí táto úvodná stať, stručne formulovanou verbálnou formou predkladajú predstavu toho, čo prináša tento elaborát ako tvorivú iniciatívu na zmeny k lepšiemu...

3.2.Krajinný obraz katastrálneho územia Banská Bystrica

Katastrálne územie Banská Bystrica sa nachádza v esteticky osobitne silne pôsobivej krajine na úpätí monumentálnych horstiev stredného Slovenska - Veľkej Fatry a Nízkych Tatier. V krajinnom obraze prevládajú makrokrajinotvorné geografické útvary: Kremnické vrchy, Starohorské vrchy, Bystrická vrchovina a Zvolenská pahorkatina a rieka Hron.Na severnom horizonte dominujú hôľne masívy Krížnej (1 574 m.n.m.) a Prašivej (Veľká Chochuľa 1 753 m.n m.), na juhu sa črtá horský chrbát Ľubietovský Vepor (1 277 m.n m.) - Poľana (1 458 m.n m.)

Predmetné k.ú.obklopuje a prestupuje veniec prírodných dominánt a je posiate prírodnými fenoménmi. V zastavaných areáloch mesta a jeho predmestí - pôvodne historických obcí - sa nachádzajú mnohé dominanty historických i novodobých architektonických a technických diel.Zoznamy týchto pozoruhodností krajinného obrazu tvoria súčasť komentára mapových a grafických príloh, ktorý obsahujú časti 3.4. a 3.5. tejto písomnej správy.

V širšom zázemí i neďaleko dnešnej Banskej Bystrice prebiehali oddávna antropické aktivity, menovite ťažba porastov ktoré behom nášho tisícročia pokryli okolie mesta i vzdialené polohy popisovaného krajinného celku sústavou urbanistických útvarov a soliterných technických diel. Napriek tomu sa však aj dnes v jeho krajinnom obraze výrazne uplatňuje prírodná krajina s vysokými ekologickými a estetickými kvalitami. Je to vďaka značne členitému terénemu reliéfu, mohutným lesným masívom a siluete monumentálnych horstiev.

Oprávnenosť tohoto tvrdenia dokumentujú veduty, tvoriace súčasť grafickej časti predkladaného elaborátu. Osobitne pre tento účel bolo vyhotovených 6 panoramatických

fotografií so zorným uhlom 360 stupňov zo stanovísk v krajine na hlavných prístupových smeroch k Banskej Bystrici. Z vybraných štyroch boli vytvorené dvojice panoramatických kresieb, ktoré znázorňujú reálny stav a námety na dotvorenie krajinného obrazu. Sú to kresby:

I/1 pohľad od obce Badín

I/3 pohľad od predmestia Jakub

I/4 sídlisko Rudlová - Sásová od Severu

I/5 pohľad spreď Môlčanskej doliny na západ a sever

Ich komentáre a popisy obsahuje časť IV. tejto písomnej správy

Z hľadiska krajinného obrazu „orientačne“ či „nahrubo“, členíme posudzovaný územný priestor na tri časti:

A. územia s prevahou prírodných prvkov a systémov

B. územie s rovnováhou prírodných prvkov a systémov s antropogénnymi kreáciami a štruktúrami

C. územie s prevahou antropogénnych kreácií a štruktúr

K. ú. Banská Bystrica a jeho okolie, hodnotené z tohoto pohľadu, je pozoruhodné preto, že značná časť územia typu C - teda „totálne urbanizovanej krajiny“ nadväzuje priamo na územie typu A - na „prírodnú krajinu“. Alebo úplne bez deliaceho pásu „nárazníkového územia“ - krajiny typu B, alebo - ak sa aj územie tohoto typu vyskytuje, v prevažnej miere netvorí široký kruh, takže nie je optickou bariérou medzi urbanizovanou a prírodnou krajinou. Takto sa prírodná krajina stala a je optickou súčasťou - „vstupuje do obrazu“ - mestských interiérov Banskej Bystrice. Alebo naopak: zástavba priamo nadväzuje na prírodnú krajinu. Túto skutočnosť považujeme za osobitný krajinársky fenomén mesta a jeho okolia.

Uvedené vysoké estetické kvality krajinného obrazu popísaného územného celku v globálnej miere však pri detailnom pohľade znižujú:

- problematická úroveň „hygieny krajiny“ areálov priemyselnej výroby, zariadení komunálneho hospodárstva, skladovacích a dopravných zariadení v predmestiach Banskej Bystrice, a poľnohospodárskych výrobných dvorov na obode mesta a v pričlenených podhorských obciach (kde táto výroba bola v historickom období ich existencie iba pridruženou a nie dominujúcou ekonomickou aktivitou)
- problémové urbanistické a krajinárske kvality viacerých ťažiskových mestských priestorov, súborov veľkoblokových bytových domov a komunikačných uzlov na obode historického jadra mesta.

Mnohé priestory tohoto druhu nazývame v elaboráte „neuralgickými bodmi“ krajiny alebo zastavaného územia mesta.

Vzhľadom na uvedené dve skupiny znehodnotených priestorov a javov, členíme do dvoch skupín aj námety na riešenie, t.j. snahu o zvýšenie hodnôt krajinného obrazu k.ú. a vybraných častí zastavaného územia mesta, ktoré sa v krajinnom obraze výrazne uplatňujú.

V tejto časti písomnej správy sa v prvom rade zameriavame na

- a) zvýšenie hygieny krajiny - Vytýčený cieľ sa dá dosiahnuť, keď majitelia a užívatelia konkrétnych pozemkov z vlastnej iniciatívy (podporovanej v rámci platnej legislatívy a funkčnej pôsobnosti príslušných orgánov starostlivosti o životné prostredie a o krajinu, stavebného poriadku, hygieny a i.):
 - odstránia živelne vzniknuté a svojvoľne založené skládky odpadu a určité priestory inou funkciou a využitím

- zabezpečiť rekultiváciu a funkčnú rehabilitáciu devastovaných lokalít a reanimáciu ich ekologických, krajinárskych a estetických kvalít
- v maximálnej miere dotvoria stromovou a krovinnou vegetáciou s izolačnou -a, pokiaľ možno, aj ekologickou a estetickou - funkciou: líniové stavby (regulované vodné toky, komunikácie, oploenie pozemkov, trasy nadzemných technických diel) a soliterne objekty, uplatňujúce sa v krajinnom obraze
- zvýšiť výtvarnú úroveň architektonických a technických diel v rámci zlepšenia ich funkcie alebo inovácie ich prevádzky, odstránia nepotrebné provizórne stavby a funkčné objekty tohoto druhu nahradia novými s primeranými architektonickými kvalitami.
- prehodnotia funkčnosť a estetickú úroveň tzv. „drobnej architektúry“, či „architektúry parteru“, účelove a výtvarne problematické alebo nevhodné zariadenia nahradia novými, zodpovedajúcimi aktuálnym funkčným a estetickým kritériám, aby boli „účelné i krásne“.
- b) Konkrétnymi námetmi na zlepšenie krajinného obrazu k.ú. Banskej Bystrice v rozsahu zastavaného územia a predmestí sú:
 - rekultivácie ťažobného priestoru - veľkolomu Kostiviarskej aj s nadväzujúcimi lokalitami technologických objektov a komunikačných trás
 - zmäkčenie tvrdej horizontálnej siluety veľkoblokových bytových domov v sídliskách Skubín - Podlavice a Rudlová - Sásová prestrešením najvyšších podlaží objektov a výsadbou cloniacej stromovej vegetácie s krajinotvornou funkciou na ich obvode a na obvode rodinnej zástavby v areále Graniar plynule ich začleniť do okolitej krajiny
 - dotvorenie izolačnou krajinotvornou vegetáciou a využitie plošných rezerv priemyslovo - skladového areálu Juh, areálu železničná stanica - závod „Smrečina“, areálu cementárne a obvodov poľnohospodárskych výrobných dvorov Podlavice a Sásová.
 - umocnenie dominujúcej polohy terénneho horizontu medzi dolinou Laskomer a mestskou časťou Podlavice vysadením krajinotvornej stromovej a krovinnéj vegetácie, organicky nadväzujúcej na okolité zastavané areály a prírodnú krajinu
 - začlonenie záhradkárskej osady Skubín - Podlavice krajinotvornou stromovou vegetáciou vysadenou po obvode areálu. Uvedené námety tvoria súčasť obsahu prehľadného zoznamu tzv. „neuralgických bodov“, ktorý je uvedený v nasledujúcej časti 3.3. tejto písomnej správy

3.3. Partery vybraných mestských interiérov a zastavané plochy z hľadiska tvorby priestoru

Na malebnosti a svojráže priestorotvorných kvalít a *geniu loci* mestských interiérov Banskej Bystrice sa podieľajú

- rozsiahle historické jadro so zachovanou stredovekou urbanistickou osnovou a ucelenými komplexami hodnotnej historickej architektúry
- členitý terénny reliéf zastavanej časti mesta
- výrazne optické uplatňovanie sa prírodných fenoménov okolitej krajiny v obrazoch ťažiskových priestorov mesta
- množstvo historických a novodobých architektonických dominant a značný podiel stromovej vegetácie v zastavanom území mesta

Z týchto aspektov bola vyhotovená osobitná účelová fotografická dokumentácia 11 ťažiskových priestorov mesta, z ktorých po vyhodnotení bolo vybraných 6 na dokumentovanie priestorovými kresbami. Sú to lokality:

- II/2 Hušták - potok Bystrička
- II/4 Námestie SNP
- II/7 Pred Poliklinikou
- II/9 Križovatka pred Drukos - most nad Hronom
- II/10 Križovatka pred stanicou SAD
- II/11 Mimoúrovňová križovatka pred železničnou stanicou

Priestorové kvality a námety na dotvorenie týchto lokalít dokumentujú dvojice spomínaných priestorových kresieb „Reálny stav“ a „Návrh“ a komentuje text časti 5. predkladanej písomnej správy.

Za priestorotvorné architektonické a technické dominanty zastavaného územia Banskej Bystrice a jeho bezprostredného či vzdialenejšieho, ale opticky nadväzujúceho okolia, považujeme 24 objektov podľa nasledujúceho zoznamu

- D1 dominanty v historickom centre = mestský hrad, gotické kostoly, pretórium, hodinová veža, biskupský kostol
- D2 ev.a.v.kostol v historickom meste
- D3 Kostolík na Kalvárii na Urpíne
- D4 r.k.kostol a ev.a.v.kostol v Radvani
- D5 r.k.kostol v Jakube
- D6 Múzeum SNP
- D7 Krematórium v Kremničke
- D8 Hotel Lux
- D9 administratívny objekt SKIO
- D10 budova Auris
- D11 Budova právnickej fakulty Belovej univerzity
- D12 objekty Rooseweltovej nemocnice
- D13 bytový dom na Švermovej ulici
- D14 budova Okresného úradu životného prostredia (býv.S- KNV)
- D15 obchodné domy v Radvani
- D16 výškové stavby vo výrobnom - skladovom areále Juh
- D17 objekt Polície
- D18 Cementáreň
- D19 Hvezdáreň a TV stožiar na Vartovke
- D20 Maják na Panskom dieli
- D21 rozhlasový vysielač nad Laskomerom
- D22 TV vysielač na Suche hore
- D23 TV stožiar na Včelienci
- D24 r.k.kostol v Sásovej

Dominanty D1 až D5 a D24 sú historické stavby, objekty D6 a D7 sú novodobé architektonické diela mimoriadnych urbanistických a výtvarných kvalít. Ostatné sú rozmerne alebo výrazne sa v priestore uplatňujúce stavby.

Súčasne upozorňujeme na potrebu rešpektovať optické osi v centrálnej časti mesta, ktorými sú trasy:

- a) Malachovské skalky - budova Okresného úradu životného prostredia (bývalá novostavba S-KNV) - Dolná ulica - Námestia SNP - areál mestského hradu - Horná ulica (západ - východ)
- b) Námestie SNP - križovatka pred areálom DRUKOS (sever - juh)
- c) Námestie Slobody - Múzeum SNP (východ - západ).

Ďalšia z trás v historickom meste, vedúca zo severu na juh - Lazovná ulica - Námestie SNP - Národná ulica (pokračujúca na začiatok promenádneho chodníka vedúceho od železničnej stanice Banská Bystrica - mesto na Urpín (nie je však opticky súvislá, ruší ju lom trasy a objekt Štátnych lesov na Námestí SNP, preto v tomto elaboráte ju ako optickú os neuvádzame.

Taktiež doporučujeme uvoľniť pohľadové osi, vedúce z križovatiek na nábreží rieky Hron ku historickému point de vue na Urpíne - barokovej kaplnke na Kalvárii. Tak isto je nevyhnutné funkčne a priestorovo rehabilitovať barokovú kaplnku sv.Jána Nepomuckého, nevhodne potlačenú pod úroveň železničnej zastávky Banská Bystrica - mesto. Túto nevelkú, ale noblesnú historickú architektúru dehonestuje aj priama nadväznosť na objekt železničnej zastávky, ktorého architektúra je poburujúco nehodnotná.

Nakoniec chceme upozorniť aj na potrebu uvoľnenia pohľadov na tzv.skálnu bránu nad Jakubom. Tvorí ju skalná stena nad západným okrajom št.cesty E 77/59 a asi 250 m na východ vzdialené dva skalné steny nad telesom železničnej trate. Nachádza sa na severozápadnom okraji zástavby predmestia Jakub a zaznačená je v mape 1 : 50 000 pod číslom B4. Skalná stena pri št.ceste je značne zaclonená stromovou a krovinnou vegetáciou. Presvetlením tejto vegetácie sa stena opticky sprístupní.

Za priestorové pohľady bariéry v zastavanom území mesta označujeme:

- panelovú zástavbu sídliska Fončorda, na nábreží Hrona v Radvani a sídlisko Skubín Podlavice v predpolí Kremnických vrchov a sídliska Rudlová - Sásová na úpätí Panského diela
- rodinnú zástavbu v lokalite Graniar
- nákladnú nadzemnú lanovku Veľkolom Kostiviarska - Cementáreň v Senici
- teleso rýchlostnej komunikácie št. cesty E 77/59 na úseku Jakub - Radvan
- cementáreň v Senici
- areál závodu „Slovenka“ na obode historickej zástavby a budovy Slovenskej poisťovne a Domu priemyselného tovaru v pamiatkovom jadre mesta
- trasy vzdušných vedení VVN dotýkajúce sa zastavaných areálov

Niektoré z týchto sú uvedené aj v nasledujúcom prehľadnom zozname tzv. „neuralgických bodov“, v ktorých sa výrazne prejavujú problematické a negatívne priestorotvorné alebo krajinotvorné javy.

Vyššie uvedené námety sú iba všeobecnými zásadami na zlepšenie súčasného stavu. Pre konkrétne riešenie by mali orgány mestskej samosprávy zabezpečiť:

1) Spracovanie realizačných projektov pre jednotlivé ťažiskové areály a „neuralgické body“, ktorých cieľom bude odstrániť priestorotvorné závary a kolízie a zvýšiť urbanistické a

architektonické kvality týchto lokalít. Projekty musia zohľadniť závery ÚSES k.ú.Banská Bystrica, menovite Generel zelene.

Návrhy by mali v prvom rade obsahovať nielen tvorbu novej priestorotvornej vegetácie, ale aj zdôrazniť potrebu zachovania jestvujúcej funkčnej vegetácie a voľných trávnych plôch v zástavbe. Pri dotváraní interiérov „drobnou architektúrou“ parteru maximálne uplatňovať stromovú a krovitú stabilnú i variantne (podľa scenárov pre rôzne príležitostné podujatia) rozmiestňovanú mobilnú vegetáciu a výtvarné vodné kreácie.

Navrhnuté prvky musia byť na vysokej architektonickej a výtvarnej úrovni, nesmú rušiť urbanistickú funkciu priestoru alebo zaciľovať fenomény prírodnej krajiny, uplatňujúce sa v jeho obraze. Finálnym cieľom projektov by malo byť rozvinutie celospoločenského etického vedomia a estetického cítenia.

2) Posúdenie takýchto projektov - v priebehu tvorby a po ich spracovaní - odbornými a vedeckými ustanovizňami a expertmi pre psychológiu, sociológiu, urbanizmus a architektúru, výtvarné umenie a kultúru, ekológiu a tvorbu krajiny, musí byť samozrejmosťou. Projekty treba upraviť a dopracovať podľa opodstatnených pripomienok a doporučená spomínaných recenzentov a až potom ich dať schváliť a poskytnúť na realizovanie ich návrhov.

3) Dôslednú realizáciu schválených projektov, menovite dohliadnuť, aby bola dodržaná navrhnutá druhová skladba vysádzanej vegetácie, starostlivosť o jej dotvorenie do finálneho stavu (čo bude prebiehať desaťročia) a o jej sústavnú údržbu.

V období biologickej zrelosti jestvujúcej a navrhutej priestorotvornej vegetácie započatť projektovú prípravu postupnej náhrady prestárlych jedincov ďalšou generáciou na zachovanie pôvodnej koncepcie kreácie aj v nasledovnom časovom horizonte. Alebo prehodnotiť pôvodnú koncepciu a pripraviť návrh na jej zmenu a prestavbu priestorotvornej vegetácie v súlade so zmenenými funkciami areálu a na neho nadväzujúcich priestorov.

Záverom tejto časti predkladanej písomnej správy chceme uviesť, že autori pripravili koncept zámeru na vytvorenie tzv. „vetracích koridorov“, ktoré by mali aj funkciu peších a cyklistických komunikácií, spájajúcich významné priestory mesta vzájomne aj s rekreačnými lokalitami v okolitej krajine. Pre nedostatočné priestorové a časové dimenzie spracovania tohoto elaborátu nebolo možné tento zámer doviesť do hĺbky potrebnej pre následné rozpracovanie do návrhu opatrení, resp. do zadania realizačných projektov

3.4. Komentár mapy v mierke 1 : 50 000 a máp v mierke 1 : 10 000

V mape 1 : 50 000, ktorá zobrazuje podstatnú časť k.ú.Banská Bystrica, sú vyznačené javy, považované autormi za významné z hľadiska krajinného obrazu.

V prvom rade sú to prírodné panoramatické horizonty, prírodné dominanty a fenomény, významná krajinotvorná stromová a krovinná vegetácia a plochy komplexov prírodnej krajiny so značnými krajinárskymi kvalitami. V mape sú zakreslené symbolmi aj významné areály priestorotvornej vegetácie v meste a architektonické a technické dominanty mesta a k.ú.Banská Bystrica, a v opticky dostupnej nadväzujúcej krajine.

Pre hrubú orientáciu o členení zobrazeného územia podľa podielu prírodných a antropogénnych prvkov sú na mape vyznačené plochy 3 kategórií krajiny:

- označené písmenom „A“ - s prevahou prírodných prvkov a systémov
- označené písmenom „B“, s rovnováhou prírodných systémov a antropogénnych kreácií a štruktúr
- označené písmenom „C“ územia s prevahou antropogénnych kreácií a štruktúr

Schematicky sú zakreslené rozsiahle devastované priestory, tzv. neuralgické body v zastavanom území a na jeho obvode, architektonické a technické pohľadové bariérové

horizonty a zvýraznená rýchlostná cestná komunikácia a trasy nadzemných elektrických vedení VVN.

Uvedené javy sú vymenované v nasledovných zoznamoch

Makrokrajinotvorné geografické útvary

- A-AKremnické vrchy
- A-BStarohorské vrchy
- A-CBystrická vrchovina a Zvolenská pahorkatina
- A-DRieka Hron

Prírodné dominanty

- A1 Urpín (510 m.n m.)
- A2 Stará kopa (713 m.n m.)
- A3 Kozlinec (703 m.n m.)
- A4 Dúbrava (530 m.n m.)
- A5 Malachovské skalky (420 až 480 m.n m.)
- A6 Suchý vrch (800 m.n m.)
- A7 Trávny Ždiar (819 m.n m.)
- A8 Lažtek (806 m.n m.)
- A9 Suchá hora (1 231 m.n m.)
- A10 Vyhnátová (1 282 m.n m.)
- A11 Dedkovo (902 m.n m.)
- A12 Ostrý vrch (895 m.n m.)
- A13 Horný diel (995 m.n m.)
- A14 Panský diel (1 100 m.n m.)
- A15 Zlatá studňa (1 265 m.n m.)

Prírodné fenomény

- B1 Tajovská kopa
- B2 Králická tiesňava
- B3 vodopád na Tajovskom potoku
- B4 skalná brána nad Jakubom
- B5 skalný prah nad Jakubom
- B6 Urpínsky zvrásnený neokóm
- B7 Pamiatková rezervácia „Príboj“

Významné areály priestorotvornej vegetácie v meste

- C1 mestský park
- C2 rekreačný areál Štiavnička
- C3 mestský cintorín
- C4 ev.a.v.cintorín
- C5 alej Kavária na Urpíne
- C6 park pod Múzeom SNP

- C7 nábrežie Hrona

Architektonické a technické dominanty v meste a jeho okolí a tzv. „neuralgické body“ sú vymenované v predchádzajúcej časti III. tejto písomnej správy.

V mape sú vyznačené aj stanoviská fotografií vedúť mesta Banská Bystrica:

- I/1 pohľad od obce Badín
- I/2 pohľad od št.cesty E77/66 pod areálom Krematória v Kremničke
- I/3 pohľad od predmestia Jakub
- I/4 sídlisko Sásová - Rudlová
- I/5 pohľad spreď Môľčanskej doliny na západ a sever
- I/6 pohľad od Cementárne

Detailnejšie o uvedených javoch v mape vid' legendu - vysvetlivky grafických značiek, použitých v mape.

Súbor máp 1 : 10 000 , ktoré zobrazujú celé územie k.ú.Banská Bystrica, tvoria základné mapy ČSSR, resp. ČSFR, vydané v rokoch 1990 až 1992. Použité mapové listy mapy č.36 -14 - 07 (ťažiská zobrazenia : Špania dolina - Harmanec), 36 - 14 - 08 (Panský diel, Baláže), 36 - 14 - 12 (Riečka, Laskomer), 36 - 14 - 13 (Jakub, Sásová , Nemce), 36 - 14 - 16 (Králiky), 36 - 14 - 17 (Tajov, Podlavice, Radvaň) 36 - 14 - 18 (Banská Bystrica - centrum) 36 - 14 - 19 (Šalková , Môľča), 36 - 14 - 21 (Ortúty, Badínsky prales), 36 - 14 - 22 (Malachov, Pršany, Kremnička), 36 - 14 - 23 (Kráľová, Iľiaš), 36 - 32 - 02 (Rakytovce, Badín), 36 - 32 - 03 (Vľkanová).

Okrem prírodných panoramatických horizontov, prírodných dominant a fenoménov a plôch prírodných komplexov so značnými krajinárskymi hodnotami, je zvýraznená zýstavba podľa druhu a funkčných zón, mestské hradby, historické a novodobé architektonické a technické dominanty a priestorotvorné objekty, kompozičné osy, bariérové optické horizonty, mestská verejná a špeciálna zeleň, areály záhradkárskeho osád, umocňujúce výnimočné priestory mesta tvoriace jeho genius loci a tzv. „neuralgické body“.

Číslo pri zobrazených prvkoch a javoch sú totožné s číslami v písomnej správe tohoto elaborátu, ktorá ich komentuje.

V mape sú taktiež zakreslené stanoviská fotografií, z ktorých boli vyhotovené priestorové kresby vybraných mestských interiérov:

- II/2 Hušták - potok Bystrička
- II/4 Námestie SNP
- II/7 Pred Poliklinikou
- II/9 Križovatka pred Drukos - most nad Hronom
- II/10 Križovatka pred stanicou SAD
- II/11 Mimoúrovňová križovatka pred železničnou stanicou

Detailnejšie vysvetlivky vid' v legende mapy.

3.5.Komentár kresieb vybraných vedúť a mestských interiérov

Ako bolo už v predošlých častiach tejto písomnej správy uvedené, z 30 fotografií vedúť, mestských interiérov a priestorov zamýšľaných „vetracích koridorov“, bolo pre túto etapu vyhodnotenia a námetov na dotvorenie krajinného obrazu k.ú. a priestorov mesta Banskej Bystrice vybraných 10.Sú vytvorené v dvojiciach, z ktorých prvá zobrazuje reálny

stav bez komentára, druhá z nich označená ako „Návrh“ graficky zvýrazňuje genius loci - fenomén obrazu krajiny či mestského priestoru a doporučené priestorotvorné úpravy. Zobrazené javy tohoto druhu sú na kresbe očíslované a komentuje ich nasledovný text.

Vybrané veduty

I/1 pohľad od obce Badín

fenomény:

- F1 južná časť mesta Banská Bystrica s pozadím Križna - Panský diel
- F2 pamätník „Letisko SNP Tri duby“

návrh:

- 1 - výsadby stromovej vegetácie okolo št.cesty a účelových poľných ciest, a po obvode a v areáloch poľnohospodárskych výrobných dvorov
- 2 - výsadba kulisej stromovej vegetácie okolo pamätníka od západu a severozápadu

I/3 pohľad od predmestia Jakub

fenomén:

- F1 staré mesto a budova Právnickej fakulty Belovej univerzity

návrh:

- 1 - prestrešiť panelové bytové domy sídlisk
- 2 - okolo stožiarov nákladnej lanovky Veľkolom Kostiviarska - Cementáreň vysadiť cloniacu stromovú vegetáciu
- 3 - vysadiť kroviny a stromy na lúčnych plochách a rozmiestniť mobilnú dekoratívnu vegetáciu na vyhliadkových miestach okolo št.cesty
- 4 - dotvoriť izolačnú - cloniacu krajinotvornú vegetáciu na sídliskách s panelovou výstavbou

I/4 sídlisko Rudlová - Sásová od severu

fenomény:

- F1 Urpín - staré mesto - Fončorda - predpolie Kremnických vrchov
- F2 Ľubietovský Vepor - Poľana , údolie Selčianskeho potoka a Hrona

návrh:

- 1 - prestrešiť panelové bytové domy sídliska
- 2 - zacloniť sídlisko výsadbou stromovej vegetácie po obvode zástavby, najmä na úpätí terénnej vlny od severu a západu
- 3 - vysadiť alej stromov a skupiny krovín pozdĺž št.cesty Kostiviarska - Nemce

I/5 pohľad spreď Môľčanskej doliny na západ a sever

fenomény :

- F1 Urpín - staré mesto - Suchá hora
- F2 Križna - vysielateľ nad Laskomerom - Cementáreň

návrh

- 1 - zacloniť Cementáreň stromovou vegetáciou od juhu
- 2 - prestrešiť panelové bytové domy sídliska Rudlová - Sásová

Vybrané interiéry mesta

II/2 Hušták - potok Bystrička

fenomény:

F1 Dolná ulica - Námestie SNP

F2 Panský diel

návrh:

1 - vysadiť kroviny a stromy na trávnatých plochách , resp. umiestniť mobilnú vegetáciu

2 - vytvoriť fontánu pri potoku Bystrička (náhrada totalitárneho ideologického symbolu odstráneného po jeseň 1989)

3 - oživiť estakádu rýchlostnej cesty popínavou vegetáciou a zábradlia mostov kvetami

4 - prestrešiť bytové výškové domy na Fortničke

II/4 Námestie SNP

fenomény:

F1 veže a pretórium v areále mestského hradu, veža na hornom konci námestia

F2 pohľad na predpolie Kremnických vrchov s Malachovskými skalkami a objektom Okresného úradu životného prostredia (býv. S - KNV)

F3 arkádová loggia na 1.poschodí Beniczského domu

návrh:

1 - odstrániť všetky trávnaté plochy z námestia a nahradiť ich mobilnou, variabilne rozmiestňovanou vegetáciou

2 - secesnú - „romantickú“ fontánu nahradiť vodometom

3 - pamätník Červenej armády vymiestniť (napr. na miesto bývalej Leninovej sochy), je v optickej kolízii s fenoménom F2, ktorý vždy tvoril dolné priečelie námestia

II/7 pred Poliklinikou

fenomény:

F1 historické mesto, Urpín

F2 výškový objekt SKIO

návrh:

1 - po obode parkoviska vysadiť stromy a rozmiestniť na voľných plochách mobilnú vegetáciu

II/9 križovatka pred DRUKOS - most nad Hronom

fenomény:

F1 Urpín

F2 Námestie SNP - horný koniec

F3 kostolík na Kalvárii (uvoľniť pohľad z križovatky)

F4 Múzeum SNP a Mäsiarska bašta

F5 hotel Lux

návrh:

- 1 - umiestniť kvety na zábradliach chodníkov
- 2 - umiestniť mobilnú vegetáciu na železničnom moste a na kamenných stenách brehov Hrona (2a)
- 3 - vysadiť alej stromov pozdĺž železničného násypu ku zastávke Banská Bystrica - mesto
- 4 - priestorove a funkčne rehabilitovať kaplnku sv. Jána Nepomuckého

II/10 križovatka pred stanicou SAD

fenomén:

F1 Urpín - staré mesto - hotel Lux

návrh:

- 1 - umiestniť kvety na zábradliach chodníkov
- 2 - vysadiť kroviny a kvety a sporadicky aj stromy na trávnatých plochách pred podchodom pod rýchlostnou cestou
- 3 - vytýčiť „zelené oblúky“ (ľahké konštrukcie porastené popínavou vegetáciou) nad lávkou pre peších, vedúcou do areálu zimného štadióna
- 4 - zvýrazniť optickú os vedúcu ku kostolíku na Kalvárii na Urpíne
- 5 - zacloniť areál stanice SAD stromovou vegetáciou
- 6 - dotvoriť dekoratívnu vegetáciu pozdĺž rýchlostnej cesty na nábreží Hrona

II/11 Mimoúrovňová križovatka pred železničnou stanicou

fenomén:

F1 staré mesto a Urpín

návrh:

- 1 - umiestniť kvety na zábradliach chodníkov
- 2 - zacloniť „neuralgický priestor“ železničná stanica - areál závodu „Smrečina“ stromovou vegetáciou
- 3 - architektonizovať plochy vegetácie (mobilnou vegetáciou a dominujúcim výtvarným prvkom)

4. Závery a doporučenia

- Spracovaný dokument Návrhu štruktúry zelene v sídle je podkladom pre spracovanie územnoplánovacej dokumentácie mesta Banská Bystrica
- ako ďalší stupeň riešenia doporučujeme riešiť jednotlivé funkčné celky zelene v mierke 1 : 1 000
- ako prvé územie doporučujeme riešiť Sídliisko Rudlová - Sásová, ako najakútnejší problém riešenia zelene mesta Banská Bystrica
- ako ďalší stupeň riešenia doporučujeme riešiť jednotlivé plochy celomestských a obvodových parkov
- vypracovať pasport zelene mesta Banská Bystrica v mierke 1 : 500
- vypracovať Zásady rozvoja a údržby zelene mesta Banská Bystrica v mierke 1 : 500

Funkčný celok zelene č.C.1.

Názov plochy: **Centrum mesta**

funkcia plochy

lesoparky a prímestské lesy

centrálna časť mesta

obytné sídliská

plochy priemyselnej a poľnohospodárskej výroby

plochy dopravných areálov

plochy obcí

navrhované perecentuálne zastúpenie vysokej zelene 15%

Návrh vybavenosti

revitalizácia cintorínov v centre mesta, rekonštrukcia parkov : Metský park pri Bystričke a Park pod Pamätníkom SNP

návrh kategórie údržby I.kategória údržby

Návrh opatrení

Súčasťou územia je biokoridor nadregionálneho významu rieky Hron, a biokoridor regionálneho významu alúvia potoka Bystrička.

Tvorba zelene v centrálnej mestskej zóne má svoje špecifické pravidlá - vzhľadom na zvýšený pohyb návštevníkov sú trávnaté plochy minimalizované, uprednostňujeme realizáciu vzrastlých stromov v dlažbách a umiestnenia mobilnej zelene. Tvorba zelene v pamiatkovej rezervácii sa podriaďuje pamiatkovým zásadám. Centrálnym priestorom je okolie Kostola Nanebovzatia panny Márie, kde v rámci rekonštrukcie Moyzesovho námestia dôjde ku realizácii nových plôch zelene. V rámci rekonštrukcie jednotlivých ulíc starého jadra je potrebné postupne dopĺňať uličnú zeleň.

Celú plochu doporučujeme riešiť ako samostatný komplex, v mierke 1 : 1 000

Funkčný celok zelene č.C.2.

Názov plochy: **Graniar**

funkcia plochy

lesoparky a prímestské lesy

centrálna časť mesta

obytné sídliská

plochy priemyselnej a poľnohospodárskej výroby

plochy dopravných aréálov

plochy obcí

navrhované perecentuálne zastúpenie vysokej zelene 20%

Návrh vybavenosti

dobudovanie parku Areálu Novej nemocnice a areálu UMB, vybudovanie Arboréta pod estakádou

návrh kategórie údržby .kategória údržby

Návrh opatrení

Územie sa nachádza v priamom kontakte s centrálnou mestskou zónou, vzhľadom na svoj charakter (objekty zdravotníctva a školstva) je to územie silne exponované. Súčasťou plochy je rozsiahly areál Novej Nemocnice a Univerzity Mateja Bela, ako aj navrhovaný areál Arboréta pod Príbojom.

Územie doporučujeme riešiť ako samostatný komplex v mierke 1 : 1000.Dôležitou úlohou je riešenie peších a cyklistických prepojení medzi centrom a areálom vysokých a stredných škôl, ako aj riešenie ozelenenia ulíc.

Samostatným problémom je riešenie zelene obytného súboru Graniar, kde sú minimálne priestorové rezervy na tvorbu izolačnej a uličnej zelene.

Funkčný celok zelene č.B.1.

Názov plochy: **Obytný súbor Uhlisko**

funkcia plochy

lesoparky a prímestské lesy

centrálna časť mesta

obytné sídliská

plochy priemyselnej a poľnohospodárskej výroby

plochy dopravných areálov

plochy obcí

navrhované perecentuálne zastúpenie vysokej zelene 40 %

Návrh vybavenosti

výstavba Parku celomestského významu Podryba, vybudovanie peších a cyklistických trás pozdĺž Hrona, vybudovanie nástupov do lesoparku od Malej stanice a od Kapitulskej ulice

návrh kategórie údržby II .kategória údržby

Návrh opatrení

Obytný súbor Sídlisko patrí medzi staršie, stabilizované obytné celky. Leží v priamej väzbe na prírodné prostredie Urpína a rieky Hron. Súčasťou plochy je aj ekologicky významný segment Podryba. Alúvium rieky Hron vrátane celého priestoru Uhliska je navrhované ako Biokoridor nadregionálneho významu. Uhlisko je súčasťou inverziou ohrozeného územia.

Sídlisko Uhlisko nemá park obvodového významu, ale túto funkciu môže po dobudovaní riešiť Park Podryba a dobudovanie pešej promenády pozdĺž rieky Hron.

Regulatívy biokoridoru určujú venovať zvýšenú pozornosť tvorbe zelene v týchto častiach mesta.

Súbor je potrebné spracovať ako samostatný celok v mierke 1 : 1 000, riešiť problematiku peších a cyklistických komunikácií, problematiku parkovania, sieť detských ihrísk, športových plôch, nástupov do lesoparku, kontakt s pešími a cyklistickými osami pozdĺž Hrona, vymedzenia plôch pre sadovnícke úpravy. Samostatným problémom je výsadba a rekonštrukcia uličnej zelene.

Funkčný celok zelene č.B.2.

Názov plochy: **Obytný súbor Fončorda**

funkcia plochy

lesoparky a prímestské lesy

centrálna časť mesta

obytné sídliská

plochy priemyselnej a poľnohospodárskej výroby

plochy dopravných areálov

plochy obcí

navrhované perecentuálne zastúpenie vysokej zelene 40%

Návrh vybavenosti

vyriešiť nástup do lesoparku Suchý vrch, vybudovať park obvodového významu

na Okružnej ulici, vybudovať Centrálny mestský park Tajovský potok,

revitalizovať potok Uduřna

návrh kategórie údržby II.kategória údržby

Návrh opatrení

Sídlisko Fončorda leží v hodnotnom prírodnom prostredí.Šuktúra sídliska z hľadiska štruktúry zelene nie je vyhovujúca. Sídlisko leží v podhorí Kremnických vrchov, s dobrými predpokladmi pre vychádzky do okolitejkřany.Absentuje kvalitné prepojenie sídla s krajinou, resp. je nutné dobudovanie lesoparku v tejto časti mesta.

Funkčný celok zelene č.B.3.

Názov plochy: **Obytný súbor Podlavice**

funkcia plochy

lesoparky a prímestské lesy

centrálna časť mesta

obytné sídliská

plochy priemyselnej a poľnohospodárskej výroby

plochy dopravných areálov

plochy obcí

navrhované perecentuálne zastúpenie vysokej zelene 40%

Návrh vybavenosti

vybudovanie parku obvodového významu vo vnútroblokovom priestore
zlepšiť pešie prepojenie sídliska s centrom, prepojenie sídliska a zázemia
Kremnických vrchov

návrh kategórie údržby II.kategória údržby

Návrh opatrení

Sídlisko Podlavice vzniklo na mieste pôvodnej obce Podlavice sanáciou pôvodnej zástavby. Došlo k vybudovaniu objektov, komunikácií, ale plochy zelene už vybudované neboli.Samotná výsadba sídliska v tejto forme je veľmi brutálnym zásahom do pôvodného organizmu obce a do charakteru alúviu Tajovského potoka, kde sídlisko tvorí zábranu v prevetrávaní priestoru.

Celý priestor Tajovského potoka je definovaný ako biokoridor regionálneho významu,s tým, že je súčasne prepojením medzi Parkom celomestského významu Tajovský potok a rekreačným zázemím Kremnických vrchov. Sídlisko leží prakticky na tejto osi. V súčasnosti tu absentuje systematicky budovaná zeleň, taktiež chýbajú aj zariadenia, ktoré sú na sídlisku nezbytné. (detské ihriská, športové plochy, pešie a cyklistické okruhy, odpočívadlá, atď).

Plochu je nutné riešiť ako celok v $M = 1 : 1\,000$, konzultovať potreby občanov a pristúpiť k jej postupnej humanizácii.

Funkčný celok zelene č.B.4.

Názov plochy: **Obytný súbor Polevého ulica**

funkcia plochy

lesoparky a prímestské lesy

centrálna časť mesta

obytné sídliská

plochy priemyselnej a poľnohospodárskej výroby

plochy dopravných arciálov

plochy obcí

navrhované perecentuálne zastúpenie vysokej zelene 30%

Návrh vybavenosti

revitalizácia obytného súboru

návrh kategórie údržby .kategória údržby

Návrh opatrení

Sídlisko „Fortnička“ je v priamom kontakte s centrálnou mestskou zónou na strane jednej a a na strane druhej s Mestským parkom na potoku Bystrička. Sídlisko patrí ku povojnovým stavbám s ucelenou koncepciou výstavby, aj zelene, ktorá má predovšetkým okrasný charakter. Funkciu parku v tomto prípade plní Park Mestského významu za potokom Bystrička. Výsadby sú staršieho dáta, sú pekne zapojené. V prípade tohto sídliska nie je potrebné robiť výraznejšie zmeny, treba tento priestor naďalej skvalitňovať a udržiavať na úrovni plochy, ktorá je centrálna.

Funkčný celok zelene č.B.5.

Názov plochy: **Obytný súbor Sever**

funkcia plochy

lesoparky a prímestské lesy

centrálna časť mesta

obytné sídliská

plochy priemyselnej a poľnohospodárskej výroby

plochy dopravných areálov

plochy obcí

navrhované perecentuálne zastúpenie vysokej zelene 40%

Návrh vybavenosti

vybudovanie zelenej osi (cyklisti a peší)na potoku Bystrička, doplnenie detských a športových ihrísk

návrh kategórie údržby

II.kategória údržby

Návrh opatrení

Sídlisko Sever leží za priestorom Medený hámor a vytvára komplex v priestore alúvia potoka Bystrička, pod jeho prirodzenými terasami. Sídlisko má hodnotné prírodné zázemie , ktoré nie je využité (preteká potok Bystrička, blízkosť prírodného prostredia).

Sídlisko leží v priestore biokoridoru regionálneho významu potoka Bystrička. Potok je dnes regulovaný tvrdým technickým spôsobom, hoci mohol tvoriť zelenú os sídliska a mohol byť pri určitých citlivých technických úpravách ponechaný jeho prírodný charakter, čím by došlo aj k tak potrebnej izolácii sídliska od štátnej cesty.

Sídlisko sever je potrebné prehodnotiť ako samostatný celok v mierke 1 : 1 000, vytvoriť funkčný systém zelene, doplniť plochy detských ihrísk a športové plochy,založiť cyklistické a pešie trasy pozdĺž potoka Bystrička.

Funkčný celok zelene č.B.6.

Názov plochy: **Obytný súbor Radvaň**

funkcia plochy

lesoparky a prímestské lesy

centrálna časť mesta

obytné sídliská

plochy priemyselnej a poľnohospodárskej výroby

plochy dopravných areálov

plochy obcí

navrhované perecentuálne zastúpenie vysokej zelene 30%

Návrh vybavenosti

rekonštrukcia parku kaštieľa pri evanjelickom kostole, rekonštrukcia parku Kostolný vrch, realizácia parku pod Pršianskou terasou, revitalizácia priestoru biokoridoru Malachovského potoka

návrh kategórie údržby II.kategória údržby

Návrh opatrení

Sídlisko Radvaň vzniklo na mieste bývalého kráľovského mesta Radvaň a dnes predstavuje významnú časť mesta Banská Bystrica. Pri zakladaní sídliska Radvaň neboli rešpektované historické zákonitosti vývoja územia a taktieť neboli rešpektované prírodné zákonitosti územia. Malachovský potok, ktorý prechádza pod Radvanským kostolom a cez park kaštieľa, mal všetky predpoklady aby sa stal prírodnou, parkovou osou sídliska. Kedysi touto prírodnou osou bol a viazal na seba významnejšie parkové komplexy priestoru.

Dnes je sídlisko Radvaň rozsiahlym komplexom bez jednej väčšej, súvislej plochy zelene s detskými ihriskami, športovými areálmi a oddychovými plochami. Tento problém môže riešiť revitalizácia priestoru Malachovského potoka pod Kostolom , ako miesto nástupu do údolia Malachovského potoka a do budúceho parku pod Pršianskou terasou.

Pozitívom sídliska je blízkosť prírodného fenoménu vrchu Urpín. Celé sídlisko leží v priestore biokoridoru nadregionálneho významu rieky Hron. Priestor patrí k mestským častiam zaťaženým silnou inverziou. K negatívam patrí priamy kontakt sídliska s dopravným koridorom pozdĺž Hrona, ktorý je dnes sčasti liminovaný pásom izolačnej výsadby medzi štátnou cestou I/66 a plochou sídliska.

Sídlisko Radvaň je potrebné riešiť ako samostatný komplex v M = 1 : 1 000 a doriešiť funkčný systém zelene, ako aj systém detských ihrísk, športovísk, peších a cyklistických trás a prepojení na hranskú magistrálu a centrum mesta.

Funkčný celok zelene č.B.7.

Názov plochy: **Obytný súbor Rudlová Sásová**

funkcia plochy

lesoparky a prímestské lesy

centrálna časť mesta

obytné sídliská

plochy priemyselnej a poľnohospodárskej výroby

plochy dopravných areálov

plochy obcí

navrhované perecentuálne zastúpenie vysokej zelene 40%

Návrh vybavenosti

výstavba parkov obvodového významu Rudohorská, Sitnianska, Jelšov ý hájik ,Izolačný pás zelene od Východnej časti, pešie zelené prepojenie s centrom a sokolitou krajinou

návrh kategórie údržby II .kategória údržby

Návrh opatrení

Sídlisko Sásová je najmladším sídliskom mesta, súčasne s najväčším počtom obyvateľov.V rámci mesta je najhoršou výčitkou výstavby minulého politického režimu.Sídlisko Sásová je situované v krásnom prostredí podhoria Nízkyh Tatier.Prírodné danosti a zákonitosti neboli pri výstavbe sídliska rešpektované. Rudlovský potok, ktorého fragment je dnešný Jelšov ý hájik , je prirodzenou osou sídliska, je dnes z väčšej časti prekrytý a zlikvidovaný.Pri citlivej kompozícii sídliska mal byť Rudlovský potok širokou zelenou osou s ďalšími výsadbami, vodnými ihriskami, vodopádmi, odpočívadlami, detskými ihriskami. Jednak by členil sídlisko na dve izolované časti a jednak by vytváral pre obyvateľov sídliska exteriérové zázemie.

Dnešný výzor a funkčnosť plôch zelene sídliska Sásová je naprosto nevyhovujúca.V štruktúre zástavby sú síce ponechané plochy na výstavbu parkov, ale doposiaľ nedošlo k ich realizácii. Nedoriešenosť dopravy, peších komunikácií, parkovania, neumožňuje riešiť v území kvalitnú zeleň.Vzhľadom na veľkú hustotu obyvateľov sídliska je nutné plochy zelene presne vymedziť, v maximálnej miere sprístupniť (dlažby, odpočívadlá, pieskové plochy,)dvíhať obrubníky výsadiieb.

Navrhujeme Sídlisko Sásová riešiť ako prvé v mierke 1 : 1 000 (najväčšia naliehavosť) s tým, že v prvom rade musí dôjsť k riešeniu dopravných problémov, parkovania, peších a cyklistických komunikácií.Sídlisko je potrebné krajinársky prepojiť s okolitou krajinou tak, aby nebolo jej neuralgickým bodom ale jej súčasťou.Samostatným problémom je riešenie pešieho a cyklistického zeleného prepojenia sídliska a centra mesta.

Funkčný celok zelene č.B.8.

Názov plochy: **Obytný súbor** **Prednádražie**

funkcia plochy

lesoparky a prímestské lesy

centrálna časť mesta

obytné sídliská

plochy priemyselnej a poľnohospodárskej výroby

plochy dopravných areálov

plochy obcí

navrhované perecentuálne zastúpenie vysokej zelene 30%

Návrh vybavenosti

vybudovanie zelených vetracích chodieb

návrh kategórie údržby I.-II..kategória údržby

Návrh opatrení

Sídlisko Prednádražie patrí k najstarším obytným sídliskám mesta. Leží v inverzii ohrozenom území, v tomto priestore je najhoršia situácia. Priestor je súčasne biokoridorom nadregionálneho významu rieky Hron.

Súčasťou územia je Park pod Pamätníkom SNP, ktorý vlastne plní funkciu parku obvodového významu. Územie je husto zastavané, do budúcnosti sa predpokladá ďalšie zahusťovanie výstavby v tomto území, z čoho vyplýva ďalšia záťaž na znmečistenie ovzdušia. Preto bola stanovená koncepcia znižovania emisií v tomto priestore, z čoho vyplynul komplex opatrení, okrem iného aj požiadavka prehodnotenia súčasných plôch zelene a potreba ich výrazného skvalitnenia. Funkčná, bioklimatická zeleň bude sústredná do štyroch vetracích chodieb, s vyústením v Parku pod Pamätníkom SNP. Hlavnou osou je rieka Hron, ktorej porasty treba skvalitniť a rozšíriť. Pozdĺž rieky Hron prebieha trasa hronskej cyklistickej magistrály od prameňa ku ústi.

Priestor sídliska je nutné riešiť z hľadiska tvorby zelene ako komplex v mierke 1 : 1 000 v náväznosti na ďalšie časti mesta, rešpektujúc všetky funkcie, ktoré v tomto priestore sú a ktoré sa pripravujú.

Funkčný celok zelene č.B.9.

Názov plochy: **Obytný súbor Pršany**

funkcia plochy

lesoparky a prímestské lesy

centrálna časť mesta

obytné sídliská

plochy priemyselnej a poľnohospodárskej výroby

plochy dopravných areálov

plochy obcí

navrhované perecentuálne zastúpenie vysokej zelene 40%

Návrh vybavenosti

park obvodového významu

návrh kategórie údržby II .kategória údržby

Návrh opatrení

Navrhovaný obytný súbor , ktorý bude stáť na mieste pôvodne navrhovaného sídliska Pršianska terasa. Kvalitatívne hodnoty nového sídliska budú vyššie, sídlisko bude mať charakter mestského satelitu.

Tvorbe zelene treba venovať zvýšenú pozornosť už pri zakladaní sídliska, nechať dostatočné priestorové rezervy pozdĺž ciest, , nechať priestorovú rezervu na park obvodového významu s odpočívadlami, detskými a športovými ihriskami po obvode sídliska , na tvorbu postupného plynulého prechodu do voľnej krajiny, tak, aby sme sa nedopustili omylov ako pri tvorbe sídliska Sásová.

Funkčný celok zelene č.D.1.

Názov plochy: **Areál železnice a SAD**

funkcia plochy

lesoparky a prímestské lesy
centrálna časť mesta
obytné sídliská
plochy priemyselnej a poľnohospodárskej výroby
plochy dopravných areálov
plochy obcí

navrhované perecentuálne zastúpenie vysokej zelene 30%

Návrh vybavenosti

percentuálne zvýšenie zastúpenia vysokej drevinnej vegetácie

návrh kategórie údržby II . - III.kategória údržby

Návrh opatrení

Areál železničnej stanice a Autobusové nástupište leží v priestore biokoridoru nadregionálneho významu rieky Hron. V rámci areálu sú značné priestorové rezezrvy na tvorbu izolačnej zelene, najmä v priestore medzi št.cestou I/66 a skladom kontajnerov.Takisto je potrebné vyriešiť zeleň v areáli Autobusového nástupišťa, hlavne priestor od št.cesty I/66, resp. dotvorenie budúcej čerpacej stanice.

Celý priestor je nutné prehodnotiť v mierke 1 : 1000 a doplniť chýbajúcu vysokú zeleň.

Plocha zelene č. CMP.1.

Názov plochy: Park na Tajovskom potoku

rozloha v ha

spôsob realizácie

nová realizácia

doplnenie súčasného stavu

rekonštrukcia súčasného stavu

zahustenie výsadiieb

zvýšenie úrovne vybavenosti

druh zelene

park celomestského významu

park obvodového významu

cintoríny

významná vyhradená zeleň

izolačná zeleň

zeleň bytových domov

zeleň rodinných domov

navrhované perecentuálne zastúpenie vysokej zelene 50%

Návrh vybavenosti

športové plochy stredných a vysokých škôl, športoviská pre verejnosť

plážové kúpalisko, krytá plaváreň, parkoviská, futbalové ihrisko Štiavničky

detské ihriská

sieť peších a cyklistických chodníkov, prepojenie na centrum mesta a na Kremnické vrchy

návrh kategórie údržby II.kategória údržby

Návrh opatrení

Park na Tajovskom potoku je veľmi dobrou ukážkou aplikácie územného systému ekologickej stability v meste.Tajovský potok je biokoridorom regionálneho významu a významným ekologickým segmentom najmä z hľadiska výskytu avifauny. Tajovský potok bol pri zakladaní THK ponechaný vo svojej prírodnej forme, prírodná os bola využitá aj ako os obytnej zóny. Dnes je možné uvažovať o zlúčení všetkých športových plôch, počnúc areálom Dukly, končiac športoviskami UMB, cez krytú plaváreň, plážové kúpalisko, veľkorysým parkom celomestského významu. Jeho lokalizácia je vzhľadom na blízkosť rozsiahleho obytného súboru Fončorda a blízkosť školského areálu veľmi výhodná. Taktiež blízkosť centra nie je zanedbateľná. Podmienkou je odstránenie objektov ZARES-u, ktoré sú dnes prekážkou prepojenia všetkých týchto plôch.

Súčasťou parku bude vodný park v ústí Tajovského potoka. Dnes je táto plocha nevyužitá, zarastená prevažne rudernou vegetáciou.Navrhujeme tu vytvoriť vodnú plochu prírodného charakteru v parkovom prostredí .

Plocha zelene č.CMP.5.

Názov plochy: **Park Podryba**

rozloha v ha

spôsob realizácie

nová realizácia

doplnenie súčasného stavu

rekonštrukcia súčasného stavu

zahustenie výsadiieb

zvýšenie úrovne vybavenosti

druh zelene

park celomestského významu

park obvodového významu

cintoríny

významná vyhradená zeleň

izolačná zeleň

zeleň bytových domov

zeleň rodinných domov

navrhované perecentuálne zastúpenie vysokej zelene

70%

Návrh vybavenosti

sieť chodníkov, odpočívadiel, detské ihriská, prístav pre člnky, športové plochy

návrh kategórie údržby

III.kategória údržby

Návrh opatrení

Arcál mŕtveho ramena rieky Hron nazývaný Podryba je už niekoľko desaťročí zanedbaný a nevyužívaný. Kedysi bol súčasťou Areálu Vojenskej plavárne.V biologickom hodnotení je táto plocha hodnotená ako cenný ekologický segment v krajine.

Navrhujeme zriadiť v tomto priestore voľný krajinársky park s dominantou vodnej plochy, ktorú bude možné polyfunkčne využiť.(Šport, rekreácia, rybolov, člnkovanie, atď)Areál je priamo napojený na cyklistickú Hronskú magistrálu.

V areáli parku navrhujeme umiestniť sieť peších a cyklistických chodníkov, športoviská, detské ihriská pre malé aj staršie deti.

Plocha zelene č.V.3.

Názov plochy: **Areál Nemocnice F .Rooswelta a Univerzity Mateja Bela**

rozloha v ha

spôsob realizácie

nová realizácia

doplnenie súčasného stavu

rekonštrukcia súčasného stavu

zahustenie výsadiieb

zvýšenie úrovne vybavenosti

druh zelene

park celomestského významu

park obvodového významu

cintoríny

významná vyhradená zeleň

izolačná zeleň

zeleň bytových domov

zeleň rodinných domov

navrhované perecentuálne zastúpenie vysokej zelene

40%

Návrh vybavenosti

sieť chodníkov, odpočívadiel

návrh kategórie údržby

II.kategória údržby

Návrh opatrení

Areál Nemocnice a Univerzity tvoria jeden funkčný celok zelene na terase Tajovského potoka. Súčasný stav riešenia zelene nie je vyhovujúci, zastúpenie vysokej zelene je nepostačujúce , najmä prostredie areálu Nemocnice je nedôstojné. Prostredie Nemocničného parku by malo byť príjemné najmä pre chorých pacientov a ich návštevníkov, park by mal byť ľahko prístupný. Komplex budov Nemocnice je obrátený do seba a nie do areálu Parku, čo na pacientov pôsobí stresujúco.Na terasách Nemocnice, kde sa najviac zdržiavajú pacienti s návštevami, navrhujeme vybudovať systém pergol s popínavými rastlinami, ktoré by mohli dnešný neúnosný stav zlepšiť.

Navrhujeme celý areál riešiť ako jeden celok zelene s možnosťou intenzívnejšieho využívania pacientmi, návštevami, študentami, s tým, že každý areál bude samostatne ohradený.Je potrebné zvýšiť zastúpenie vysokej stromovej vegetácie.

Plocha zelene č.V.2.

Názov plochy: **Areál Starej Nemocnice**

rozloha v ha

spôsob realizácie

nová realizácia

doplnenie súčasného stavu

rekonštrukcia súčasného stavu

zahustenie výsadiieb

zvýšenie úrovne vybavenosti

druh zelene

park celomestského významu

park obvodového významu

cintoríny

významná vyhradená zeleň

izolačná zeleň

zeleň bytových domov

zeleň rodinných domov

navrhované perecentuálne zastúpenie vysokej zelene 50%

Návrh vybavenosti

chodníky, odpočívadlá

návrh kategórie údržby II.kategória údržby

Návrh opatrení

Areál Starej Nemocnice leží na terase Hrona nad Partizánskou cestou. Jedná sa o plochu s hodnotnými výsadbami, s mnohými vzrastlými stromami, ktorá má významné miesto v sieti zelených olôh mesta.Navrhujeme park rozšíriť až po objekty Štátneho špecializovaného zdravotného ústavu.

Výsadbu je nutné prehodnotiť , prehustené výsadby treba prerezať, zrekonštruovať chodníky a ďalšiu technickú vybavenosť.

Plocha zelene č.V.1.

Názov plochy: **Vysokoškolský areál na Kačici**

rozloha v ha

spôsob realizácie

nová realizácia

doplnenie súčasného stavu

rekonštrukcia súčasného stavu

zahustenie výsadiieb

zvýšenie úrovne vybavenosti

druh zelene

park celomestského významu

park obvodového významu

cintoríny

významná vyhradená zeleň

izolačná zeleň

zeleň bytových domov

zeleň rodinných domov

navrhované perecentuálne zastúpenie vysokej zelene 50%

Návrh vybavenosti

chodníky, odpočívadlá

návrh kategórie údržby II.kategória údržby

Návrh opatrení

Komplex vysokých a stredných škôl leží v areáli, ktoré je potrebné riešiť ako park so sieťou peších chodníkov, odpočívadiel s lavičkami, so športovými areálmi, atď.

Plocha zelene č.OP.4.

Názov plochy: **Kostolný vrch v Radvani**

rozloha v ha

spôsob realizácie

nová realizácia

doplnenie súčasného stavu

rekonštrukcia súčasného stavu

zahusťenie výsadiieb

zvýšenie úrovne vybavenosti

druh zelene

park celomestského významu

park obvodového významu

cintoríny

významná vyhradená zeleň

izolačná zeleň

zeleň bytových domov

zeleň rodinných domov

navrhované perecentuálne zastúpenie vysokej zelene

70%

Návrh vybavenosti

chodníky, odpočívadlá, rybník, detské ihriská

návrh kategórie údržby

II.kategória údržby

Návrh opatrení

Zachovalý areál rímsko-katolíckeho kostola v Radvani bol necitlivo zapojený do sídliska Radvaň. Dnes je však jedinou plochou zelene voľne prístupnou verejnosti .Lokalita je hodnotná, jedná sa o voľný prechod z voľnej krajiny do organizmu mesta, kostolný vrch je priamo napojený na Malachovský potok, kde bol toho času funkčný rybníček, ktorý navrhujeme obnoviť.Celý komplex navrhujeme riešiť ako park obvodového významu a zapojiť do organizmu sídliska.

Plocha zelene č.OP.3.

Názov plochy: **Park na Okružnej ulici**

rozloha v ha

spôsob realizácie

nová realizácia

doplnenie súčasného stavu

rekonštrukcia súčasného stavu

zahustenie výsadiieb

zvýšenie úrovne vybavenosti

druh zelene

park celomestského významu

park obvodového významu

cintoríny

významná vyhradená zeleň

izolačná zeleň

zeleň bytových domov

zeleň rodinných domov

navrhované perecentuálne zastúpenie vysokej zelene

40%

Návrh vybavenosti

výstavba kostola

chodníky, odpočívadlá, detské ihriská

návrh kategórie údržby

II.kategória údržby

Návrh opatrení

Sídlisko Fončorda bolo obdobne ako ostatné banskobystrické sídliská projektované a realizované bez adekvátnych parkových plôch obvodového významu. Navrhujeme realizáciu parku obvodového významu v priestore Okružnej ulice, kde je dnes veľká trávnatá plocha bez významnej výsadby. Výsadba sa nachádza prevažne pozdĺž obytných domov. Táto plocha je určená pre výstavbu kostola, v obmedzenej miere je možné v jeho okolí vybudovať náhradu parku obvodového významu

Obyvatelia Fončordy môžu sčasti využívať plochy budúceho navrhovaného Parku Tajovský potok, ale jeho lokalizácia je vzhľadom ku rozsahu sídliska Fončorda nevýhodná.

Plocha zelene č.OP.2.

Názov plochy: Izolačný pás zelene z východnej strany sídliska Sásová

rozloha v ha

spôsob realizácie

nová realizácia

doplnenie súčasného stavu

rekonštrukcia súčasného stavu

zahustenie výsadiieb

zvýšenie úrovne vybavenosti

druh zelene

park celomestského významu

park obvodového významu

cintoríny

významná vyhradená zeleň

izolačná zeleň

zeleň bytových domov

zeleň rodinných domov

navrhované perecentuálne zastúpenie vysokej zelene 85 %

Návrh vybavenosti

sieť peších a cyklistických komunikácií, detské a športové ihriská

návrh kategórie údržby III.kategória údržby

Návrh opatrení

Pri zakladaní sídliska Sásova došlo k závažným nedostatkom

1. nerešpektovanie charakteru údolia Rudlovského potoku a nevyužitie jestvujúcej zelenej osi brehových porastov , ktorá mohla dnes tvoriť mohutný parkový pás v strede sídliska, komunikačnú os peších a cyklistov (ako v prípade Tajovského potoka)
2. v rámci sídliska Sásová nebol vyčlenený priestor pre park obvodového významu, čo má za následok, že obyvatelia sídliska Sásová dnes nemajú kompaktnú plochu zelene, detských ihrísk, odpočívadiel. Realizácia fragmentálnej sídliskovej zelene nemôže tento deficit nahradiť

Ako náhradu navrhujeme Prestavbu jelšového hájika,Plochu pri škole Sitnianska a tvorbu izolačného pásu okolo východnej strany sídliska, ktorého súčasťou bude aj Saleziánske centrum, a pri zabezpečení primeranej vybavenosti môže plniť úlohu parku obvodového významu.

Izolačný pás okolo východnej strany sídliska Sídlisko je v súčasnosti v priamom kontakte s ornou pôdou, čo jednak degraduje poľnohospodársku pôdu a jednak toto riešenie nevytvára adekvátne zázemie obyvateľom tejto časti sídliska.Pás absorbuje aj Saleziánske centrum, s ktorého výchovno-športovo-rekreačnou funkciou sa zeleň funkčne dopĺňa. Izolačný pás je navrhovaný ako voľne komponovaný krajinársky park s 85%zapojením vysokej vegetácie, s pešími a cyklistickými komunikáciami, s detskými a športovými ihriskami na strane sídliska.

Mikrotop , Atelier krajinárskej tvorby, 976 13 Slovenská Ľupča

Plocha zelene č.OP.1.

Názov plochy: **Jelšový hájik v sídlisku Sásová**

rozloha v ha

spôsob realizácie

nová realizácia

doplnenie súčasného stavu

rekonštrukcia súčasného stavu

zahustenie výsadiieb

zvýšenie úrovne vybavenosti

druh zelene

park celomestského významu

park obvodového významu

cintoríny

významná vyhradená zeleň

izolačná zeleň

zeleň bytových domov

zeleň rodinných domov

navrhované perecentuálne zastúpenie vysokej zelene

60%

Návrh vybavenosti

chodníky, lavičky, detské ihriská

návrh kategórie údržby

II.kategória údržby

Návrh opatrení

Pri zakladaní sídliska Sásová došlo k závažným nedostatkom

1. nerešpektovanie charakteru údolia Rudlovského potoku a nevyužitie jestvujúcej zelenej osi brehových porastov , ktorá mohla dnes tvoriť mohutný parkový pás v strede sídliska, komunikačnú os peších a cyklistov (ako v prípade Tajovského potoka)
2. v rámci sídliska Sásová nebol vyčlenený priestor pre park obvodového významu, čo má za následok, že obyvatelia sídliska Sásová dnes nemajú kompaktnú plochu zelene, detských ihrísk, odpočívadiel. Realizácia fragmentálnej sídliskovej zelene nemôže tento deficit nahradiť

Ako náhradu navrhujeme Prestavbu jelšového hájika,Plochu pri škole Sitnianska a tvorbu izolačného pásu okolo východnej strany sídliska, ktorého súčasťou bude aj Saleziánske centrum, a pri zabezpečení primeranej vybavenosti môže plniť úlohu parku obvodového významu.

Park Jelšový hájik bude vybudovaný na mieste fragmentu pôvodného brehového porastu spolu s príľahlou pravou stranou.Nakoľko je to plocha exponovaná a atakovaná najmä deťmi, musí dôjsť k vybudovaniu primeranej siete dláždených chodníkov, odpočívadiel, detských ihrísk, čím dôjde k narušeniu pôvodného charakteru cenného ekosystému.

Terénna konfigurácia si bude vyžadovať vybudovanie systému oporných múrikov.

Mikrotop

, Atelier krajinárskej tvorby,

976 13

Slovenská Ľupča

Plocha zelene č.CMP.4.

Názov plochy: **Park pod Pamätníkom SNP**

rozloha v ha

spôsob realizácie

nová realizácia

doplnenie súčasného stavu

rekonštrukcia súčasného stavu

zahusťenie výsadiieb

zvýšenie úrovne vybavenosti

druh zelene

park celomestského významu

park obvodového významu

cintoríny

významná vyhradená zeleň

izolačná zeleň

zeleň bytových domov

zeleň rodinných domov

navrhované perecentuálne zastúpenie vysokej zelene 30 %

Návrh vybavenosti

výstavný areál

detské ihriská

vodná plocha

návrh kategórie údržby I.kategória údržby

Návrh opatrení

Park vznikol ako súčasť realizácie Pamätníka SNP v sedemdesiatych rokoch na mieste bývalých jatiek po predchádzajúcej regulácii Hrona v roku 1966.Koncepcia parku bola veľkorysá, vytvárala optické predpolie Pamätníku SNP, a vytvárala dobré zázemie pre obyvateľov Prednádražia a Uhliska.. Park je prirodzeným vyústením osi bývalého elektrárenského kanála medzi budovou Daňového úradu a Pamätníkom SNP. Park spĺňa parametre mestského parku, ale zastúpenie vysokej zelene je nepostačujúce , a lokalizácia detských ihrísk vzhľadom na stále sa zvyšujúcu intenzitu dopravy je nevhodná. Z územného plánu vyplýva dostavba výstavníckych pavilónov na okraji areálu parku. Súčasne s výstavbou môže prebehnúť premiestnenie detských ihrísk do chránenej lokality pod Hornou ulicou a podstatné zahusťenie výsadiieb hlavne stromovou vegetáciou.

Areál parku patrí do inverziou ohrozeného územia, čo znamená, že park je súčasťou systému vetracích zelených chodieb, kde je potrebné prehodnotiť súčasný stav a účinnosť výsadiieb z hľadiska bioklimatického.

Plocha zelene č.3. CMP 3

Názov plochy: **Mestský park pri potoku Bystrička**

rozloha v ha

spôsob realizácie

nová realizácia

doplnenie súčasného stavu

rekonštrukcia súčasného stavu

zahustenie výsadiieb

zvýšenie úrovne vybavenosti

druh zelene

park celomestského významu

park obvodového významu

cintoríny

významná vyhradená zeleň

izolačná zeleň

zeleň bytových domov

zeleň rodinných domov

navrhované perecentuálne zastúpenie vysokej zelene 70%

Návrh vybavenosti

detské ihriská, športoviská pre deti

cukráreň a kaviareň

návrh kategórie údržby I.kategória údržby

Návrh opatrení

Park, ktorý má vo vývoji mesta bohatú históriu. Jeho vznik sa datuje v XIX.storočí na mieste niekdajších záhrad a ovocných sádov. Vznikol na spôsob európskeho Prado. Dnes sa dostal mimo centrum diania,sídliská s najväčším počto obyvateľov sa umiestnili na okraji mesta ,dnes sú mnohé dreviny sú prestárle, a park nemá žiadnu takú vybavenosť, ktorá by sem pritiahla návštevníkov.Sú tu tenisové a volejbalové ihriská, a jedno zdevastované detské ihrisko , ktoré z hľadiska bezpečnosti nie je dobre situované.

Veľké obytné súbory sú mimo peší dosah parku. Navrhujeme park v dnešnej podobe zrekonštruovať, prehodnotiť fyzický stav drevín, navrhnuť jeho reštrukturalizáciu, oživiť ho.

Nakoľko v meste Banská Bystrica je naprostá absencia vhodných detských ihrísk, navrhujeme realizáciu veľkého detského ihriska na mestskej úrovni práve v tomto parku. Detské eldorádo by malo byť na takej úrovni, aby sem chodili rodičia s deťmi s celého mesta. Vzhľadom na stále narastajúci vandalizmus navrhujeme toto detské ihrisko oplotiť a strážiť, eventuálne vybrať primerané vstupné.

Ako ďalšiu vybavenosť parku navrhujeme výstavbu cukrárne a kaviarne, čo by opäť zvýšilo príťažlivosť parku a oživilo ho..

Mikrotop , Atelier krajinárskej tvorby, 976 13 Slovenská Ľupča

Plocha zelene č. CMP.2.

Názov plochy: **Park pod Pršianskou terasou**

rozloha v ha

spôsob realizácie

nová realizácia

doplnenie súčasného stavu

rekonštrukcia súčasného stavu

zahustenie výsadiieb

zvýšenie úrovne vybavenosti

druh zelene

park celomestského významu

park obvodového významu

cintoríny

významná vyhradená zeleň

izolačná zeleň

zeleň bytových domov

zeleň rodinných domov

navrhované perecentuálne zastúpenie vysokej zelene 70%

Návrh vybavenosti

pešie a cyklistické chodníky

odpočívadlá

detské ihriská

návrh kategórie údržby III.kategória údržby

Návrh opatrení

Park pod Pršianskou terasou vzniká na základe prepojenia mestskej časti Radvaň, Malachovského údolia a novovznikajúceho obytného súboru Pršianska terasa. Optimálnym riešením by bolo prepojenie Malachovskej doliny, jej alúvia , Malachovských skaliek, ako obzvlášť cenného prírodného výtvoru, avšak stupeň zastavanosti alúvia Malachovského potoka to dnes neumožňuje. Preto posúvame komunikačný koridor do polohy nad existujúcu zástavbu, vytvárame prerušenie zástavby formou krajinného parku v tvare písmena V. Nedoporučujeme rozsah parku v pôvodnom znení, nakoľko jeho rozloha je nereálna. Vzhľadom na vysoký obytný potenciál hrebienku medzi Malachovom a Radvaňou doporučujeme túto časť postupne veľmi citlivo urbanizovať (najmä forma rodinných domov) a park realizovať v navrhovanom rozsahu. Charakter parku bude krajinársky, s minimálnou vybavenosťou (pešie prepojenie medzi Pršianskou terasou a centrom) , pešie a cyklistické chodníky, odpočívadlá, športové, bežecké dráhy, altánky, lavičky, v okrajových polohách bližšie ku zastavanému územiu detské a športové ihriská pre verejnosť.